

SADRŽAJ

UVODNIK

Dilista Hrkaš

Božo Knežević

USVOJEN UGOVOR O MEĐUNARODNOM SLIVU RIJEKE SAVE

Slawomir Klimkiewicz

UČEŠĆE ZAJEDNICA U SAVSKOJ INICIJATIVI

OKVIRNI SPORAZUM O SLIVU RIJEKE SAVE

ANEKS I STATUT MEĐUNARODNE KOMISIJE ZA SLIV RIJEKE SAVE

Franc Steinman

NOVI ZAKON O VODAMA U REPUBLICI SLOVENIJI

Božo Knežević

ENTITETSKI ZAKONI O ZAŠTITI VODA ZAMUTILI VODE

Roksanda Školjić

INSTITUCIONALNO JAČANJE SEKTORA VODA – DRUGA RADIONICA

INTRODUCTION

Dilista Hrkaš

Božo Knežević

FRAMEWORK AGREEMENT ON THE SAVA RIVER BASIN ADOPTED

Slawomir Klimkiewicz

THE COMMUNITY DIMENSION OF THE SAVA RIVER INITIATIVE

FRAMEWORK AGREEMENT ON THE SAVA RIVER BASIN

ANNEX 1 STATUTE OF THE INTERNATIONAL SAVA RIVER BASIN
COMMISSION

Franc Steinman

NEW WATER LAW OF THE REPUBLIC SLOVENIA

Božo Knežević

MURCY WATERS CREATED BY ENTITIES WATER PROTECTION LAWS

Roksanda Školjić

INSTITUTIONAL STRENGTHENING WATER SECTOR – SECOND WORKSHOP

Dilista Hrkaš

UVODNIK 31

Poštovani čitaoci,

Mnogi od vas koji nas redovno pratite (čitajte) vjerovatno ste do sada primjetili da smo u svakom od uvodnika nastojali da vam skrenemo pažnju na neka od aktualnih zbivanja u sektoru voda, ne samo na području za koje je po Zakonu o vodama nadležno javno preduzeće iz Sarajeva, nego i šire, znači na prostoru Federacije i cijele Bosne i Hercegovine. Želimo da vjerujemo da smo u jednoj mjeri i uspjeli u tome, pa slijedeći taj princip, opredijelili smo se da u ovom uvodniku vašu pažnju usmjerimo na razloge i motive pomalo specifičnog sadržaja ovog broja časopisa. Naime, tranzicijske promjene u našoj državi već su obuhvatile gotovo sve njene strukturne segmente, a prije svega one koji pripadaju infrastrukturnim djelatnostima, pa je tako i vodoprivreda (sektor voda) čak među prvima ušao u taj proces. Traje to već pet godina (zar se ne čini predugo!?) i košta poprilično novaca, a tek se u drugoj polovini ove godine došlo do prvih idejnih rješenja. U međuvremenu, paralelno se razvijaju (znatno bržim tempom) druge komplementarne aktivnosti poput formiranja raznih više i manje kvalifikovanih vladinih i nevladinih organizacija i donošenja njihovih programa o zaštiti okoliša i to uglavnom u onom dijelu koji bi nazvali deklarativnim, dok je na terenu veoma malo stvarnih i kvalitetnih aktivnosti iz te oblasti. Ako ovoj, možda malo gruboj konstataciji, dodamo i činjenicu da se veći broj ljudi iz tehničkih, ekonomskih i pravnih intelektualnih krugova mnogo više bave (trendovskim) pitanjima zaštite okoliša, a malo ili gotovo nikako suštinskim pitanjima razvoja i to održivog razvoja, u smislu iniciranja i kreiranja programa privrednog i ekonomskog oporavka države, koji u sebi sadrže i okolišne principe. Nije nam namjera negirati potrebu donošenja legislativnih i inih dokumenata o zaštiti okoline, naprotiv, bez njih se ne možemo uključiti u evropsku porodicu, ali se čini da imamo preveliko "rasipanje" znanja i sposobnosti (pa i novaca) u vrlo uskom domenu okolišnih zahtjeva.

I u takvom slijedu zbivanja, dogodi se da jedan, u ovom trenutku neobično značajan i za budućnost države prosperitetan dokument, prodje skoro pa nezapaženo. Riječ je o OKVIRNOM SPORAZUMU O SLIVU RIJEKE SAVE potpisanom 3. decembra ove godine u Republici Sloveniji između Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Republike Slovenije i Savezne Republike Jugoslavije. Ovim Sporazumom (Ugovorom) ne samo da se regulišu pitanja integralnog upravljanja ovim slivom (uspostava režima plovidbe, održivo upravljanje vodama, sprečavanje ili ograničavanje opasnosti od poplava, suša, zagađenja i drugo), nego i otvaraju sasvim realne mogućnosti za ubrzaniji ODRŽIVI razvoj ovog regiona, specifičnog po raznovrsnosti prirodnih bogatstava, kao pretpostavke za ostvarivanje gospodarskog i društvenog blagostanja i boljeg životnog standarda građana. Tekst ovog Sporazuma i Anexa 1 na našem i engleskom jeziku, kao i komentare o njegovom značaju koje su napisali jedan lokalni stručnjak, inače učesnik u kreiranju Sporazuma i jedan inostrani posmatrač, objavljujemo na narednim stranicama ovog broja. Vjerujemo da ćete i sami, čitajući pomenute tekstove, shvatiti da se radi o vitalnim interesima naše države i o jednoj svijetloj i konkretnoj mogućnosti njenog oporavka ne samo u sektoru voda.

Takodje bismo željeli da vam skrenemo pažnju i na tekst –komentar o najnovijem slovenačkom zakonu o vodama, a zarad naprijed spomenutih "lutanja" u petogodišnjem "istraživanju" optimalnog modela reorganizacije sektora voda u Bosni i Hercegovini. Možda je ovo dobra prilika da kratimo sebi muke i poslužimo se Zakonom o vodama tranzicijske zemlje koja je već primljena u Evropsku Uniju.

Na kraju, sa zadovoljstvom vas obavještavamo da smo odnedavno otvorili i formirali našu tzv. WEB stranu na INTERNETU sa adresom: www.voda.ba na kojoj ćemo nastojati da dajemo sve relevantne informacije o planovima, zadacima i aktuelnostima u našem preduzeću, kako bi transparentnost našeg rada bila upotpunjena i dostupna svim zainteresiranim pojedincima, institucijama i organizacijama.

SVIMA VAMA, POŠTOVANI ČITAOCI ŽELIMO PUNO ZDRAVLJA, SREĆE I USPJEHA U NASTUPAJUĆOJ 2003. GODINI I DA NAŠIM VODAMA DARUJETE ONO ŠTO NAJBOLJE ZNATE I UMIJETE.

USVOJEN UGOVOR O MEĐUNARODNOM SLIVU RIJEKE SAVE

Svjesni potrebe unapređenja održivog upravljanja vodama kroz regulisanje korišćenja voda zaštite voda i akvatičnog sistema i zaštite od štetnog dejstva voda u slivu rijeke Save i uzimajući u obzir konvenciju o saradnji na zaštiti i održivom korišćenju rijeke Dunav, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Republika Slovenija i Federalne Republika Jugoslavija su se dogovorile ...

Citat iz Ugovora o slivu rijeke Save

1. UVODNE NAPOMENE

U našem časopisu br. 27 informisali smo Vas, u članku „Osnivanje Međunarodne komisije za podsliv (sliv) rijeke Save”, o namjeri Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Republike Slovenije i Federalne Republike Jugoslavije da organizovanjem Međunarodne komisije za sliv rijeke Save „ožive” saradnju na uspostavi održivog koncepta integralnog upravljanja vodama u ovom slivu. Radi podsjećanja tom prilikom je, između ostalog, istaknuto:

- Da su pomenute četiri države preko svojih ovlaštenih predstavnika prihvatile i potpisale Pismo namjere za inicijativu o osnivanju Međunarodne komisije za saradnju u slivu rijeke Save.
- Da pomenuta inicijativa „... po svom značaju ne samo zaslužuje već i obavezuje da joj se posveti adekvatna pažnja”.
- Da ta obaveza proizilazi i iz činjenice da su u BiH u toku aktivnosti na institucionalnom jačanju sektora voda koje, zbog nesistematskog i neadekvatno koordiniranog načina vođenja (da li samo zbog toga?), nesvjesno (ili svjesno) ignorišu činjenicu da se upravljati slivom (podslivom) rijeke Save, kao integralnim dijelom sliva Dunava, može samo ukoliko se shvati (i prihvati) da „... njegovi dijelovi koji se nalaze u pomenutim državama predstavljaju njegove osnovne upravljačke jedinice na tom (državno-slivovskom) nivou planiranja”.
- Da dosadašnja iskustva pokazuju da se uspostava institucionalnog okvira sektora voda na svakom nivou planiranja ne može efikasno ostvariti ukoliko se „... stvari ne spuste na zemlji i u institucije sistema koje su ne samo odgovorne već i istinski zainteresirane za sveobuhvatno rješavanje ovog problema”. Zbog toga je skrenuta pažnja da se ova inicijativa usmjeri ka potrebi istrajavanja da se, saglasno savremenim svjetskim i evropskim principima, obezbjedi „... uspostava takvog institucionalnog okvira (Međunarodne komisije) za sliv kao cjelinu u kojem će se obezbjediti uslovi za autoritativan, operativan i efikasan rad koji se, pak, mora naslanjati na tijela zadužena za upravljanje vodama na dijelu područja sliva rijeke Save koji se nalazi u svakoj državi”.
- Da je dobro što je zadatak koordinacije u Bosni i Hercegovini „... izdignut na državni nivo (Ministarstvo za evropske integracije i Ministarstvu za civilne poslove i komunikacije) – zbog trenutno izuzetno naglašenog interesa za plovidbu

rijekom Savom – uz vrlo autoritativnu podršku Ministarstva za inostrane poslove, a koordinacije među državama na nivo Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu”.

- Da je ova inicijativa po svom opredjeljenju ujedno i dobar signal koji „... treba da ima refleksiju i na tretman vodnih resursa u okviru G.E.F-a, NEAP-a i dr. dajući prioritet višenamjenskim projektima u okviru kojih će biti realizovana multidisciplinarna saradnja koja će omogućiti izbor optimalnih rješenja čiji osnovni kriterij optimalnosti treba da bude održivost razvoja”

2. METOD RADA I TOK USAGLAŠAVANJA

U želji da se razvije međusobna saradnja na bazi principa jednakih prava, Državnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta te dobrog međusobnog povjerenja i međususedskih odnosa dogovoreno je ...

Citat iz Ugovora o slivu rijeke Save

Da bi se mogla bolje shvatiti (i prihvatiti) usaglašena rješenja iz Ugovora bitno je istaći da su učesnici u pripremi i usaglašavanju njegovih odredbi (delegacije – radne grupe – iz pojedinih država) prihvatili pristup „**jakih stručnih argumenata**”. Oni su imali adekvatnu i za sve stručne eksperte iz grupe neupitnu snagu u uspostavi savremenog modela dobre i operativne međusobne saradnje država u pripremi i realizaciji zajedničkog plana integralnog upravljanja vodnim resursima u slivu rijeke Save. Uz to oni nisu doveli u pitanje ni jedan od principa navedenih u uvodnom citatu.

Ovakav pristup je uslovio da je svaka država formirala tim sastavljen od experata kompetentnih za pojedine oblasti relevantne za donošenje ovakvog sporazuma, a prije svega one koje se odnose na integralno upravljanje vodnim resursima, riječni saobraćaj, zaštitu okoliša, ekonomiku korišćenja voda i međunarodno vodno pravo.

Pri tome bitno je istaći da su međunarodni učesnici (prije svih predstavnici Pakta Stabilnosti za jugoistočnu Evropu-specijalni koordinatori za izradu ovog dokumenta) vrlo brzo ocjenili da je ova zajednička grupa sposobna da samostalno uradi i usaglasi prijedlog Sporazuma (ugovora) zasnovanog na savremenim stručnim principima integralnog upravljanja vodnim resursima. Na ovaj način se želilo izbjeći i nametanje bilo kakvih međunarodnih, cehovskih i drugih uslova.

Stoga se i napustio princip zajedničkog formulisanja i usaglašavanja dokumenata na nivou delegacija i pod nadzorom koordinatora, a prihvatio princip njihovog formulisanja (i usaglašavanja) na zajedničkoj ekspertnoj grupi i, po potrebi, dodatnog usaglašavanja na nivou delegacija pod nadzorom koordinatora.

Iako su vođene oštre (ponekad i preoštre) diskusije na sastancima ekspertne grupe (kojoj su predsjedali domaćini sastanka) one su, ipak, pod „**pritisakom**” stručnih argumenata neopterećnih uslovljavanjima međunarodnih predstavnika, „**moćnih**” ministarstava i ministara, „**letećih experata**”, „**užih**” i „**širih**” interesa i drugih **finansijskih i sličnih** obaveza i

planova, u konačnici konvergirale ka uspostavi zajedničkog modela kakav je naveden na početku ovog teksta.

Potvrda za ovo je i činjenica da je već nakon dva četverodnevna sastanka expertne grupe (Novi Sad i Stubičke Toplice) i njenog intenzivnog rada definisan i usaglašen model koji je, praktično bez ikakvih izmjena, prihvaćen kao usaglašen tekst na sastancima državnih delegacija održanim u Brčkom pod koordinacijom Pakta stabilnosti.

Pri tome bitno je istaći i činjenicu da su na završnim sastancima državnih delegacija učestvovali (po pozivu Pakta stabilnosti) i eksperti, odnosno prestavnici, Dunavske komisije. I oni su uz manje sugestije ocjenili da se radi o izuzetno kvalitetnom modelu, odnosno aktu integralnog upravljanja vodnim resursima sliva rijeke Save kao dijela (podsliva) sliva rijeke Dunav.

3. KOMENTAR PREDLOŽENIH RJEŠENJA

Svaki sistem pa, prema tome, i sistem integralnog upravljanja vodnim resursima, mora da je cjelovit u pogledu cilja, strukture i upravljanja, da djeluje kao jedinstvena tvorevina bez obzira na broj, strukturu, način i organizacijsku povezanost svojih podsistema.

Teorema o integralnosti sistema

Ovaj citat je odabran jer je, moglo bi se reći, bio moto u izradi Sporazuma i ujedno jak stručni argument i signal svim odgovornim i istinski zainteresovanim za sektor voda da zaustave proces razbijanja integralnosti sistema upravljanja vodnim resursima, koji se u zadnje vrijeme pokušava (i nažalost uspijeva) provoditi u BiH. Za nadati se da će argumente iz toga citata konačno početi da prihvataju i oni koji to, iz raznih razloga, ne žele (jer su toliko jasani da ih mogu jednostavno shvatiti i oni kojima nije baš bliska teorija upravljanja sistemima), i to kao argumente koji su najmanje „... protiv demokratije” ili „... uspostave neophodnih promjena”.

Mada je prikaz kompletnog teksta Sporazuma (Ugovora) i Statuta dat u prilogu ovog teksta iz koga će se svi, i oni istinski i oni „onako” zainteresovani za prosperitet sektora voda, moći detaljno upoznati sa svim modalitetima predloženog rješenja, ocjenilo se potrebnim podcrtati neka ključna i za daljnji razvoj Sektora voda usmjeravajuća opredjelenja Sporazuma kao što su:

- **Osnovni cilj Sporazuma**
- **Uklapanje cilja Sporazuma u Evropske zahtjeve (direktive, konvencije,...)**
- **Predloženi način ostvarenja toga cilja**
- **Nadležna tijela i njihova ovlaštenja**

3.1. Osnovni cilj sporazuma

Učesnice sporazuma će saradivati na način da se ostvare slijedeći ciljevi:

- a) *Ustanovi međunarodni režim plovidbe rijekom Savom i njenim plovnim pritokama;*
- b) *Obezbedi održivo upravljanje vodama;*
- c) *Poduzmu mjere zaštite ili ograničenja od incidenata i reduciraju ili eliminišu odgovarajuće konsekvence, uključujući one od poplava, leda, suša i incidentnih ispuštanja opasnih materija u vode*

(Citat iz Sporazuma)

Iz navedenog citata je vidljivo (tačka b) da je jedan od ciljeva Sporazuma „**uspostavljanje održivog upravljanja vodama**”. Zapravo to je osnovni (moglo bi se reći i jedini) cilj Sporazuma jer on u sebi sadrži i druga dva cilja-podcilja (navedena pod a i c istog člana). Oni su u Sporazumu posebno istaknuti samo da bi se ukazalo na prioritet njihovog rješavanja u okviru iste cjeline održivog upravljanja vodom (cjelovitost cilja). Naime, ocjenjeno je da plovidba i mjere sprečavanja i ograničavanja opasnosti od štetnih i incidentnih posljedica po vodu (zagađenje) i od vode (poplave, suše, led), iako integralni dijelova upravljanja vodama, zaslužuju da se, zbog svoje aktuelnosti, istaknu kao posebni ciljevi.

Da, ipak, ne bi bilo zabune ili neprincipijelnog razdvajanja integralnosti upravljačkog sistema u sektoru upravljanja vodama, (vidi uvodni citat), to je u članu 11 Sporazuma definisano:

„Strane su saglasne da saraduju u upravljanju vodama sliva rijeke Save na održiv način, što podrazumeva integralno upravljanje površinskim i podzemnim vodnim resursima, na način koji će obezbediti:

- a) **vodu u dovoljnim količinama i odgovarajućeg kvaliteta za očuvanje, zaštitu i poboljšanje akvatičnog eko-sistema (uključujući biljni i životinjski svet i ekosisteme prirodnih jezera i močvara);**
- b) **vodu u dovoljnim količinama i odgovarajućeg kvaliteta za plovidbu i ostale oblike upotrebe/korišćenja;**
- c) **zaštitu od štetnih dejstava voda (od poplava, suvišnih podzemnim vodama, erozije i opasnosti od leda);**
- d) **rešavanje sukoba interesa izazvanih različitim oblicima upotrebe i korišćenja i**
- e) **efikasnu kontrolu vodnog režima”.**

Na ovaj način je utvrđena neophodna prostorna (sliv rijeke Save) i sektorska (korišćenje voda, zaštita voda i zaštita od voda) integralnost upravljanja vodama uz istovremeno obezbjeđenje adekvatnog pristupa zaštiti vodnog eko-sistema. Ujedno je stvorena i osnova za postepeno ostvarenje potpune integralnosti upravljanja vodama u slivu rijeke Save. Ta postepenost se ogleda u uspostavljenom procesu koji podrazumjeva koordinirani razvoj i upravljanje vodnim i za vodu vezanim zemljišnim i drugim resursima u slivu Save (čl. 12 – Plan upravljanja slivom rijeke Save), u **cilju da se maximizira rezultanta ekonomskih i društvenih koristi na pravičan način (čl.7) i bez ugrožavanja održivosti vitalnih ekosistema.**

3.2. Uklapanje cilja u Evropske zahtjeve

"... Učesnice Sporazuma će saradivati na bazi i u saglasnosti sa Okvirnom Direktivom 2000/60/EC Parlamenta i Savjeta Evropske Unije od 23.oktobra 2000. godine o zajedničkim aktivnostima u oblasti politike voda..."

Citat iz Ugovora o slivu rijeke Save

Kao što je to već naglašeno u posljednjem stavu tačke 3.1. savremeni principi upravljanja vodnim resursima zahtjevaju integralnost u pristupu i održivost na relaciji dugoročni razvoj – upravljanje – zaštita vitalnih ekosistema.

U tom smislu se nastojalo slijediti odredbe Evropske Direktive o vodama, a posebno one preporuke koje se odnose na postupnost u realizaciji specifičnosti problema na razmatranom slivu. Postignuta je visoka saglasnost da su te specifičnosti u slivu rijeke Save upravo one koje su, kako je to već objašnjeno, naglašene u definisanju cilja. Dakle, odnose se na upravljanje rizikom od poplava i korištenje voda, posebno tamo gdje to korišćenje značajno utiče (ili može da utiče) na režim voda (hidroenergetika, navodnjavanje,...) ili zahtjeva popravku režima voda (plovidba, zaštita kvaliteta voda i dr.).

Radi ilustracije načina uklapanja realizacije cilja Sporazuma u Evropske zahtjeve koji se odnosi na segment upravljanja vodama i zaštitu okoliša, u prilogu ovog teksta je dat i prijedlog Akcionog plana za ovu oblast, koji su pripremili članovi radne podgrupe iz BiH. U njega su uključeni svi evropski zahtjevi prošireni specifičnostima i prioritetima iz sliva Save.

3.3. Predloženi način ostvarenja cilja

Članice se slažu da utvrde zajednički Plan integralnog upravljanja vodnim resursima sliva rijeke Save i saraduju na njegovoj pripremi (čl.12)

Citat iz Ugovora o slivu rijeke Save

Osnovni način predviđen za ostvarenje cilja je međusobna saradnja na koordiniranom razvoju i upravljanju vodnim, zemljišnim i drugim za vodu vezanim resursima (čl.11). Mjere neophodne za realizaciju utvrdiće se u zajedničkom Planu integralnog upravljanja vodnim resursima sliva rijeke Save (čl.12). Način njihovog provođenja biće dogovaran u okviru Međunarodne komisije za sliv rijeke Save (čl. 15 i čl. 16). Predviđeno je da se eventualni nesporazumi pokušaju riješiti dogovoranjem ili na drugi prikladan način (čl. 22), prije nego bi se išlo u arbitražu, za koju je postupak definisan u posebno prihvaćenom protokolu (Anex II Ugovora).

3.4. Nadležna tijela i njihova ovlašćenja

Za implementaciju ovog Ugovora članice će osnovati Međunarodnu komisiju za riječni sliv rijeke Save (čl.15)

Članice se slažu da odrede organizacije koje su, na dijelu sliva rijeke Save na njihovom području, nadležne za realizaciju ovog Ugovora (čl.6)

Citat iz Ugovora o slivu Save

Svjesni činjenice da i najbolji sporazum ne vrijedi mnogo ukoliko nisu stvoreni svi potrebni preduslovi i uslovi za njegovu operativnu realizaciju, članovi Komisije su se odlučili da predlože, a delegacije i države da prihvate formiranje jake (po ovlašćenjima) međunarodne Komisije za sliv rijeke Save (u daljem tekstu: Sava Komisija). Vrsta i obim tih ovlašćenja najbolje se vidi iz člana 4 Statuta Sava Komisije koji je dat kao ANEX I Ugovora.

Diapazon ovlaštenja Sava Komisije se kreće od: **“... razvoja metodologije i pripreme programa za izradu Plana integralnog upravljanja vodama sliva rijeke Save...”**. Preko **“... koordinacije aktivnosti u vezi sa: regulisanjem voda za sve potrebe u slivu Save; zaštitom od štetnih efekata voda; sprečavanjem zagađenja voda;...”**, **“... koordinacije aktivnosti na zaustavljanju, očuvanju i poboljšanju akvatičnih ekosistema sliv Save...”** do **“...izdavanja dokumenata i publikacija”**.

Ocjenjujući da će osnovne aktivnosti (inicijalno i povratno) na realizaciji poslova Sava Komisije biti kreirani i realizovani u pomenutim tijelima formiranim za područja dijela sliva rijeke Save u svakoj državi, to je predviđeno da ova Komisija ima sekretarijat za izvršavanje **”tekućih poslova”**.

Na ovaj način su stvorene i odgovarajuće obaveze za države – potpisnice Sporazuma, čije ispunjavanje treba započeti odmah.

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA I PRIJEDLOZI

I ovaj Sporazum je pokazao da BiH, odnosno njena oba entiteta, ima još mudrosti i snage da shvati, prihvati i odlučno se založi da njeni zakonski okviri, politika, institucije sistema i upravljački alati u oblasti voda moraju biti neodvojivi dio međunarodnih principa i obaveza iz koncepta Integralnog upravljanja vodnim resursima. Iz tog razloga bi bilo:

1. **neshvatljivo** ukoliko bi i poslije ovakvog Sporazuma neko ponovno počeo da autoritetom samo svoje trenutne pozicije osporava potrebu hitnog donošenja «krovnog zakona» za oblast voda na nivou BiH ili (ukoliko prethodno nije moguće?) odgovarajućeg Sporazuma dva entiteta. Na taj način bi bili definisani svi glavni principi Integralnog upravljanja vodnim resursima. Oni bi, pored ostalog, stvorili realne pretpostavke za nesmetano izvršavanje zadataka države BiH prema preuzetim obavezama iz «Sporazuma o Savi» (odgovarajuća organizaciona struktura na nivou države) uključujući i potrebu uspostave organizacije za integralno upravljanje vodnim resursima na nivou dijela područja međunarodnog riječnog podsliva (sliva) rijeke Save, odnosno međunarodnih slivova rijeka Neretve i Cetine. Njeni zadaci ne bi smjeli biti ispod nivoa koji garantuje besprijekorno opsluživanje i provođenje zaključaka i odluka Komisije. U protivnom to bi bila direktna opstrukcija (a) principima Evropske Direktive o vodama (b) postignutom Sporazumu o Savi (c) jednom političkom uspjehu koji je potpuno na liniji reintegracije razmatranog prostora u evropske procese.
2. **neodgovorno** da se iz bilo kojih razloga nastavi potcjenjivanje važnosti i značaja do sada izgrađenih objekata i institucija u oblasti voda u BiH, tim prije što velik dio tih objekata čini osnovu **zajedničkog sistema zaštite od voda i korišćenja voda u slivu rijeke Save**. Stoga je, potrebno čim prije, neskriveni animozitet prema i samoj riječi vodoprivreda (zar riječ čini suštinu?), zamjeniti odgovornim odnosom ne samo prema Sporazumu, već i prema stanovništvu čiji život i zdravlje zavise od izgrađenosti i funkcionalnosti tih objekata. Pogotovu što im oni stvaraju i egzistencijalne uslove za život i održivi povratak. Institucijama vodoprivrede (sektora voda) treba prići na način da im se pomogne da se postepeno transformišu u institucije integralnog upravljanja vodnim resursima. To znači omogućiti im da se njihov rad u konačnoj fazi, zasniva na savremenim principima oslobođenim od obaveza izgradnje lokalnih vodovoda i drugih „sitnih” zadataka objekata koje su im, silom prilika, nametnute (ili su u njih „uletjeli” iz drugih razloga) tokom i poslije rata. Naravno da bi bilo neodgovorno tvrditi da u tom pogledu nisu činjeni i pogrešni potezi u vodoprivredi. No, oni ne smiju biti razlog da se zbog toga dovode u pitanje navedeni motivi. Pogotovo oni ne smiju biti razlog da oni koji su nadležni i osposobljeni za sektor voda vodoprivredu prepuste u ruke onih koji to nisu (ne bar po postojećim propisima o vodi), i mirno čekaju šta će oni riješiti. Ministarstva nadležna za poslove vodoprivrede (entitetska, kantonalna), Javna preduzeća odnosno Direkcija nadležni za vode a, naročito, njihovi upravni odbori i drugi već snose i snosiće najveću odgovornost ukoliko ne preduzmu energične mjere da se vodoprivreda blagovremeno „postroji” na evropski put.

3. **neprihvatljivo** da iz bilo kojih razloga (posebno onih vezanih za nedostatak stručnih kadrova i materijalnih resursa) odstupamo od, u Sporazumu prihvaćenog i u nauci verifikovanog, koncepta integralnosti upravljanja vodama i na bazi jedinstva njenih grana (zaštita voda i vodnih ekosistema, zaštita od voda i korišćenje voda). Međuzavisnosti su uslovljene uzročno-posljedičnim vezama pa, prema tome, i upravljačkim akcijama koje traže sinhronizaciju razvoja i upravljanja ne samo unutar ova tri segmenta vode, već i između vodnih, zemljišnih i za njih vezanih resursa.

4. **sasvim poželjno i prihvatljivo** da se trećoj i (vrlo značajnoj) komponenti integralnog upravljanja vodama – **koordinaciji razvoja i upravljanja resursima koji su u vezi sa vodom** (kako je to navedeno u prethodnoj tački) da poseban značaj. Neprihvatljivo je komponente okoliša (voda, zemljište, ...) posmatrati potpuno izolovano zbog već navedene međuzavisnosti. Ne može sektor voda riješiti probleme kao što su: rezervacija prostora za izgradnju nasipa, akumulacija, zabrana izgradnje objekata u plovnim zonama, nekontrolisana sječa šume u izvorišnim zonama, neadekvatna eksploatacija rude i izgradnja odlagališta, izrada prostornih planova koji ne poštuju vodoprivredne uslove i dr., bez adekvatne međusektorske koordinacije na nivou Vlade. Nadležno ministarstvo za okoliš bi daleko više **u toj ulozi** moglo doprinijeti **održivom razvoju i upravljanju prirodnim resursima**, nego direktnim mješanjem u njihov rad.

5. **Neracionalno** da se u već navedenoj oskudici stručnih kadrova i materijalnih sredstava, pa i realnih trenutnih potreba, ide odmah na безусловno formiranje riječnih tijela za sve pod-podslivove, pogotovo ne one čiji glavni vodotoci imaju međunarodni karakter kao što su Una, Drina, Neretva, Cetina (vidi tačku B.1.3. – River basin organisations – TOOL Box «Integrated Water Resources Management»). Vrlo je neargumentovano i, konačno, po svojim motivima, prepoznatljivo etiketiranje da su pristalice ovakvih zagovaranja centralisti koji hoće da sačuvaju pozicije postojećih slivovskih organizacija.

I, na kraju, kada ne bi uobzirili sve naprijed navedeno i nenavedeno, ne samo da bi se odstupilo od utvrđenih principa u Sporazumu o Savi, već i od principa utvrđenih u Evropskoj Direktivi o Vodama, «Zajedničkoj Strategiji Implementacije Okvirne Direktive», i usvojenog pristupa reorganizaciji Sektora voda u BiH (uvođenje pilot projekata). Tako na pr. u navedenoj Zajedničkoj Strategiji Implementacije Okvirne Direktive (2001.g.), odnosno razradi faza njene primjene je navedeno da će se pilot projekti razvijati u narednih nekoliko godina, nakon čega će se tek pristupiti uspostavi kriterija i operativnoj implementaciji.

S tim u vezi bilo bi poželjno da se ustanovljene organizacije pilot projekata Vrbas i Bosna «stave na noge» i sačuva njihov autoritet prije svega na području koje pokrivaju. Tim prije što za to postoji daleko više potrebe i mogućnosti nego ulaziti u nove neizvjesnosti.

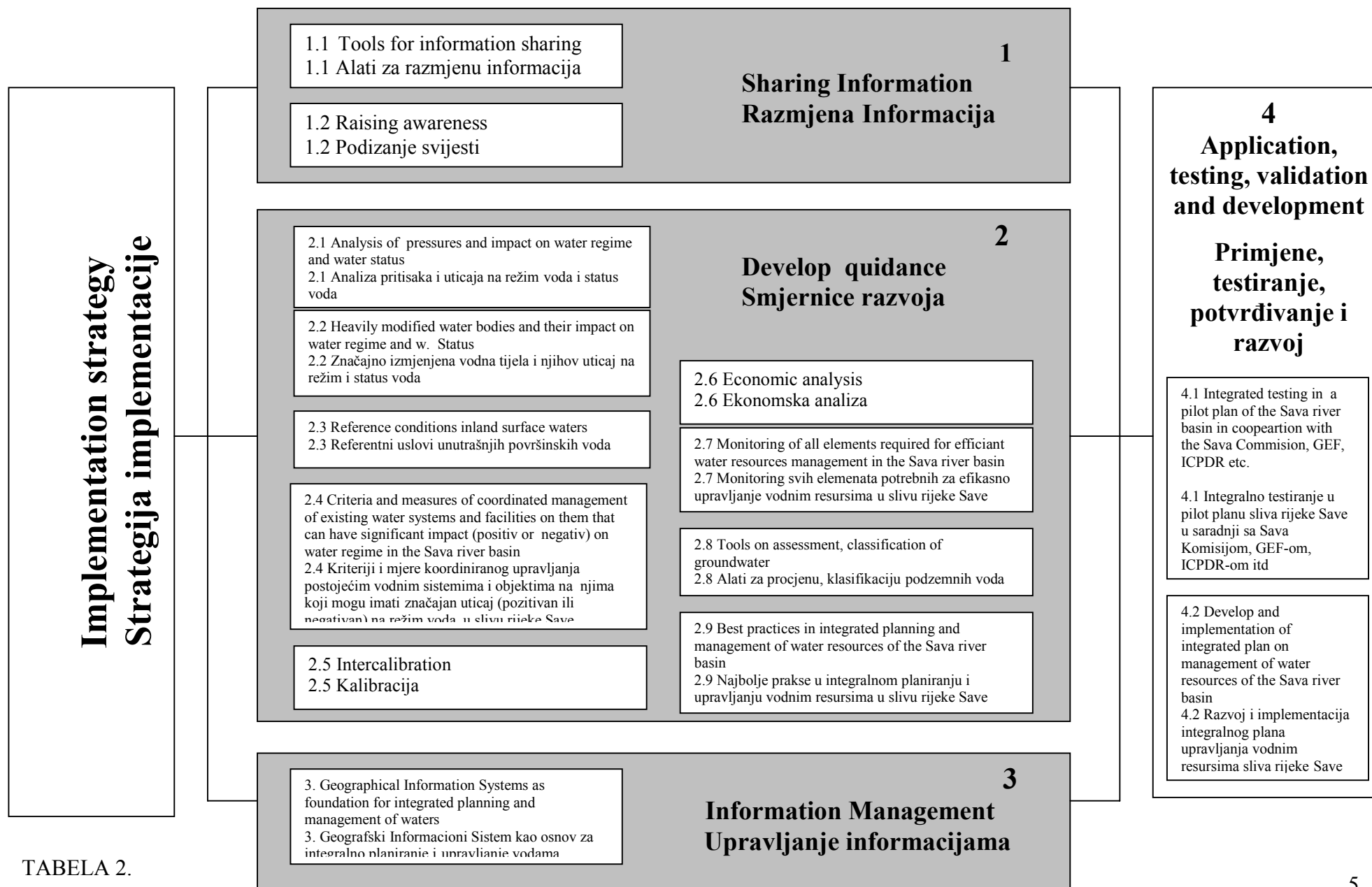
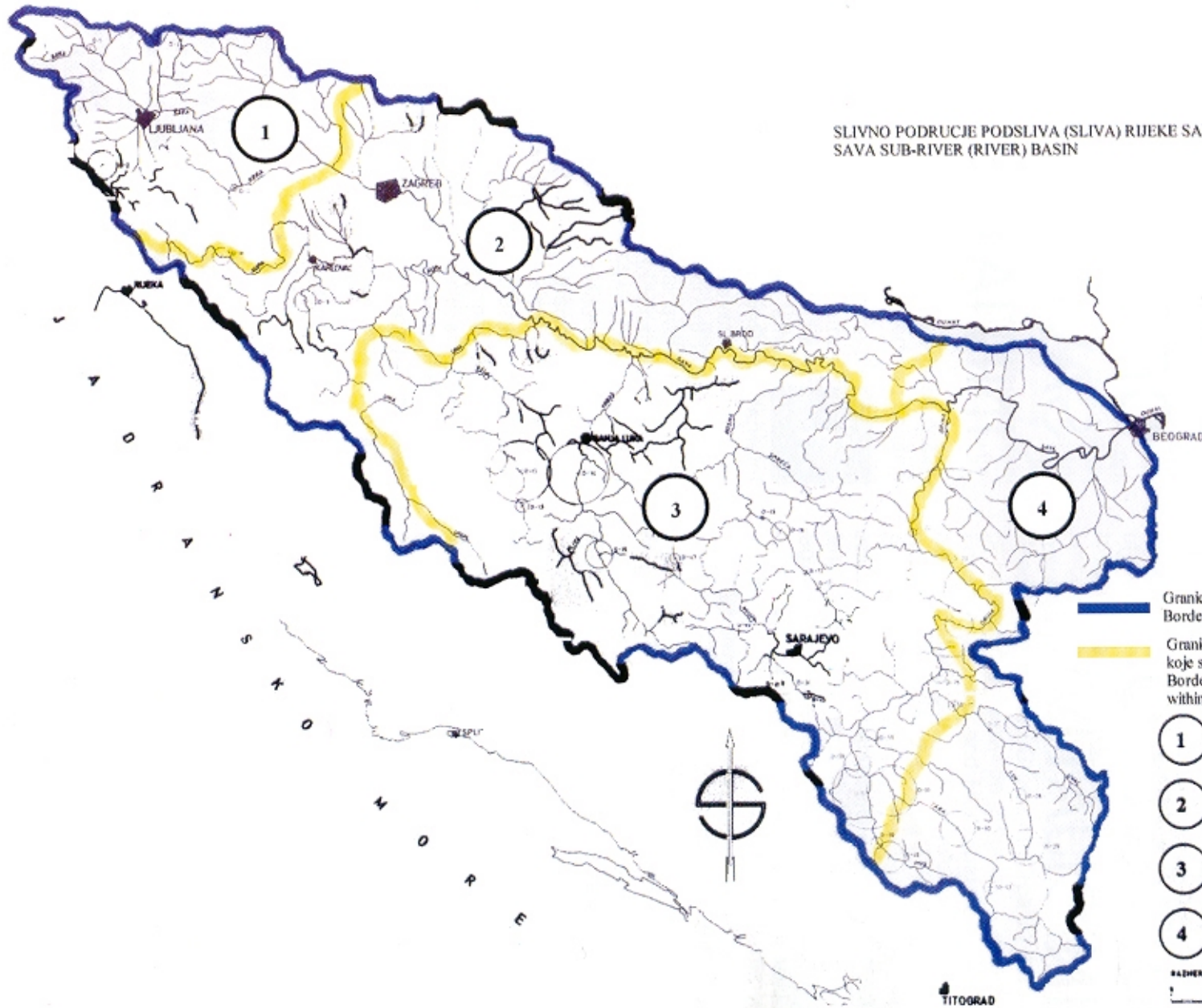

TABELA 2.

SLIVNO PODRUČJE PODSLIVA (SLIVA) RIJEKE SAVE
 SAVA SUB-RIVER (RIVER) BASIN

Granica slivnog područja podsliva rijeke Save
 Border of the Sava river sub-basin

Graniče dijela slivnog područja rijeke Save
 koje se nalaze u državama:
 Borders of the parts of the Sava river basin
 within territories of the states:

- 1 Republika Slovenija
- 2 Republika Hrvatska
- 3 Bosna i Hercegovina
- 4 SR Jugoslavija

FRAMEWORK AGREEMENT ON THE SAVA RIVER BASIN ADOPTED

Being aware of the need to promote sustainable water management by regulating utilization, protection of the waters and aquatic eco-system and protection against the detrimental effects of the waters in the Sava River Basin, taking into consideration the Convention on Cooperation for the Protection and Sustainable Use of the Danube River, Bosnia and Herzegovina, Republic of Croatia, Republic of Slovenia and Federal Republic of Yugoslavia agreed...

Quote from the Framework Agreement on the Sava River Basin

1. INTRODUCTION

In our magazine No. 27, in article “Establishment of the International Sava River Sub-basin (Basin) Commission”, we have informed you of the intention of Bosnia and Herzegovina, Republic of Croatia, Republic of Slovenia and Federal Republic of Yugoslavia to “**revive**” cooperation on establishment of sustainable concept of integrated water management in the basin through organizing the International Sava River Basin Commission. To remind you, among other things, the following was pointed out:

- Above mentioned four countries have, through their authorized representatives, accepted and signed the Letter of Intent regarding initiative to establish the International Sava River Basin Commission.
- This initiative “... **by its importance, not only deserves but also binds us to pay proper attention to it.**”
- That obligation come from the fact that in Bosnia and Herzegovina the activities regarding institutional strengthening in water sector are on going, activities that due to unsystematic and inadequately coordinated way of conductance (is it only because of that?) unconsciously (or consciously) ignore the fact that the Sava river basin (sub-basin), as integral part of the Danube basin, could be managed only if it is understood (and accepted) that “... **its parts that are located in mentioned states represent basic managerial units on that (state-basin) planning level.**”
- Up to date experience shows that establishment of institutional framework in water sector at each planning level can not be realized efficiently if “... **issues are not brought down to the earth and into the institutions of the system which are not only responsible, but sincerely interested in overall solution of this problem, too.**” Therefore attention was paid to the need to ensure, in accordance with the world’s and European principles, “... **establishment of such institutional framework (International Commission) for the basin as a whole, in which the conditions for authoritative, operational and efficient work that is supported by the authorities responsible for management of waters on the part of the Sava river basin in each country, are ensured.**”
- It is good that coordination in Bosnia and Herzegovina “... **is raised on state level (Ministry for European Integration and Ministry of Civil Works and**

Communications) – because of significantly emphasized interest for navigation on the Sava – with very authoritative support of Ministry of Foreign Affairs) and coordination between the states on the level of the Stability Pact for South Eastern Europe.”

- This initiative is a good signal which “... should have reflexion on treatment of water resources within GEF, NEAP and others, giving priority to multipurpose projects within which multidisciplinary cooperation that will enable selection of optimal solutions, which basic criteria should be development sustainability, should be realized.”

2. METHOD OF WORK AND AGREEING

Desiring to develop mutual cooperation on the basis of principles of equal rights, State sovereignty and territorial integrity, good faith and good neighborliness it was agreed...

Quote from the Framework Agreement on the Sava River Basin

In order to understand (and accept) agreed solutions in the Agreement it is important to emphasize that participants in its preparation and agreeing on the provisions (delegations – working groups from each country) have accepted the approach of “**strong expert arguments**”. They had adequate and unquestionable strength for all the experts in the group towards establishment of contemporary model of good and operational cooperation between the states regarding elaboration and realization of joint integrated Sava river basin water resources management plan, without endangering not even one of the principles stated in introduction quote.

Such approach caused that each state had formed team of experts competent for fields relevant for acceptance of such agreement, first of all the ones related to integrated water resources management, navigation, environmental protection, water utilization economy and international water law.

It is important to stress that international participants (first of all representatives of Stability Pact for South Eastern Europe - special coordinators for elaboration of the document) very soon estimated that this joint group is capable to elaborate and agree independently on draft Agreement based on modern expert principles of integrated water resources management. In this way imposing any international, guild or other conditions was avoided.

That was the reason for abandoning the principle of joint formulation and agreeing on the document at the level of the delegation and under supervision of the coordinator and accepting its formulation (and agreeing) within mutual expert group, and additional agreeing at the level of the delegation under coordinator’s supervision, if necessary.

Although very severe (sometimes even too severe) discussions were conducted on expert group meetings, at the end, under “**pressure**” of expert arguments, without restrictions of “**powerful**” ministries and ministers, “**so called**” experts, “**narrower**” and “**broader**” interests and other **financial** and **similar** obligations and plans, they converged towards establishment of joint model as it is mentioned at the beginning of this text.

Confirmation of this is the fact that after intensive work on two four-days meetings of the expert group (Novi Sad and Stubičke Toplice) the model had been determined and agreed, the model which, practically without any modifications in text, was accepted at meetings of state delegations held in Brčko under coordination of the Stability Pact.

It is important to emphasize the fact that the final meetings of state delegations were attended (following the Stability Pact invitation) by experts, representatives of the Danube Commission. They also evaluated the model as a high-quality document of integrated management of water resources of the Sava river basin as a part (sub-basin) of the Danube river basin.

3. COMMENTS ON PROPOSED SOLUTIONS

Each system, therefore system of integrated water resources management too, should be complete regarding aim, structure and management, to act as unique creation disregarding number, structure, way and organizational connection of its sub-systems.

System Integration Theorem

This quote is selected because, it could be said, it was motto in elaboration of the Agreement and, at the same time, strong professional argument and signal to all responsible and sincerely interested in water sector to stop process of splitting of water resources management integration, which has been attempted (and unfortunately succeeded) to apply lately in B&H. Hopefully, at the end arguments from this quote will be accepted even by the ones who, for whatever reasons, do not want to (because they are so clear that they could be understood by the ones who are not so familiarized with the theory of system management) as arguments that are the least “... **against democracy**” or “... **establishment of required changes.**”

Although complete text of the Agreement and the Statute of the International Sava River Basin Commission is given after this article, and all sincerely and “so-so” interested in prosperity of water sector would be able to familiarize themselves with the details of proposed solution, it seems necessary to underline certain key and to future water sector development directing determinations of the Agreement such as:

- **Main objective of the Agreement**
- **Fitting of the Agreement objective into the European requirements (directives, conventions...)**
- **Proposed way of achieving the goal**
- **Competent bodies and their responsibilities**

3.1. Main Objective of the Agreement

Signatories of the Agreement shall cooperate in the manner to achieve the following goals:

- a) establishment of an international regime of navigation on the Sava River and its navigable tributaries;*
- b) establishment of sustainable water management; and*
- c) undertaking of measures to prevent or limit hazards, and reduce and eliminate adverse consequences, including those from floods, ice hazard, droughts and incidents involving substances hazardous to water.*

Quote from the Framework Agreement on the Sava River Basin

From this quote, it is obvious that one of the goals of the Agreement is “**establishment of sustainable water management**”. In fact, this is basic (it might be said and the only) objective of the Agreement, because it contains the other two objectives-sub-objectives (stated under a and c of the same Article). They are pointed out separately only to emphasize the priority of their solving within the same whole of sustainable water management (objective completeness). Namely, it was concluded that navigation and measures to prevent and limit hazard from adverse and incidents consequences to water (pollution) and from water (floods, droughts, ice), although integral parts of water management, deserve to be pointed out as separate goals.

In order to avoid confusion or unprincipled separation of integrated system management in water sector (see introduction quote), Article 11 of the Agreement defines water management:

“The Parties agree to cooperate on management of the waters of the Sava River Basin in a sustainable manner, which includes integrated management of surface and ground water resources, in a manner that shall provide:

- a) water in sufficient quantity and of appropriate quality for the preservation, protection and improvement of eco-systems (including flora and fauna and eco-systems of natural ponds and wetlands);**
- b) waters in sufficient quantity and of appropriate quality for navigation and other kinds of use/utilization;**
- c) protection against detrimental effects of water (flooding, excessive groundwater, erosion and ice hazards);**
- d) resolution of conflicts of interest caused by different uses and utilizations; and**
- e) effective control of the water regime.”**

In this way required spatial (Sava river basin) and sectorial (water use, water protection and flood protection) integration of water management, together with provision of appropriate approach to protection of water eco-systems, is established. At the same time, foundation for gradual achievement of complete integration of management of waters of the Sava river basin through development of process which includes coordinated development and management of water and water related resources of the Sava basin (Article 12 – The Sava River Basin Management Plan) is created, in order to maximize resultant of economical and social benefits in fair manner (Article 7) and without endangering sustainability of vital eco-systems.

3.2. Fitting of the Objective into the European Requirements

The Parties shall cooperate on the basis of, and in accordance with, Directive 2000/60/EC of the EU Parliament and Council of October 23, 2000, Establishing a Framework for Community activities in the Field of Water Policy.

Quote from the Framework Agreement on the Sava River Basin

As it is already emphasized in the last paragraph under item 3.1., modern principles of water resources management require integration in approach and sustainability regarding relation long term development – management – protection of vital eco-systems.

In that sense, the provisions of the EU Water Framework Directive were followed, especially recommendations related to gradual realization of specific problems within the river basin. It was agreed that those specifics in the Sava river basin are exactly the ones pointed out in goal definition. Therefore, they are related to flood risk management and water utilization, specially where that utilization significantly influences (or can influence) on water regime (hydroenergetics, irrigation, ...) or requires correction of water regime (navigation, water quality protection, etc.)

To illustrate fitting of the Agreement objective realization into the European requirements regarding water management and environmental protection segment, proposal of Action Plan for this field, prepared by members of the working sub-group from B&H, is given as addendum to this article. All European requirements broaden with specific issues and priorities in the Sava river basin are incorporated in this proposal.

3.3. Proposed Way of Achieving the Goal

The Parties agree to develop joint integrated Plan on the management of the water resources of the Sava River Basin and cooperate on its preparatory activities. (Article 12)

Quote from the Framework Agreement on the Sava River Basin

Basic way foreseen for achieving the goal is mutual cooperation on coordinated development and management of water, land and other related resources (Article 11). Measures required for realization will be determined in joint integrated Plan on the management of the water resources of the Sava river basin (Article 12). Way of its implementation shall be agreed within the International Sava River Basin Commission (Articles 15 and 16). It is foreseen to try to solve possible disputes by negotiation or in other appropriate way (Article 22), before it is referred to arbitrage, which is defined in separate protocol (Annex II of the Agreement).

3.4. Competent Bodies and Their Responsibilities

*For the implementation of this Agreement, the Parties shall establish the International Sava River Basin Commission. (Article 15)
The Parties agree to nominate organizations competent for realization of this Agreement on the part of the Sava River Basin within their territories. (Article 6)*

Quote from the Framework Agreement on the Sava River Basin

Being aware of the fact that even the best agreement does not worth much if all required preconditions and conditions for its operational realization are not created, members of the Commission have decided to propose, and delegations and states to accept, establishment of strong (regarding competencies) International Sava River Basin Commission (hereinafter called Sava Commission). Kind and scope of these competencies can be seen in Article 4 of the Statute of the Sava Commission, which is given as Annex I of the Agreement.

Competencies of the Sava Commission range from “... develop a methodology and program for preparation of a joint integrated Sava River Basin Management Plan...”, through “... coordinate activities related to: regulation of waters in Sava River Basin for all purposes; protection against detrimental effects of the water; water pollution prevention; ...”, “... coordinate activities on conservation, protection and improvement of the aquatic eco-system of the Sava River Basin...” to “... issue documents and publications.”

Estimating that basic activities on realization of the Sava Commission work will be created and implemented in mentioned bodies established on the parts of the Sava river basin within territory of each state, it is foreseen that the Sava Commission have secretariat to perform administrative and executive services.

In this way certain obligations for the states – signatories of the Agreement are created, the obligations which fulfillment should start immediately.

4. FINAL REMARKS AND SUGGESTIONS

This Agreement showed that B&H, i.e. its entities, still has wisdom and strength to understand, accept and put effort to have law framework, politics, institutions of the system and management tools in water sector as inseparable part of international principles and obligations related to the concept of integrated water resources management. For that reason it would be:

1. **incomprehensible** if, after such Agreement, someone would, only because of “power” of his current position, again began to deny the need for passing a “roof law” for water sector at the level of B&H or (if previously is not possible?) appropriate agreement between two entities. In this way, all main principles of integrated water resources management would be defined. They would, among other, create realistic conditions for undisturbed performing of tasks of B&H as state in accordance with obligations in the Sava Agreement (appropriate organizational structure at the state level) including the need to establish an organization for integrated management of water resources on the part of international Sava river sub-basin (basin), i.e. international river basins of the

Neretva and the Cetina in B&H. Tasks of such organization should not be under the level that guarantees irreproachable carrying out of Commission conclusions and decisions. Otherwise, that would be direct obstruction of (a) principles of the European Water Framework Directive, (b) the Framework Agreement on the Sava River Basin, (c) political success that is totally in the line of reintegration of specific territory into European processes.

2. **irresponsible** to continue to underestimate significance of facilities up to date constructed and institutions within water sector in B&H, specially because large part of those structures create basis for **mutual system for flood protection and water utilization in the Sava river basin**. Therefore, it is necessary, as soon as possible, to replace unhidden animosity towards even the word water management itself (does the word represent essence?) with responsible relation not only in regard to the Agreement but in regard to population too, because their lives and health depend on the level of construction and functionality of those facilities. They create conditions for living and sustainable return.

Institutions of water management (water sector) should be approached in a way that would help them to transform themselves gradually into institutions of integrated water resources management. That means, enable them in final stage to work based on modern principles, free of obligations of construction of local water supply systems and other smaller structures that, under given circumstances, had been imposed on them during and after the war.

Of course, it would be irresponsible to state that in that respect wrong moves within water management have not been made. But, they should not be the reason to question mentioned motives. Especially they should not be the reason to leave water management to the ones who are not authorized (by existing water regulations) for water management and calmly wait what would they decide. Ministries competent for water management (entities', cantonal), public enterprises, that is authorities competent for waters, and their administrative boards will bear (and did up to now) the biggest responsibility if they do not take energetic measures to "shift" water management to the European way on time.

3. **unacceptable** for whatsoever reasons (especially ones related to leak of skilled personnel and material resources) to deviate from, in the Agreement accepted and verified, concept of integrated water management, based on unity of its branches (protection of waters and water eco-systems, flood protection and water utilization). Inter-dependences are conditioned by cause-consequence relations and in that way by managerial actions that ask for synchronization of development and management not only in these three water segments, but between water, land and related resources as well.
4. **desirable and acceptable** to give special importance to the third component of integrated water management – **coordination of development and management of resources related to water** (as it is mentioned in previous item). It is not acceptable to observe components of environment (water, land, ...) completely isolated because of already mentioned inter-dependence. Water sector can not solve problems such as: reservation of space for construction of dykes, water storage reservoirs, banning of construction within navigable zones, uncontrolled deforestation in water source zones, inadequate ore exploitation and dumping, elaboration of spatial plans which do not respect water management requirements etc., without appropriate inter-sector coordination at the Government level. Respective ministry of environment could, **in this**

role, contribute to sustainable development and management of natural resources much more than by direct interfering in their work.

5. **irrational** to, having in mind mentioned leak of personnel and material resources, unconditionally form bodies for all sub-sub-basins, specially not the ones for water courses that have international character such as the Una, Drina, Neretva and Cetina (see Item B.1.3. – River Basin Organizations – TOOL Box “Integrated Water Resources Management”). It is without arguments to label adherents of such approach as centralists who want to keep positions of river basins organizations.

At the end, if all mentioned above would not be taken into consideration, we would deviate not only from principles set in the Sava Agreement, but also from the ones set in the European Water Framework Directive and Common Strategy on the Implementation of Water Framework Directive, as well as from adopted approach of reorganization of water sector in B&H (pilot projects). In Common Strategy on the Implementation of Water Framework Directive (2001) it is stated that pilot projects would be developed during next few years and setting of criteria and operational implementation would take place afterwards.

In that respect, it would be desirable “to put on the feet” already established organizations of Bosna and Vrbas pilot projects and preserve their authority on the territories which they cover, specially considering this as real and more possible option rather than going into new uncertainties.

UČEŠĆE ZAJEDNICA U SAVSKOJ INICIJATIVI

Potpisivanje Okvirnog Sporazuma o slivu rijeke Save 3 decembra 2002. godine, kao i pratećih dokumenata, između ostalog i uspostavljanje Međunarodne komisije za sliv Save, stvara dobru osnovu za gradnju i razvoj suradnje, ne samo između četiri države : BiH, Slovenije, Hrvatske i FRJ, nego i između svih građana ovih zemalja. Prema OSCE-ovom gledištu, implementacija ovog Sporazuma kao i rad Komisije će biti mnogo efikasniji, kada u radu budu učestvovali ne samo eksperti zemalja članica, već i javni sektor i građanstvo. Od početka svoje misije u BiH, OSCE je podržavao javni interes za rijeku Savu, ne ograničavajući se na pitanja međunarodnog plovnog puta, osnove za vodosnabdjevanje i prihode, rekreaciju i prekograničnu suradnju.

Lista problema za koje su OSCE-ove kancelarije omogućile rješenja u Gradišci, Orašju, Brčkom je impresivna. Počinje rekonstrukcijom Savskih nasipa, zaustavljanjem zagađenja vode, borbom protiv divljih odlagališta u blizini rijeke i izbacivanja svih vrsta otpada u rijeku, ilegalnom i štetnom eksploatacijom pijeska, uspostavljanjem i razvojem ribarstva kao i korištenjem potencijala rijeke i razvojem rekreacije i turizma u regionu. Pružali smo podršku građanima, nevladinim organizacijama kao i predstavnicima vlasti. Zajedno sa nevladinom organizacijom «Zeleni Vrbas» u Srpcu, građanstvo i vlasti su udružili napore u okviru velikog programa sa ciljem zaštite rijeke Vrbas (koja se uljeva u rijeku Savu u mjestu Davor na hrvatskoj obali) i jedinstvenog područja močvara i jezera u Bardači. Kao najbolji primjer prekogranične suradnje na rijeci Savi, možemo istaći takmičenje koje bi moglo ući i u Ginisovu knjigu rekorda. Savski kotlić je održan u junu 2000. godine i privukao je stanovništvo mnogih opština sa obadrije strane rijeke. Svi su imali priliku da oprobaju riblji paprikaš pripremljen u zadivljujućoj količini od 3017 litara (što je sigurno rekord). Kao rezultat zajedničke inicijative OSCE kancelarija u Gradišci i Novoj Gradu (Hrvatska) obim suradnje između posebno ustanovljenog Forum načelnika i glasnogovornika opštinskih vijeća, opština sa obadrije strane rijeke Save, je proširen na pitanja zaštite Save i zajedničkih napora na zaštiti od poplava, koje uzrokuju mnoge štete i gubitke duž rijeke. Veza između nevladinih organizacija, građana i predstavnika vlasti je uspostavljena i suradnja se odvija dobro.

Između brojnih primjera rješavanja ekoloških pitanja uspostavljanjem mosta suradnje i prijateljstva stanovnika datog područja je i primjer Sana inicijative. Ideja da nevladine organizacije i građani vode brigu o ovoj predivnoj planinskoj rijeci je rođena prije tri godine. U početku je to bila samo ekološka inicijativa, koja se zahvaljujući podršci OSCE-a pretvorila u impozantan mehanizam suradnje. Predstavnicima vlasti, nevladine organizacije i građani su se složili da samo čvrsta suradnja može zaustaviti proces pogoršanja kvaliteta vode. Svih šest opština lociranih duž rijeke Sane: Ključ/Ribnik, Ključ, Sanski Most, Sanski Most /Srpski Sanski Most, Prijedor, Bosanski Novi/Novi Grad složile su se da potpišu takozvanu Deklaraciju o rijeci Sani. U cilju implementacije programa uspostavljen je Upravni odbor sa predstavnicima nevladinih organizacija i vlasti. Odbor je uspio ne samo da organizuje spektakularni događaj nazvan «Dani na Sani» u kojem su učestvovala zajednice svih opština, već i da razradi program poboljšanja kvaliteta vode, korištenje potencijala područja za razvoj turizma i odgovarajući sistem upravljanja vodama.

Brčko distrikt, takođe ima značajna poboljšanja učestvovanja nevladinih organizacija u rješavanju ekoloških pitanja. Kao rezultat podrške međunarodne nevladine organizacije kao partnera i rada EKO locirane u Brčkom, provedena je detaljna procjena stanja okoliša u Distriktu (sa posebnom pažnjom na obale rijeke Save) i prikupljeni podaci su prezentovani zvanično za građane i nevladine organizacije u sklopu konferencije održane u Brčkom u oktobru ove godine.

Na osnovu ovih iskustava (lista je suviše duga da navedemo sve primjere), mi predlažemo da u mehanizam suradnje o pitanjima rijeke Save budu uključeni i građani, i to na implementaciji dobro odobrenih zadataka Akcionog plana kao i sa sopstvenim inicijativama. Mehanizam građenja Lokalnog Okolišnog Akcionog Plana (LOAP) može služiti kao dobar primjer i efikasan alat. Glavni ciljevi LOAP-a mogu biti opisani na slijedeći način: da promoviše svjesnost javnosti i odgovornost za pitanja zaštite okoliša, da ojača mogućnosti građana i lokalne vlade u izgradnji, upravljanju i implementaciji akcija i projekata zaštite okoliša, da promoviše partnerstvo između građana, nevladinih organizacija i poslovnih udruženja, konačno da identifikuje, procjeni i uspostavi prioritete u zaštiti okoliša i pretoči ih u projekte i lokalni plan. Očigledno je da će razvoj ovog oblika učešća građana u realizaciji Savske inicijative kreirati jak osjećaj pripadnosti cijelom konceptu, uključiti građane i nevladine organizacije svih zemalja članica u šemu prekogranične i prekogranične suradnje i voditi zajednice ka održivosti, dalekosežnoj kampanji i na kraju donjeti trajna rješenja za zajedničke probleme.

Postoje različiti načini bavljenja ovom problematikom. Inicijativa može biti preuzeta ili podržana od strane Komisije za sliv rijeke Save, ali takođe i od strane nevladinih organizacija koje na bazi Savskog Akcionog Plana mogu identifikovati pitanja od zajedničkog interesa. Brčko bi moglo ugostiti predstavnike nevladinih organizacija koje se bave pitanjima rijeke Save, na prvu konferenciju čiji je cilj uspostavljanje prioriteta, mehanizama i suradnje. Učesnici za početak mogu podijeliti već stečena iskustva i usvojiti nova znanja u građenju lokalnog okolišnog akcionog programa. Vrijedno je napomenuti da su dva Regionalna okolišna centra u Sarajevu i Banja Luci već spremni da ponude svoje kapacitete.

THE COMMUNITY DIMENSION OF THE SAVA RIVER INITIATIVE

The signing on 3 December 2002 of the Framework Agreement on the Sava River Basin and related to it documents, among other establishing the International Sava River Basin Commission creates an very favourable base for building and development the co-operation not only among 4 states: BiH, Slovenia, BiH, Croatia and FRY but also among the citizens of all these countries. In OSCE viewed the implementation of the Agreement as well as the function of the Commission will be much more efficient when in the works will participate not only the experts from members states countries but also civil society sectors and the citizenry. OSCE from the beginning of it Mission to BiH supported the citizens concern on the Sava, viewed not only as an international way of communication, source of drinking water and income, region of recreation and cross border co-operation.

The list of issues, to which OSCE Field Offices facilitate solutions located in Gradiska, Orasje, Brcko is pretty impressive. It starts with the rehabilitation of the Save and its banks, halt to pollution of the water, fight with illegal waste dumps close to the river or just throwing all types of wastes into the water, illegal and harmful to the River base exploitation of the sand, establishment and development of the river fishing and using the potential of the River itself and it region for development of the recreation and tourism. Our facilitation was offered to the citizens, NGOs as well as to the authorities. Together with Srbac based NGO "Zeleny Vrbas" a vast programme citizens and authorities join effort aiming at of protection of the River Vrbas (which joins the Sava close to the Davor on the Croatian bank) and the unique in the region area of swamps and lakes in Bardaca. As one, perhaps the most colourful example of this crosses -Sava River co-operation the case of the race for the Guinness Book of Record might be mentioned. The Savski Kotlic event held in June 2000 managed to gather the population of many Municipalities from two sides of the river banks and everybody had a possibility to taste the ribny paprikaz cooked in an amazing amount of 3017 litres (the record was granted). In result of joint initiative of OSCE Field Office in Gradiska and Nova Gradiska (Croatia) the scope of co-operation between a specially established Forum of mayors and Municipal Assembly Speakers of Municipalities from two side of the Save was expanded by the issue of the protection of Sava and an collaborative effort in anti-flood protection, which is a cause of many damages and loses along the while river. The links among Ngos, citizens and authorities were established and the co-operation continues very smoothly.

Among other numerousness examples of serving the ecological issues for building the bridge of co-operation and friendship among the inhabitants of given region may serve an example of the Sana Initiative. The idea of taking care by NGOs and citizens of this beautiful mountain river and it basin was borne 3 years ago. At the beginning it was merely ecological initiative, which due to OSCE facilitation has been transformed into flourishing mechanism of co-operation. The authorities and NGOs and citizens agreed that only close co-operation might stop the process of deterioration of the quality of the river. All six Municipalities located along the Sana: Kljuc/Ribnik, Kljuc, Sanski Most, Sanski-Most/Srpski Sanski Most, Prijedor, Bosanski Novi/Novi Grad agreed to signed the so-called Sana River Declaration. In order to implement t it programme the Steering Committee composed of representatives of Ngos sector and authorities was established. The Committee managed not only to organised in June this year a spectacular event called Ana days (Dani na Sani), in which participated the communities of all Municipalities of the basin but also

but also elaborated a programme of water recovery, used of region potentials for development of the tourism, sound water resources management.

Also Brcko District has a significant achievement in the area of participation of the NGOs in ecological problem solving. Due to support of international NGO Counterpart and Brcko based EKO – the in depth survey of evaluation of values of environment of the District (with due attention paid to the Save River and its banks) was conducted and the findings gathered in a book were presented to the public officials, citizens and NGOs in a course of a conference held in Brcko in October this year.

Based on these experiences (the list is long and there is no place to talk about all of them) we proposed that Sava River co-operation mechanism be enriched by citizens participation both in implementation of some well selected tasks of the Action plan as well as its own initiatives. The mechanism of building the Local Environmental Action programme (LEAP) might serve as a good example and an efficient tool. The main objectives of LEAP may be described in following way: to promote public awareness of and responsibility for environmental issues, to strengthen the capacity of the citizenry and local governments to build, manage and implementation of environmental action and projects, to promote partnership between the citizens, local governments, NGOs and business communities, finally to identify, to assess and to set up the environmental priorities and transform them into the projects and local plan. It is evident that development of this form of the citizens participation in implementation of the Sava Initiatives will build a strong ownership of the whole concept, will include the citizens and NGOs of all members state into a scheme of close contacts across river and cross border co-operation and would lead the communities towards sustainability, sound outreach campaign and in conclusion bringing lasting solution to common problems.

There are different ways of tackling with this issues. The initiative might be taken or facilitated by The Sava River Basin Commission but also the NGOs on the base of the Sava Action Plan may identify the issues of common concern. Brcko might welcome the representatives of the Sava related NGOs for first conference aiming at establishing the priorities, mechanism of co-operation. The participants may start with sharing of the experiences already gained and to absorb new skills in building local environmental action programme. It is worthy to mention that both Regional Environmental Centres in Sarajevo and Banja Luka are ready to offer its facilitation.

OKVIRNI SPORAZUM O SLIVU RIJEKE SAVE

PREAMBULA

Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, Republika Slovenija i Savezna Republika Jugoslavija (u daljnjem tekstu: stranke),

prepoznavajući presudnu važnost prekogranične suradnje stranaka usmjerenu na održivi razvoj sliva rijeke Save;

u želji za uspostavljanjem plovidbe, održavanja i označavanja plovnih dijelova rijeke Save i njenih pritoka, radi regulacije međunarodnog režima plovidbe, kako je određeno Konvencijom o režimu plovidbe Dunavom (Beograd 1948.);

svjesne potrebe promicanja održivog upravljanja vodama reguliranjem korištenja, zaštite voda i vodnog ekosustava, te zaštite od štetnih utjecaja voda u slivu rijeke Save, uzimajući u obzir Konvenciju o suradnji na zaštiti i održivoj uporabi rijeke Dunav (Sofija 1994.);

uzimajući u obzir velike političke, gospodarske i društvene promjene, koje su se nastale u regiji sliva rijeke Save;

opredjeljujući se za održivi razvoj regije putem suradnje država u regiji s ciljem da se ovaj Sporazum na odgovarajući način uklopi u integracijske procese Europske Unije;

želeći razvijati uzajamnu suradnju utemeljenu na načelima jednakih prava, državnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta, dobroj volji i dobrosusjedskim odnosima;

svjesne sve veće važnosti koja se pridaje zaštiti okoliša i prirodnih resursa, kao i potrebe poticanja suradnje radi učinkovite zaštite sliva rijeke Save;

priznajući veliki značaj sliva rijeke Save i njenog okoliša, kao i prirodnih bogatstava za gospodarsko i društveno blagostanje i životni standard građana;

uzimajući u obzir koristi za stranke i štete koje se mogu izbjeći ili ublažiti zajedničkim djelovanjem stranaka u okviru suradnje na slivu rijeke Save;

imajući na umu da je sliv rijeke Save dio Dunavskog sliva, te da se međunarodni pravni režimi, ustanovljeni multilateralnim instrumentima međunarodnog vodnog prava, međunarodnog prava o okolišu i propisa Europske Unije primjenjuju na vodne resurse sliva rijeke Dunav;

u želji da udruže napore na održivom upravljanju vodnim resursima sliva rijeke Save, s naporima drugih zemalja i međunarodnih institucija koje se odnose na sliv Dunava;

priznajući važan doprinos Pakta o stabilnosti za jugoistočnu Evropu i međunarodne zajednice, te u želji da nastave suradnju temeljem ovog Sporazuma;

sporazumjele su se kako slijedi:

DIO I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1. Definicije

Za potrebe ovog Sporazuma:

- a) "Prekogranični utjecaj" označava bilo koju štetnu posljedicu na riječni okoliš izazvanu promjenom vodnog režima, nastalu ljudskim djelovanjem, koja se proteže izvan područja pod jurisdikcijom stranke, a koja promjena može utjecati na život i imovinu, sigurnost objekata i na vodni ekosustav.
- b) "Sliv rijeke Save" je geografsko područje koje se proteže preko teritorija stranaka, određeno vododjelicama rijeke Save i njenih pritoka, koje obuhvaća površinske i podzemne vode koje teku prema zajedničkom ušću.
- c) "Vodni režim" označava stanje količina i kakvoće voda u slivu rijeke Save u prostoru i vremenu uzrokovano utjecajem ljudskih djelatnosti ili prirodnih promjena.

Članak 2. Cilj Sporazuma

1. Stranke će surađivati radi postizanja slijedećih ciljeva:
  - a) uspostavljanja međunarodnog režima plovidbe rijekom Savom i njenim plovnim pritokama;
  - b) uspostavljanja održivog upravljanja vodama; i
  - c) poduzimanju mjera za sprječavanje ili ograničavanje opasnosti, te za smanjenje i uklanjanje štetnih posljedica nastalih uslijed poplava, leda, suša i nezgoda koje uključuju tvari opasne za vode.
2. U svrhu provedbe ciljeva iz stavka 1. ovog članka stranke će surađivati u procesu izrade i provedbe zajedničkih planova i programa razvoja sliva rijeke Save, ta na usklađivanju svojih popisa s propisima Europske Unije.

DIO II.

OPĆA NAČELA SURADNJE

Članak 3. Opća obveza suradnje

1. Stranke će surađivati na osnovu suverene jednakosti, teritorijalnog integriteta, uzajamne dobrobiti i dobre volje, a radi postizanja ciljeva ovog Sporazuma.

2. Stranke će surađivati u skladu s Direktivom 2000/60/EC Parlamenta i Vijeća EU od 23. listopada 2000. godine, kojom se uspostavlja okvir za aktivnosti Zajednice na području politike voda (u daljnjem tekstu: Okvirna direktiva EU o vodama).

Članak 4. Razmjena podataka i informacija

Sukladno članku 3. ovog Sporazuma stranke će redovito razmjenjivati informacije o vodnom režimu sliva rijeke Save, režimu plovidbe, propisima, organizacijskim strukturama, te administrativnoj i tehničkoj praksi.

Članak 5. Suradnja sa međunarodnim organizacijama

Stranke će u provedbi ovog Sporazuma osobito surađivati sa:

- a) Međunarodnom Komisijom za zaštitu rijeke Dunav (u daljnjem tekstu: ICPDR);
- b) Dunavskom Komisijom;
- c) Ekonomskom Komisijom za Evropu Ujedinjenih Naroda (UN/ECE);
- d) Institucijama Europske Unije.

Članak 6. Suradnja s nacionalnim organizacijama (vlastima ili tijelima)

1. Stranke su suglasne odrediti organizacije (vlasti ili tijela) nadležna za provedbu ovog Sporazuma na dijelu sliva rijeke Save koji se nalazi na njihovim teritorijima.
2. Stranke su suglasne u roku od godinu dana obavijestiti predsjednika Međunarodne komisije za sliv rijeke Save (kako je utvrđeno člankom 15. ovog Sporazuma) o organizacijama (vlastima ili tijelima) iz stavka 1. ovog članka.

Članak 7. Načelo razumne i pravične uporabe voda

1. Stranke na svom teritoriju imaju pravo koristiti razuman i pravičan udio vodnih resursa sliva rijeke Save.
2. Što je razuman i pravičan udio u smislu stavka 1. ovog članka odredit će se za svaki pojedinačni slučaj u svjetlu relevantnih čimbenika prema međunarodnom pravu.

Članak 8. **Prekogranični utjecaj**

1. Stranke će sporazumno regulirati sva pitanja koja se tiču provedbe mjera u cilju osiguranja jedinstva vodnog režima u slivu rijeke Save, te otklanjanja ili smanjenja prekograničnih posljedica na vode drugih stranaka, koje su uzrokovane obavljanjem gospodarske i druge djelatnosti.
2. U tu svrhu stranke će posebnim protokolom urediti postupak izdavanja vodopravnih akata (uvjete, dozvole i suglasnosti) za objekte i aktivnosti koji mogu imati prekogranični utjecaj na jedinstvo režima voda.

Članak 9. **Načelo o nenanošenju štete**

1. Stranke će, koristeći vode sliva rijeke Save na svom teritoriju, surađivati i poduzimati sve odgovarajuće mjere za sprječavanje nastanka značajnih šteta za drugu stranku ili stranke.

DIO III.

PODRUČJA SURADNJE

Članak 10 **Režim plovidbe**

1. Plovidba rijekom Savom od Siska do ušća u Dunav i na svim plovnim dijelovima pritoka Save slobodna je za trgovačka plovila svih država.
2. Ove odredbe ne odnose se na promet između luka koje se nalaze unutar teritorija jedne stranke.
3. Trgovačka plovila imat će pravo slobodnog ulaza u luke na plovnim putevima iz stavka 1. ovog članka radi utovara ili istovara, opskrbe i drugih srodnih radnji, uz uvjet poštivanja nacionalnih propisa stranke na čijem se teritoriju luka nalazi, kao i pravila koje donosi Savska komisija.
4. Stranke će poduzimati mjere za održavanje plovnih puteva na svom teritoriju u plovnom stanju kao i poduzimati mjere radi poboljšavanja uvjeta plovidbe, te neće sprječavati ili stvarati prepreke za plovidbu.
5. Plovidba ratnih brodova, brodova koji obavljaju policijsku ili upravnu funkciju ili općenito obavljaju bilo kakav drugi oblik javne službe, nije dopuštena izvan granica države čiju zastavu viju, osim ako odnosne stranke nisu dogovorile drukčije.

6. Stranke su suglasne posebnim Protokolom o režimu plovidbe regulirati sva pitanja u vezi s plovidbom kao što su:
  - a) institucionalna pitanja (pravila plovidbe, tehnička pravila za plovila, obilježavanje plovnih puteva i dr.);
  - b) troškove koji se odnose na održavanje plovnih puteva i režim plovidbe.
7. Određivanje kinete plovnog puta na dijelu rijeke Save i njenim plovnim pritokama koje čine državnu granicu između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske ostaje u isključivoj nadležnosti tih dviju država.
8. Određivanje kinete plovnog puta na dijelu rijeke Save i njenim plovnim pritokama koje čine državnu granicu između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije ostaje u isključivoj nadležnosti tih dviju država

Članak 11. Održivo upravljanje vodama

Stranke su sporazumne surađivati u upravljanju vodnim resursima sliva rijeke Save na održiv način, što podrazumijeva integralno upravljanje površinskim i podzemnim vodnim resursima na način koji će osigurati:

- a) vode u dovoljnoj količini i odgovarajućoj kakvoći za očuvanje, zaštitu i unapređenje vodnog ekosustava (uključujući floru, faunu i ekosustave prirodnih jezera i močvara);
- b) vode u dovoljnoj količini i odgovarajućoj kakvoći za plovidbu i ostale oblike uporabe/korištenja;
- c) zaštitu od štetnog djelovanja voda (poplave, prekomjernih podzemnih voda, erozija, opasnost od leda);
- d) rješavanje sukoba interesa uzrokovanih različitim uporabama i korištenjima; i
- e) učinkovitu kontrolu vodnog režima.

Članak 12. Plan upravljanja slivom rijeke Save

1. Stranke su sporazumne izraditi zajednički i/ili jedinstveni plan upravljanja vodnim resursima sliva rijeke Save, te surađivati u pripremnim radnjama za njegovu izradu.
2. Plan upravljanja slivom rijeke Save donose stranke na prijedlog Međunarodne komisije za sliv rijeke Save.
3. Suradnja iz stavka 1. ovog članka biti će usklađena s aktivnostima ICPDR-a.
4. Pitanja koja se odnose na pripremu i provedbu Plana upravljanja slivom rijeke Save mogu se regulirati zasebnim protokolima.

Članak 13.

Izvanredni utjecaji na vodni režim

1. Stranke će uspostaviti usklađeni ili zajednički sustav mjera, aktivnosti, upozoravanja i uzbunjivanja u slivu rijeke Save za izvanredne utjecaje na vodni režim, kao što su iznenadna i akcidentna zagađenja, ispuštanje umjetnih akumulacija i retencija uzrokovanih urušavanjem ili neodgovarajućim rukovanjem, poplavama, ledom, sušom, nestašicom vode i sprječavanjem plovidbe.
2. U izvršavanju obveza iz stavka 1. ovog članka, stranke će djelovati u skladu s aktivnostima poduzetim u okviru Konvencije o zaštiti i održivom korištenju rijeke Dunav i prema postupcima dogovorenim unutar ICPDR-a.

DIO IV.

MEHANIZMI SURADNJE

Članak 14.

Sastanak stranaka

1. Prvi sastanak stranaka održat će se najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma. Nakon toga, redovni sastanak stranaka održavat će se najmanje jednom svake dvije godine, ukoliko stranke drukčije ne odluče ili na pisani zahtjev bilo koje stranke.
2. Na svojim sastancima stranke će razmatrati primjenu ovog Sporazuma na temelju izvješća Međunarodne komisije za sliv rijeke Save, te će:
  - a) ocjenjivati rad i djelovanje Međunarodne komisije za sliv rijeke Save i donositi odluke na temelju njenih preporuka;
  - b) razmatrati i usvajati prijedloge za donošenje protokola i izmjena ovog Sporazuma; i
  - c) razmatrati i poduzimati dodatne mjere koje mogu biti potrebne za postizanje ciljeva ovog Sporazuma.
3. Sve odluke na sastanku stranaka donose se konsenzusom.

Članak 15.

Međunarodna Komisija za sliv rijeke Save

1. Radi provedbe ovog Sporazuma stranke će osnovati Međunarodnu komisiju za sliv rijeke Save (u daljnjem tekstu: Savska komisija).
2. Komisija ima međunarodnu pravnu sposobnost potrebnu za obavljanje svojih funkcija.

Članak 16.
Funkcije Savske komisije

1. Radi provedbe ovog Sporazuma Savska komisija donosi:
  - a) odluke u cilju osiguranja sigurnosti plovidbe;
  - b) odluke o uvjetima financiranja izgradnje plovnih puteva i njihovom održavanju;
  - c) odluke o svom radu, proračunu i postupcima;
  - d) preporuke o svim drugim pitanjima u svezi s provedbom ovog Sporazuma.
2. Odluke Savske komisije iz stavka 1. ovog članka obvezujuće su za sve stranke, osim ako, za odluke iz a) i b), neki od članova Savske komisije povuče svoj glas u roku od 30 dana od dana donošenja odluke ili ne izvršiti Savsku komisiju da odluka podliježe odobrenju nadležnog tijela njegove/njezine države.

Članak 17.
Financiranje Savske komisije

Savska komisija bit će financirana sredstvima redovnog godišnjeg doprinosa stranaka i sredstvima iz drugih izvora.

Članak 18.
Tajništvo

1. Savska komisija osniva Tajništvo.
2. Tajništvom upravlja tajnik, koji ima tri zamjenika.
3. Za svoj rad tajnik je odgovoran Savskoj Komisiji.

Članak 19.
Sjedište Savske komisije

1. Sjedište Savske komisije je u _____.
2. Savska komisija je ovlaštena o izvršavanju svojih funkcija sklopiti s državom domaćinom sporazum o sjedištu.
3. Stranke se mogu dogovoriti o promjeni sjedišta Savske komisije.

Članak 20.
Statut

1. Savska komisija ima Statut koji je sastavni dio ovog Sporazuma, kao Aneks I.
2. Statutom se uređuju sva pitanja koja se odnose na rad Savska komisije i njegovog tajništva

Članak 21.
Praćenje provedbe Sporazuma

1. Stranke su sporazumno utvrditi metodologiju stalnog praćenja provedbe Sporazuma i aktivnosti koje se na njemu temelje.
2. Metodologija praćenja provedbe uključuje pravodobnu dostupnost informacija zainteresiranim osobama i javnosti, koju će osigurati tijela nadležna za provedbu ovog Sporazuma.
3. Stranke će utvrditi metodologiju praćenja provedbe Sporazuma najkasnije dvije godine nakon njegovog stupanja na snagu.

DIO V.
RJEŠAVANJE SPOROVA

Članak 22.

Opće odredbe

1. U slučaju spora između dvije ili više stranaka u vezi s tumačenjem i primjenom ovog Sporazuma, stranke će ga nastojati riješiti pregovorima.
2. Ukoliko odnosne stranke ne uspiju riješiti spor putem pregovora, na zahtjev jedne od njih, mogu zajednički zatražiti dobre usluge, posredovanje ili mirenje treće strane ili se mogu sporazumjeti da spor iznesu pred arbitražu u skladu s Aneksom II. ovog Sporazuma, ili pred Međunarodni sud.
3. Ako u roku od 6 mjeseci od podnošenja zahtjeva iz stavka 1. ovog članka odnosne stranke ne postignu rješenje spora kroz pregovore, dobre usluge, posredovanje ili mirenje, bilo koja odnosna stranka može zatražiti osnivanje nezavisnog stručnog odbora za utvrđivanje činjenica.

Članak 23.
Stručni odbor za utvrđivanje činjenica

1. Stručni odbor za utvrđivanje činjenica (u daljnjem tekstu: Odbor) sastoji se od tri stručnjaka. Svaka stranka u sporu imenuje po jednog stručnjaka. Ta dva stručnjaka će sporazumno izabrati trećega, koji nije državljanin niti jedne od odnosnih stranaka, a koji će biti predsjednik Odbora;
2. Ako jednu stranu u sporu čine dvije ili više stranaka Sporazuma, one će zajednički imenovati jednog stručnjaka Odbora.

3. Ako se tako imenovani članovi Odbora ne mogu dogovoriti o izboru predsjednika u roku tri mjeseca od zahtjeva za osnivanjem Odbora, bilo koja odnosna stranka može zahtijevati od predsjednika Međunarodnog suda da imenuje predsjednika koji neće biti državljanin nijedne od odnosnih stranaka.

Članak 24.

Uloga Stručnog odbora za utvrđivanje činjenica

1. Odbor će utvrditi pravila svog postupka.
2. Stranke u sporu obvezne su, na zahtjev Odbora, osigurati sve informacije u vezi sa sporom, kao i dozvoliti Odboru pristup na svoje teritorije i pregled lokacija, uređaja i opreme za potrebe njegovog rada, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom.
3. Stranke i stručnjaci će štiti povjerljivost svake informacije koju u povjerenju dobiju tijekom rada Odbora.
4. Odbor donosi izvješće o svojim nalazima, uključujući obrazloženje za te nalaze, većinom glasova. Ako izvješće nije donijeto jednoglasno, može biti podneseno izdvojeno mišljenje koje će biti uključeno u izvješće.
5. Odbor podnosi odnosnim strankama izvješće u roku od dva mjeseca od dana svog osnivanja, osim ako ne bude smatrao potrebnim produžiti taj rok za ne više od slijedeća dva mjeseca.
6. Troškove rada Odbora snose odnosne stranke u jednakim dijelovima.

DIO VI.

ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 25.

Aneksi

Aneksi su sastavni dio ovog Sporazuma.

Članak 26.

Izmjene Sporazuma

1. Svaka stranka može predložiti izmjene ovog Sporazuma.
2. Tekst predloženih izmjena dostavlja se u pisanom obliku tajništvu koje će ga proslijediti svim strankama najkasnije devedeset dana prije sastanka stranaka na kojem se predlaže njegovo donošenje;
3. Stranke donose predložene izmjene konsenzusom. Predsjednik Savske komisije obavijestit će depozitara o svakoj izmjeni koje su donijele stranke.
4. Izmjene stupaju na snagu, *mutatis mutandis*, u skladu s postupkom iz članka 28. ovog Sporazuma.

Članak 27. Rezerve

Rezerve na ovaj Sporazum nisu dopuštene.

Članak 28. Trajanje i stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum sklapa se na neodređeno vrijeme.
2. Ovaj Sporazum podliježe potvrđivanju.
3. Isprave o ratifikaciji bit će što prije dostavljene depozitaru utvrđenom u članku 33. ovog Sporazuma. Depozitar će obavijestiti stranke o datumu polaganja svake isprave o ratifikaciji.
4. Ovaj Sporazum stupa na snagu tridesetog dana nakon dana deponiranja četvrte isprave o ratifikaciji. Depozitar će obavijestiti stranke o datumu stupanja na snagu Sporazuma.

Članak 29. Ostali ugovori

- 1) Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na prava i obveze stranaka koja proizlaze iz bilo kojeg drugog sporazuma koji je na snazi na dan stupanja na snagu ovog Sporazuma.
- 2) Za provedbu ovog Sporazuma stranke mogu sklopiti posebne dvostrane ili višestranne sporazume ili dogovore koji ne smiju biti s njim u suprotnosti.
- 3) Stranke će se dogovoriti o prilagođavanju postojećih dvostranih ugovora, ako je to neophodno, da bi se uklonila proturječja s temeljnim načelima ovog Sporazuma.

Članak 30. Protokoli

1. Radi provedbe ovog Sporazuma stranke će, osim protokola navedenih u drugim odredbama ovog Sporazuma, sklopiti i druge protokole radi reguliranja:
  - a) obrane od poplave, prekomjernih podzemnih voda, erozije, leda, suše i manjka vode;
  - b) uporabe/korištenja voda;
  - c) eksploatacije kamena, pijeska, šljunka i gline;
  - d) zaštite i poboljšanja kakvoće i količine voda;
  - e) zaštite vodnih ekosustava;
  - f) sprječavanja zagađivanja voda uslijed plovidbe;
  - g) izvanrednih stanja.
2. Stranke se mogu dogovoriti o sklapanju i drugih protokola potrebnih za provedbu ovog Sporazuma.

Članak 31.
Prestanak i povlačenje

- 1) Ovaj Sporazum može prestati uz pristanak svih stranaka.
- 2) Bilo koja stranka može se povući iz ovog Sporazuma uz pisanu obavijest depozitaru Sporazuma, koji će potvrditi prijem obavijesti i odmah je proslijediti ostalim strankama.
- 3) Obavijest o povlačenju proizvodi učinak godinu dana nakon dostave depozitaru, osim ako obavijest prije toga ne bude povučena ili se stranke drukčije ne dogovore.
- 4) Ako se preostale stranke u ovom Sporazumu ne dogovore drukčije, povlačenje iz stavka 2. ovog članka neće osloboditi stranku koja je dostavila obavijest o povlačenju, od bilo kojih njenih obveza u vezi s programima, projektima i studijama započelih u okviru ovog Sporazuma.

Članak 32.
Međudržavne granice

Odredbama ovog Sporazuma kao i njegovom primjenom ničim se ne zadire u pitanje utvrđivanja i označavanja međudržavnih granica između stranaka.

Članak 33.
Depozitar

1. Vlada stranke na čijem teritoriju bude potpisan ovaj Sporazum deponirat će jedan izvornik ovog Sporazuma kod Glavnog tajnika Ujedinjenih naroda, koji će biti njegov depozitar.
2. Nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, depozitar će osigurati njegovu registraciju u skladu s člankom 102. Povelje Ujedinjenih naroda.

Sastavljeno u _____, dana _____
u pet izvornika na engleskom jeziku, od kojih po jedan zadržava svaka stranka, a jedan će biti deponiran kod depozitara.

FRAMEWORK AGREEMENT ON THE SAVA RIVER BASIN

Bosnia and Herzegovina, Republic of Croatia, Republic of Slovenia and Federal Republic of Yugoslavia (hereinafter: Parties),

Recognizing the vital importance of trans-boundary co-operation for the Parties aimed towards sustainable development of the Sava River Basin;

Wishing to establish navigation, maintenance and marking navigable parts of the Sava River and its tributaries, for regulating the international regime of navigation as specified in the Convention on the Regime on the Navigation on the Danube (Belgrade 1948);

Being aware of the need to promote sustainable water management by regulating utilization, protection of the waters and aquatic eco-system and protection against the detrimental effects of the waters in the Sava River Basin, taking into consideration the Convention on Cooperation for the Protection and Sustainable Use of the Danube River (Sofia 1994);

Taking into account the great political, economic and social changes that have taken place in the region of the Sava River Basin;

Confirming our commitment to a sustainable development of the region that should be brought about in co-operation with the countries in the region, and with the view to ensure that this Agreement fits, in a coherent way, in accordance with the European Union integration process;

Desiring to develop mutual co-operation on the basis of principles of equal rights, State sovereignty and territorial integrity, good faith and good neighborliness;

Aware of the ever increasing importance attached to the protection of the environment and natural resources, as well as the need for enhanced co-operation for an effective protection of the Sava River Basin;

Recognizing the great value of the Sava River Basin and its environment and natural assets, for the economic and social well-being and living standards of the citizens;

Taking into account the benefits for the Parties that could be derived from, and harms that could be avoided or mitigated as a result of, joint activities of the Parties in the framework of the Sava River Basin co-operation;

Having in mind that the Sava River Basin is part of the Danube Basin and that several international law regimes established by multilateral instruments of international water law, international environmental law and European Union legislation are applied to water resources of the Danube River Basin;

Wishing to join their efforts on sustainable management of water resources of the Sava River Basin with the efforts of other countries and international institutions and arrangements present in the Danube Basin;

Acknowledging the important contribution of the Stability Pact for South Eastern Europe and the international community and wishing to continue the cooperation under this Agreement;
Have agreed as follows:

PART 1 GENERAL PROVISIONS

Article 1 Definitions

For the purposes of this Agreement:

- 1) “Transboundary Impact” means any adverse effect on the river environment resulting from a change in water regime, caused by human activity and stretching out beyond an area under the jurisdiction of a Party, and which change may affect life and property, safety of facilities, and the aquatic ecosystem concerned.
- 2) “The Sava River Basin” is the geographical area extended over the territories of the Parties, determined by the watershed limits of the Sava River and its tributaries, which comprises surface and ground waters, flowing into a common terminus.
- 3) “Water Regime” comprises quantity and quality conditions of the waters of the Sava River Basin in space and time influenced by human activities or natural changes.

Article 2 Objective of the Agreement

- 1) The Parties shall cooperate in order to achieve the following goals:
  - a) Establishment of an international regime of navigation on the Sava River and its navigable tributaries;
  - b) Establishment of sustainable water management; and
  - c) Undertaking of measures to prevent or limit hazards, and reduce and eliminate adverse consequences, including those from floods, ice hazards, droughts and incidents involving substances hazardous to water.
- 2) For the purpose of carrying out the goals stated in Paragraph 1 of this Article, the Parties shall cooperate in the process of the creation and realization of joint plans and development programs of the Sava River Basin and harmonization of their legislation with EU legislation.

PART TWO GENERAL PRINCIPLES OF COOPERATION

Article 3 General Obligation to Cooperate

- 1) The Parties shall cooperate on the basis of sovereign equality, territorial integrity, mutual benefit, and good faith in order to attain the goals of the present agreement.

- 2) The Parties shall cooperate on the basis of, and in accordance with, Directive 2000/60/EC of the EU Parliament and Council of October 23, 2000, Establishing a Framework for Community Activities in the Field of Water Policy (hereinafter: EU Water Framework Directive).

Article 4
Exchange of Data and Information

Pursuant to Article 3 of this Agreement, the Parties shall, on a regular basis, exchange information on the water regime of the Sava River Basin, the regime of navigation, legislation, organizational structures, and administrative and technical practices.

Article 5
Cooperation with International Organizations

In realization of this Agreement, the Parties shall especially cooperate with:

- a) The International Commission for Protection of Danube River (hereinafter: ICPDR);
- b) The Danube Commission;
- c) The United Nations Economic Commission for Europe (hereinafter: UN/ECE), and
- d) Institutions of the European Union.

Article 6
Cooperation with National Organizations (Authorities or Bodies)

- 1) The Parties agree to nominate organizations (authorities or bodies) competent for realization of this Agreement on the part of the Sava River Basin within their territories.
- 2) The Parties agree to inform the Chairman of the International Sava River Basin Commission (as established in Article 15 of this Agreement) of the nomination of the organizations (authorities or bodies) stated in paragraph 1 of this Article.

Article 7
Principle of Reasonable and Equitable Utilization of the Waters

- 1) The Parties are entitled, within their territories, to a reasonable and equitable share of the beneficial uses of the Sava River Basin water resources.
- 2) Reasonable and equitable share within the meaning of Paragraph 1 of this Article is to be determined in any particular case in light of the relevant factors according to international law.

Article 8
Transboundary Impact

- 1) The Parties shall agree on how to regulate all issues concerning measures aimed at securing integrity of the water regime in the Sava River Basin and the elimination or reduction of transboundary impacts on the waters of the other parties caused by economic or other activities.

- 2) For that purpose, the Parties shall, by separate protocol, regulate the procedures for the issuance of water law acts (licenses, permits and confirmations) for installations and activities that may have a transboundary impact on the integrity of the water regime.

Article 9
No Harm Rule

The Parties shall, in utilizing waters of the Sava River Basin in their territories, cooperate and take all appropriate measures to prevent causing significant harm to other Party(ies).

PART THREE
AREAS OF CO-OPERATION

Article 10
Regime of Navigation

- 1) Navigation on the Sava River from Sisak to the mouth of the Danube River and on all navigable parts of the Sava tributaries shall be open to merchant vessels of any state.
- 2) The provision in Paragraph 1 of this Article shall not apply to transport between ports within the territory of one Party.
- 3) Merchant vessels shall be free to enter the ports on navigable waterways referred to in paragraph 1 of this Article for the purpose of loading or unloading, re-supply or other related operations, provided they observe the national regulations of the Party in whose territory the port is situated, as well as the rules passed by the International Sava River Basin Commission.
- 4) The Parties shall undertake measures to maintain the waterways within their territories in navigable condition, as well as to undertake measures to improve the conditions of navigation and not to prevent or obstruct navigation.
- 5) The navigation of vessels of war, vessels performing police or administrative functions or in general exercising any other form of public service is not allowed outside of the boundaries of the State whose flag is flying unless otherwise agreed to by the concerned Parties.
- 6) The Parties agree to regulate by a separate Protocol on the Regime of Navigation, all issues regarding navigation, such as:
  - a) Institutional arrangements (rules of navigation, technical rules for vessels, marking of navigable waterways, etc.);
  - b) Expenses relating to the maintenance of navigable waterways and the regime of navigation.
- 7) Determination of the fairway of the Sava River and its navigable tributaries that form the border between Bosnia and Herzegovina and the Republic of Croatia remains exclusively within the jurisdiction of those two states.

- 8) Determination of the fairway of the Sava River and its navigable tributaries that form the border between Bosnia and Herzegovina and the Federal Republic of Yugoslavia remains exclusively within the jurisdiction of those two states.

Article 11 **Sustainable Water Management**

The Parties agree to cooperate on management of the waters of the Sava River Basin in a sustainable manner, which includes integrated management of surface and ground water resources, in a manner that shall provide for:

- a) Water in sufficient quantity and of appropriate quality for the preservation, protection and improvement of aquatic eco-systems (including flora and fauna and eco-systems of natural ponds and wetlands);
- b) Waters in sufficient quantity and of appropriate quality for navigation and other kinds of use/utilization;
- c) Protection against detrimental effects of water (flooding, excessive groundwater, erosion and ice hazards);
- d) Resolution of conflicts of interest caused by different uses and utilizations; and
- e) Effective control of the water regime.

Article 12 **The Sava River Basin Management Plan**

- 1) The Parties agree to develop joint and /or integrated Plan on the management of the water resources of the Sava River Basin and to cooperate on its preparatory activities.
- 2) The Sava River Basin Management Plan shall be adopted by the Parties on the proposal of the International Sava River Basin Commission.
- 3) Cooperation stated in Paragraph 1 of this Article shall be coordinated with activities of the ICPDR.
- 4) All issues concerning the preparation and realization of the Sava River Basin Management Plan may be regulated with separate protocols.

Article 13 **Extraordinary Impacts on the Water Regime**

- 1) The Parties shall establish a coordinated or joint system of measures, activities, warnings and alarms in the Sava River Basin for extraordinary impacts on the water regime, such as sudden and accidental pollution, discharge of artificial accumulations and retentions caused by collapsing or inappropriate handling, flood, ice, drought, water shortage, and obstruction of navigation.
- 2) In realization of the obligation in paragraph 1 of this Article, the Parties shall act in accordance with activities undertaken in the framework of The Convention for Protection and Sustainable Use of Danube River and in the scope of the procedures agreed within the ICPDR.

**PART FOUR
MECHANISM OF CO-OPERATION**

**Article 14
Meeting of the Parties**

- 1) The first Meeting of the Parties shall be convened no later than one year after the date of entry into force of this Agreement. Thereafter, an ordinary Meeting of the Parties shall be held at least once every two years, unless otherwise decided by the Parties, or at the written request of any Party.
- 2) At their Meetings, the Parties shall keep under continuous review the implementation of this Agreement on the basis of reports of the International Sava River Basin Commission, and shall:
  - a) Review the work and operations of the International Sava River Basin Commission and make decisions based on its recommendations;
  - b) Consider and adopt proposals for protocols and amendments to this agreement; and
  - c) Consider and undertake any additional action that may be required for the achievement of the purposes of this Agreement.
- 3) All decisions of the Meeting of the Parties shall be made by consensus.

**Article 15
International Sava River Basin Commission**

- 1) For the implementation of this Agreement, the Parties shall establish the International Sava River Basin Commission (hereinafter: Sava Commission).
- 2) The Sava Commission shall have the international legal capacity necessary for the exercise of its functions.

**Article 16
Functions of the Sava Commission**

- 1) For the realization of this Agreement, the Sava Commission shall make:
  - a) Decisions aimed to provide conditions for safe navigation;
  - b) Decisions on the conditions for financing construction of navigable waterways and their maintenance;
  - c) Decisions on its own work, budget and procedures; and
  - d) Recommendations on all other issues regarding realization of this Agreement.
- 2) Decisions of the Sava Commission referred to in Paragraph 1 of this Article shall be binding upon all the Parties unless, for the decisions referred to under a) and b), any of the Sava Commission members withdraws his/her vote within 30 days after a decision has been made, or informs the Sava Commission that the decision is subject to the approval of the relevant authority of his/ her State.

Article 17
Financing the Sava Commission

The Sava Commission shall be financed by regular annual contributions of the Parties and from other sources.

Article 18
Secretariat

- 1) The Sava Commission shall establish a Secretariat.
- 2) The Secretariat shall be run by a Secretary who shall have three Deputies.
- 3) The Secretary shall be responsible to the Sava Commission.

Article 19
Seat of the Sava Commission

- 1) The seat of the Sava Commission shall be _____.
- 2) The Sava Commission is authorized to conclude a Seat Agreement with the host country on the exercise of its functions.
- 3) The Parties may agree to change the seat of the Sava Commission.

Article 20
Statute

- 1) The Sava Commission has a Statute, which is a part of this Agreement as Annex I.
- 2) All issues related to the work of the Sava Commission and its Secretariat shall be regulated by Statute.

Article 21
Monitoring Implementation of the Agreement

- 1) The Parties agree to establish a methodology of permanent monitoring of implementation of the Agreement and activities based upon it.
- 2) The implementation monitoring methodology will include timely provision of information to stakeholders and the general public by the authorities responsible for implementation of the Agreement.
- 3) The Parties shall establish an implementation monitoring methodology within two years after the Agreement has entered into force.

**PART FIVE
DISPUTE SETTLEMENT**

**Article 22
General Provisions**

- 1) If a dispute arises between two or more Parties about the interpretation or implementation of this Agreement, they shall seek a solution by negotiation.
- 2) If the concerned parties are unable to resolve the dispute through negotiation, upon the request of one of the concerned parties, they may jointly seek good services, mediation or conciliation from a third party, or they may agree to refer the dispute to arbitrage in accordance with Annex II of this Agreement, or to the International Court of Justice.
- 3) If, within six months from submitting a request as stated in Paragraph 2 of this Article, the concerned parties are unable to resolve the dispute through negotiation, good services, mediation or conciliation, any Party concerned may request that an independent fact-finding expert committee be established.

**Article 23
Fact-Finding Expert Committee**

- 1) The Fact Finding Expert Committee (hereinafter: Committee) shall be composed of three experts. Each Party in dispute shall appoint one expert. These two experts shall select by common agreement a third expert who is not a citizen of any concerned Party and who shall be chairman of the Committee.
- 2) If one side in dispute consists of two or more Parties of the Agreement they shall jointly appoint one expert of the Committee.
- 3) If the nominated members of the Committee are unable to decide on the selection of a chairman within three months of the submission of the request for establishing the Committee, each concerned party may request the President of the International Court of Justice to nominate a chairman, who shall not be citizen of any concerned Party.

**Article 24
Role of the Fact Finding Expert Committee**

- 1) The Committee shall adopt its rules of procedure.
- 2) The concerned Parties are obliged, upon the request of the Committee, to provide all information regarding the dispute and to permit the Committee to enter its territories and to inspect locations, installations and equipment necessary to its work, in accordance with national legislation.
- 3) The Parties and experts of the Committee shall protect the confidentiality of any information they receive in confidence during the work of the Committee.
- 4) The Committee shall adopt by majority vote the report of its findings including an explanation of the findings. If the report is not adopted by unanimous vote, a dissenting opinion may be submitted and shall be included in the report.

- 5) The Committee shall submit the report to the concerned parties within two months of the date on which it was established, unless it finds it necessary to extend this period for not more than next two months.
- 6) Expenses of the Committee shall be borne equally by the concerned parties.

PART SIX FINAL PROVISIONS

Article 25 Annexes

The annexes to this Agreement shall constitute an integral part thereof.

Article 26 Amendments to the Agreement

- 1) Any Party may propose amendments to this Agreement.
- 2) The text of any proposed amendment shall be submitted in writing to the Secretariat, who shall communicate it to all Parties at least ninety days before the meeting of the Parties at which it is proposed for adoption.
- 3) The Parties shall adopt any proposed amendment by consensus. The Chairman of the Sava Commission shall notify the Depositary of any amendments adopted by the Parties.
- 4) Amendments shall enter into force, *mutatis mutandis*, in accordance with the procedure referred to in Article 28 of this Agreement.

Article 27 Reservation

No reservations may be made to this Agreement.

Article 28 Duration and Entering into Force

- 1) This agreement shall be concluded for an indefinite period of time.
- 2) This Agreement shall be subject to ratification.
- 3) Instruments of ratification shall be lodged as soon as possible with the Depositary identified in Article 33 of this Agreement. The Depositary shall inform the Parties of the date of deposit of each instrument of ratification.
- 4) This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit of the fourth instrument of ratification. The Depositary shall notify the Parties of the date of the entry into force of the Agreement.

Article 29
Other Agreements

- 1) Nothing in the present Agreement shall affect the rights or obligations of a Party arising from any agreement that is in force on the date on which this Agreement comes into force.
- 2) For the implementation of this Agreement the Parties may enter into bi- or multi-lateral agreements or arrangements, which shall not be in conflict with this Agreement.
- 3) The Parties shall agree to adapt existing bilateral agreements, if necessary, to avoid contradictions with basic principles of this Agreement.

Article 30
Protocols

- 1) In implementing this Agreement, the Parties shall, in addition to the protocols referred to in other provisions of this Agreement, conclude other protocols for regulating:
  - a) Protection against flood, excessive groundwater, erosion, ice hazards, drought and water shortages;
  - b) Water use/utilization;
  - c) Exploitation of stone, sand, gravel and clay;
  - d) Protection and improvement of water quality and quantity;
  - e) Protection of aquatic eco-systems;
  - f) Prevention of the water pollution caused by navigation, and
  - g) Emergency situations.
- 2) The Parties may agree to conclude other protocols necessary for the implementation of this Agreement.

Article 31
Termination and Withdrawal

- 1) This Agreement may be terminated by mutual agreement of all Parties.
- 2) Any Party to this Agreement may withdraw from this Agreement by giving written notice to the Depository of this Agreement, who shall immediately communicate to the Parties.
- 3) Such notice of withdrawal shall take effect one year after the date of its receipt by the Depository, unless such notice is withdrawn beforehand or the Parties mutually agree otherwise.
- 4) Unless all remaining Parties agree otherwise, a withdrawal as referred to in Paragraph 2 of this Article shall not release the notifying Party from any of its commitments concerning programs, projects, and studies begun under this Agreement.

Article 32
International Borders

Establishing and marking of interstate borders among the Parties shall not be affected by any provision of this Agreement or its implementation.

Article 33
Depositary

- 1) One original of this Agreement shall be deposited by the Government of the Party in whose territory signing of this Agreement shall take place with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General of the United Nations shall act as Depositary.
- 2) The Depositary shall, upon entry into force of this Agreement, ensure its registration in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

Done at _____ on _____ in five originals in the English language, one to be retained by each Party, and one to be deposited with the Depositary.

ANEKS I.
STATUT MEĐUNARODNE KOMISIJE ZA SLIV RIJEKE SAVE
(Savska komisija)

Sastav i način rada Savske komisije, sukladno čl. 15. ovog Sporazuma uređuju se na sljedeći način:

Članak 1.

Sastav Savske komisije

1. Savska komisija sastoji se od predstavnika svake stranke: jednog člana i zamjenika.
2. Savska komisija može imati stalne i *ad hoc* stručne skupine.

Članak 2.

Predsjedavanje Savskom komisijom

1. Savska komisija ima predsjedavajućeg.
2. Predsjedavajući predstavlja Savsku komisiju.
3. Mandat predsjedavajućeg je tri godine i redovito se izmjenjuje abecednim redom prema engleskom nazivu stranaka.
4. Prvi predsjedavajući bit će izabran ždrijebom.
5. U odsutnosti predsjedavajućeg, Savskom komisijom predsjedava podpredsjedavajući, član iz stranke koja je slijedeća po abecednom redu prema engleskom nazivu stranaka.
6. Sva pitanja koja se odnose na predsjedavanje uređuju se Poslovníkom.

Članak 3.

Sastanci

1. Savska komisija održava redovite sastanke jednom godišnje, a po potrebi, može održati izvanredne sastanke.
2. Izvanredne sastanke saziva predsjedavajući, na zahtjev jedne ili više stranaka ili na vlastitu inicijativu.
3. Predsjedavajući predlaže dnevni red. Predstavnici stranaka mogu predlagati točke dnevnog reda.
4. Sastanci Savske komisije su zatvoreni, osim ukoliko Savska komisija ne odluči drugačije.
5. Savska komisija može pozvati promatrače na svoje sastanke.
6. Svaka stranka može na sastanke, kao savjetnike svojim predstavnicima, pozvati stručnjake. Imena stručnjaka bit će dostavljena Tajništvu Savske komisije.
7. Prvi sastanak Savske komisije održat će se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma.

Članak 4.

Poslovi i zadaci Savske komisije

1. U provedbi ovog Sporazuma Savska komisija će:
  - a) razvijati zajedničku metodologiju i program za pripremu zajedničkog i/ili jedinstvenog plana upravljanja slivom rijeke Save (u daljnjem tekstu: Plan);
  - b) koordinirati uspostavu jedinstvenog informacijskog sustava;
  - c) predlagati Plan;
  - d) izvoditi i koordinirati pripreme studija;
  - e) predlagati prioritete izgradnje objekata i provedbe mjera iz Plana;
  - f) koordinirati aktivnosti koje se odnose, između ostalog na:

- uređenje voda sliva rijeke Save za sve namjene;
  - zaštitu od štetnog djelovanja voda;
  - zaštitu voda od zagađenja
  - izvanredne utjecaje na režim voda;
  - korištenje i uporabu voda, uključujući i iskorištavanje hidroenergetskog potencijala sliva rijeke Save;
  - izdavanje vodopravnih akata;
- g) koordinirati uspostavu jedinstvenog profila kontrole režima voda;
  - h) koordinirati aktivnosti na očuvanju, zaštiti i unapređenju vodnog ekosustava sliva rijeke Save;
  - i) donositi odluke radi osiguravanja uvjeta sigurne plovidbe na rijeci Savi i njenim pritokama, između ostalog putem:
    - donošenja plana obilježavanja, održavanja i razvitka plovnih putova;
    - donošenja jedinstvenih pravila plovidbe, uzimajući u obzir specifične uvjete na određenim dionicama plovnog puta;
    - donošenja tehnička pravila, koja se odnose na plovila unutarnje plovidbe i pravila za stjecanje ovlaštenja zapovjednika plovila, i
    - uspostave riječnog informacijskog servisa;
  - j) obavljati druge poslove i zadatke u skladu s ovim Sporazumom ili one koje joj stranke posebno povjere;
  - k) surađivati i usklađivati aktivnosti s međunarodnim i nacionalnim organizacijama (vlastima i tijelima);
  - l) objavljivati dokumente i publikacije.
2. U obavljanu svojih funkcija, Savska komisija će donositi akte o svom radu i postupcima, kao što su:
- Poslovnik;
  - Financijska pravila;
  - Glavne funkcije i struktura Tajništva i opis poslova službenika i pomoćnog osoblja
  - Pravilnik o osoblju Tajništva

Članak 5.

Donošenje odluka i preporuka Savske komisije

1. Svaka stranka ima jedan glas.
2. Najmanje jedan član iz svake stranke mora biti prisutan na svakom sastanku Savske komisije.
3. Odluke i preporuke Savske komisije donose se jednoglasno.
4. Savska komisija može koristiti pisani postupak za donošenje odluka i preporuka u hitnim slučajevima, sukladno Poslovniku. Savska komisija odlučuje da li se radi o hitnom slučaju.

Članak 6.

Financiranje Savske komisije

1. Stranke financiraju Savsku komisiju u jednakom iznosima.
2. Komisija donosi svoj godišnji ili dvogodišnji proračun predloženih izdataka i razmatra procjene proračuna za naredno fiskalno razdoblje.
3. Stranke snose troškova sudjelovanja svojih predstavnika, stručnjaka i savjetnika u Savskoj komisiji.
4. Stranke snose troškove redovnog monitoringa i aktivnosti u vezi s procjenom stanja, koje se izvode na njihovim teritorijama.

Članak 7.

Tajništvo

1. Tajništvo obavlja administrativne i izvršne poslove Savske komisije.
2. Tajništvo čine službenici i pomoćno osoblje
3. Službenici Tajništva su tajnik, njegovi zamjenici i savjetnici.
4. Službenike imenuje Savska komisija a pomoćno osoblje imenuje tajnik sukladno pravilima natječaja i uvjetima utvrđenim pravilima i aktima iz članka 4. stavka 2. ovog Aneksa.
5. Službenici će biti državljani stranaka u jednakom omjeru.

Članak 8.

Službeni jezici Savske komisije

1. Službeni jezici Savske komisije i njenog Tajništva, stalnih i *ad hoc* stručnih skupina su službeni jezici Bosne i Hercegovine (bosanski, hrvatski, srpski), hrvatski, srpski i slovenski.
2. Savska komisija po potrebi može koristiti i druge jezike.

Članak 9.

Stalne ili *ad hoc* stručne skupine

1. Stalne ili *ad hoc* stručne skupine mogu se osnovati radi istraživanja posebnih pitanja, koje utvrdi Savska komisija.
2. Stručne skupine djeluju u skladu sa svojom posebnom zadaćom.
3. Stručne skupine čine stručnjaci koje imenuje Savska komisija.
4. Stručne skupine imaju predsjedavajućeg kojeg imenuje Savska komisija.
5. Savska komisija može također angažirati pojedinačne stručnjake za svrhe iz stavka 1. ovog članka.

Članak 10.

Izvešća

Savska komisija podnosi strankama godišnje izvješće o svom radu, kao i druga izvješća na zahtjev Stranaka.

Članak 11.

Izuzeća

1. Predstavnici Stranaka i službenici tajništva Savske komisije, u obavljanju svojih službenih dužnosti uživaju, u odnosu na sve Stranke, slijedeća izuzeća:
  - a) izuzeće od sudbenosti glede izgovorenih ili napisanih riječi i drugih djela koje počine u službenom svojstvu. Ovo izuzeće primjenjivat će se i nakon što ta osoba prestane biti predstavnik stranke ili službenik tajništva Savske komisije;
  - b) izuzeće od pregleda i zapljene njihove službene prtljage;
  - c) nepovredivost svih službenih dokumenata, podataka i drugih materijala;
2. Predstavnici Stranaka i službenici tajništva Savske komisije ne uživaju izuzeća od sudbenosti glede bilo kakvih djela koja se odnose na povrede prometnih propisa.

A N N E X I

**STATUTE OF THE INTERNATIONAL SAVA RIVER BASIN COMMISSION
(Sava Commission)**

Structures and procedures of the Sava Commission supplementary to Article 15 of this Agreement shall be established as follows:

Article 1

Composition of the Sava Commission

- 1) The Sava Commission shall be composed of two representatives of each Party, one member and one deputy member.
- 2) The Sava Commission may have permanent and *ad hoc* expert groups.

Article 2

Chairmanship of the Sava Commission

- 1) The Sava Commission shall have a Chairman.
- 2) The Chairman shall represent the Sava Commission.
- 3) The term of office of the Chairman of the Sava Commission shall last three years and shall be rotated following the English alphabetical listing of the Parties.
- 4) Lots shall be drawn for the first Chairman.
- 5) In the absence of the Chairman, the Sava Commission shall be chaired by a Vice Chairman, who shall be a member from the next Party following the English alphabetical listing of the Parties.
- 6) All issues concerning the Chairmanship shall be regulated by the Rules of Procedure.

Article 3

Sessions of the Sava Commission

- 1) The Sava Commission shall convene one regular session every year and, if necessary, may convene special sessions.
- 2) The Chairman shall convene special sessions at the request of one or more Parties or on his/her own initiative.
- 3) The Chairman shall propose the agenda. Representatives of each Party may propose agenda items.
- 4) The sessions of the Sava Commission shall be held in private unless the Sava

Commission decides otherwise.

- 5) The Sava Commission may invite observers to its sessions.
- 6) Each Party may invite experts as advisors to its representatives to the sessions. The experts' names shall be communicated to the Secretariat of the Sava Commission.
- 7) The first session of the Sava Commission shall be held within six months of the date of entry into force of this Agreement.

Article 4

Tasks and competencies of the Sava Commission

1. In implementing this Agreement, the Sava Commission shall:

- a) Develop a methodology and program for preparation of a joint and/or integrated Sava River Basin Management Plan (hereinafter: Plan);
- b) Coordinate the establishment of a unified information system;
- c) Propose the Plan;
- d) Carry out and coordinate the preparation of studies;
- e) Propose priorities for waterworks constructions and implementation of measures from the Plan;
- f) Coordinate activities related to, *inter alia*:
  - Regulation of waters in Sava River Basin for all purposes;
  - Protection against detrimental effects of the water;
  - Water pollution prevention;
  - Extraordinary impacts on the water regime;
  - Use and utilization of the waters, including hydro-energy potential of the Sava River Basin, and
  - Issuing water regulation acts;
- g) Coordinate the establishment of unified profiles for water regime control;
- h) Coordinate activities on conservation, protection, and improvement of the aquatic eco-system of the Sava River Basin;
- i) Make decisions in order to provide conditions for safe navigation on the River Sava and its tributaries, *inter alia*, by:
  - Adopting the plan on marking, maintenance and development of navigable waterways;
  - Adopting the unified rules of navigation, taking into account specific conditions of certain parts of the navigable waterways;
  - Adopting the technical rules concerning inland navigation vessels and rules on obtaining the boatmaster certificates;
  - Establishing the River Information Service;

ANNEX I

- j) Exercise other tasks and duties in accordance with the Agreement or as particularly entrusted by the Parties;
  - k) Cooperate and harmonize activities with international and national organizations (authorities and bodies), and
  - l) Issue documents and publications.
- 2) In discharging its functions, the Sava Commission shall make decisions on its own work and procedures, such as:
- a) Rules of Procedure;
  - b) Financial Rules;
  - c) Main functions and structure of the Secretariat and job description of the officials and support staff, and
  - d) Staff Regulations of the Secretariat.

Article 5

Adopting Decisions and Recommendations of the Sava Commission

- 1) Each Party shall have one vote.
- 2) At least one member from each Party shall be present at each session of the Sava Commission.
- 3) Decisions and recommendations of the Sava Commission shall be adopted by unanimous vote.
- 4) The Sava Commission may use a written procedure for adoption of decisions and recommendations in urgent cases as determined by the Rules of Procedure. The Sava Commission shall decide whether a situation is an urgent case.

Article 6

Financing the Sava Commission

- 1) The Parties shall contribute to the financing of the Sava Commission on an equal basis.
- 2) The Sava Commission shall adopt an annual or biennial budget of proposed expenditures and consider budget estimates for the fiscal period following thereafter.
- 3) The Parties shall bear the expenses related to the participation of their representatives, experts and advisers in the Sava Commission.
- 4) The Parties shall bear the costs of the regular monitoring and assessment activities, carried out in their territories.

**Article 7
Secretariat**

- 1) The Secretariat shall perform administrative and executive services for the Sava Commission.
- 2) The Secretariat shall consist of officials and support staff.
- 3) The officials of the Secretariat are the Secretary, his Deputies and Advisors.
- 4) The officials shall be appointed by the Sava Commission, and support staff by the Secretary, following a competitive selection procedure and requirements of the rules and regulations referred to in Article 4 Paragraph 2 of this Annex.
- 5) The officials shall be nationals of the Parties, represented on equal basis.

**Article 8
Official Languages of the Sava Commission**

- 1) The official languages of the Sava Commission and its Secretariat, permanent and *ad hoc* expert groups shall be the official languages of Bosnia and Herzegovina (Bosnian, Croatian, Serbian), Croatian, Serbian and Slovenian.
- 2) The Sava Commission may use other languages if necessary.

**Article 9
Permanent and *Ad hoc* Expert Groups**

- 1) Permanent and *ad hoc* expert groups may be set up in order to investigate specific issues, determined by the Sava Commission.
- 2) The expert groups shall act in accordance with their specific mandate.
- 3) The expert groups shall consist of experts appointed by the Sava Commission.
- 4) The expert groups shall have a chairman appointed by the Sava Commission.
- 5) For the purpose referred to in Paragraph 1 of this Article the Sava Commission may also engage individual experts.

**Article 10
Reports**

The Sava Commission submits to the Parties an annual report on its activities as well as further reports as required by the Parties.

**Article 11
Immunities**

- 1) Representatives of the Parties and officials of the Secretariat of the Sava Commission, in performing of their official duties shall enjoy, within and with respect to all Parties, the following immunities:
  - a) Immunity from jurisdiction in respect of words spoken or written and all acts performed by them in their official capacity. This immunity shall continue to apply even after the person concerned have ceased to be representatives of the Parties or officials of the Secretariat of the Sava Commission;
  - b) Immunity from inspection and seizure of their official baggage;

ANNEX I

- c) Inviolability of all official documents, data and other material;
- 2) No immunities shall be granted to the representatives of the Parties and the officials of the Secretariat of the Sava Commission in any act involving traffic violations.

Novi Zakon o vodama u R Sloveniji

red. prof. dr. Franc STEINMAN

Univerza v Ljubljani,
Fakulteta za gradbeništvo in geodeziju, Hidrotehnična smer

UVODNA RAZMIŠLJANJA

Dugi period od stupanja na snagu prijašnjeg Zakona o vodama (ZV, 1981) do ove godine (2002), kada je u Sloveniji prihvaćen novi zakon o vodama (ZV-1), dokazuje, da treba pristupiti promjenama zakona o vodama veoma brižljivo, jer novo uređenje odnosa na području voda i vodnog gospodarstva po pravilu stvara rubne uvjete svima i svakome za dugi niz godina.

Pravo na vodu je po svojoj naravi vrlo blizu osnovnim čovječanskim pravima, pa je svako zadiranje u takva (prvinska) prava vrlo osjetljivo, jer voda je potrebna svakome i zato tangira svakoga. Sa pojavljivanjem ideja, da i životinjski i rastlinski svijet ima pravo na vodu, pa bi trebalo stoga ustanoviti i instituciju, koja će nastupati u njihovo ime (npr. »zeleni ombdusman«), problematika na području voda se još zaoštrava. Već se danas oko 1,7 milijardi ljudi (od 6,2 mrd.) sukobljava sa nestašicom vode, pa je zato razumljiva konstatacija Komisije UN za čovječanska prava, da je nestašica (bilo kakve) vode najozbiljnija prijetnja kojoj je čovječanstvo ikad bilo izloženo. S druge strane, Svjetska zdravstvena organizacija procjenjuje, da oko 2,4 milijarde ljudi nema sanitarne vode, što je glavni razlog, da zbog vodom vezanih bolesti dnevno umire 15.000 ljudi i oko 90.000 ljudi obolijeva. Ako uzmemo u obzir oko 25 milijuna ljudi, koji se sele za vodom zbog suše i mnoštvo onih, koji sporadično bježe od visokih voda, potvrđuje se istina da je voda dobar prijatelj ali i ljut neprijatelj.

Za mnoge države je karakteristična neravnomjerna raspodijela vodnih količina i po vremenu i po prostoru. Ako se obistine već date prognoze o negativnim utjecajima promjene klime, još će biti veći pritisak na raspoloživu vodu. Zbog toga su već u toku značajne promjene prioriteta, koje se od ciljeva obezbjeđiti vodu najboljeg kvaliteta (kontroliranog do nanograma zagađenja) već usmjeravaju prema mjerama, kako bi svakom pojedincu obezbjeđili bar za život nužne količine vode iz nekog vodnog vira (pa i slabijeg kvaliteta), jer bez vode nema života. A to znači, da su sve izraženiji prioriteti gradnje akumulacija kao jedinoj mjeri, koja nudi »nove« vodne resurse. Sa rastom životnog standarda, sa razvojem privrede odnosno djelatnosti i drugih čovjekovih aktivnosti sve će nužnije biti povećanje raspoložive vode, koje nema dovoljno iz prirodnih izvora. Kroz ovdje kratko pomenute probleme i uslove antropogenog razvoja trebalo bi sagledavati rješenja u novom zakonu o vodama – dali prati trendove, jeli izvodiv, jesu njime osigurani stručni i finansijski resursi na dugi rok itd.

Novo donijeti zakon o vodama u Republici Sloveniji (u daljem RS) sukobljavao se mnogim poteškoćama u svim fazama uskladjivanja zbog vrlo različitih interesa. Obaveze u predpristupnom ugovoru sa EU (gdje si je vremenske rokove postavila RS sama!), dodatno su utjecale na procedure usvajanja zakona. Na periodičkim provjeravanjima, dali RS ispunjava program približavanja EU, sa svakim mjesecom kašnjenja jačao je (stranački) pritisak – usvojiti je potrebno novi zakon o vodama, da bi se ispunilo obećanje, a kasnije ćemo popraviti što ne valja. Ako još nije sve precizirano, ako još nije sve uskladjeno sa Direktivom o vodama itd, to ćemo uskoro rješavati promjenama i dopunama novo primljenog zakona. Ostaje da se vidi, dali će se obećanja ispuniti, kako bi se data rješenja dopunila, precizirala i napravila operativnija.

PREGLED NEKIH RJEŠENJA

Sama struktura zakona je obična, prema pravilima pravne struke. No odmah upade u oči, da se broj članova o novom zakonu gotovo tri puta povećao, što donosi i povećani rizik, da je prisutno i više interne neuskладjenosti. I sadržaj nije sasvim vezan na oblast voda i vodoprivrede, jer su neki drugi zakoni (npr. o zaštiti okoliša, o očuvanju prirode, o gospodarskim javnim službama) prije «ušli» u ta područja, pa se valjda procijenilo, da treba uzvratiti istom mjerom, kako bi se takva (nekompatibilna) rješenja uklonila i dodala nova. Upotrebljena je i nova terminologija, pa se očekuju poteškoće dok neće biti šire prihvaćena (ili pak ne) odnosno ne bude jednoznačno razumljiva. S druge strane, kako data rješenja nisu pokrila cijelu oblast voda, očekuje se, da će se, uz zakon o vodama, morati pripremiti i zakon o vodnom gospodarstvu, kao što je slučaj npr. i u R Hrvatskoj. U kratkom pregledu zakona bi teško bila opisana sva upotrebljena rješenja, pozadina pojedinih odluka i stručna polazišta odn. stepen slaganja usvojenih rješenja sa stručnim analizama. Nadamo se, da će opisana pojedina rješenja mogla poslužiti kao primjer (prihvatljivi ili ne) i u R BiH.

U uvodnom dijelu ZV-1 donosi deklarativna opredeljenja, koja su poznata i opće prihvatljiva, ali mogu biti kod implementacije i kontradiktorna. Datih je polaznih 6 principa: integralnost, dugoročnost zaštite i racionalnog korištenja vodnih resursa, smanjenje štetnog dejstvovanja voda (visokih ali i sušnih), vrednovanje vode kao privrednog resursa, participacija javnosti i korištenje novih saznanja nauke i tehnike. Kod pojedine implementacije se mogu ovi principi isključivati i kod mjera u javnom interesu, a kao po pravilu gotovo uvijek se javljaju konflikti kod mjera za posebno korištenje vodnih potencijala.

Do sredine 2002 godine u RS još uvijek je postojalo «društveno vlasništvo», naslijedjeno iz socialističkog društvenog uređenja, jer su se svi drugi zakoni distancirali od privatizacije «vodnih zemljišta» (parcela). Kako status odn. režim «vodno zemljište» nisu bili starim zakonom o vodama jednoznačno definisani, u taj tip zemljišta se ubrajalo nekoliko tipova zemljišta, koja su u Zemljišni knjigi (Gruntovnici) bila naznačena kao «vode», «neplodno», itd. Još više, prostor mora nije imao ni određenu parcelu mora, pa je morala biti prvo definisana svojim granicama i dodata u Zemljišnu knjigu. Vlasništvo tih parcela, pravni režim (ograničenja) na njima i potencijali njihovog korištenja (npr. morske obale, lokacija marikulture isl.) su razumljivo otvarali različite interese. Od slučaja do slučaja je u desetgodišnjem periodu (tranzicije) bio različito primenjivan poseban status vodnih zemljišta, pa su zato neke parcele bile i privatizirane. To znači, da ponegdje rijeka više nema «svoga» zemljišta (parcele nisu u javnoj vlasti) kojom bi tekla, pa može biti (gledano sa aspekta vlasništva pojedinih parcela) parcela vodotoka uzduž trase isprekidana privatnim parcelama. Kako su te parcele bile tek nedavno legalno privatizirane (npr. stečene privatizacijom imovine poduzeća, koje je na takvim parcelama imalo pravo korištenja i na toj osnovi dobilo i pravo vlasništva itd.), potrebna bi bila njihova ponovna nacionalizacija, što je ocijenjeno kao problematično. Zato je ostao jedini izlaz – zbog javnog interesa otkupljivati (nedavno privatizirane) parcele, kako bi se postigla kontinuirnost vodnih zemljišta vodnih tijela (tekućih ili stajaćih).

Jedan od postulata, koji može biti pod jakim udarom zbog privatnog vlasništva vodnih zemljišta, je: «obezbijediti slobodan pristup do vode, svima u jednakom obimu». Na parcelama u javnom vlasništvu (npr. države, opština) to je lako ostvarivo, dok je to otežano na privatnim posjedima, jer «slobodan prilaz vodi» zadire u korištenje i raspolaganje privatnom svojinom. Zato se primijenilo rješenje sa pravnim statusom javnog dobra ali tako, da je sada moguće i javno i privatno vlasništvo na javnom dobru (npr. na vodnim zemljištima). Kako treba na dugi rok i u oblasti voda srediti imovinska pitanja, zakonom su opredjeljeni zadatki države, koja preuzima u svoje vlasništvo parcele vodnih zemljišta, da u roku od deset godina riješe ta pitanja, ali i da

pribavlja (otkupom) potrebne parcele za hidrografsku mrežu glavnih vodotoka, a za (naj)manje potoke se procijenilo, da i ne trebaju uvijek imati svoje parcele uzduž toka.

Na vodna zemljišta se nadovezuju priobalna zemljišta, opredijeljena kao sa vodnim tijelom (vodotok, jezero, more) funkcionalno vezan pojas prostora. Na taj pojas su se onda vezala i prava svakog pojedinca (npr. da slobodno prolazi priobalnim pojasom uz vodno tijelo) i drugi javni interesi (npr. zaštite biotopa amfibija), pa su tangiranim parcelama zakonom propisana ograničenja za djelatnosti na njima, te za radnje odn. korištenja. Pojas priobalnih zemljišta ima različite širine, ali su kao minimum određene granice 15 metara na vodotocima prvog reda, 5 metara na vodotocima drugog reda i 25 m uz more. Pojas se može i raširiti ako je ispunjen neki od datih četiri uslova. Zakon nabraja u prilogu sva kontinentalna vodna tijela i vodno tijelo mora, koji su svrstani zbog njihove značajnosti u prvi red i u nadležnosti su države. Sva ostala vodna tijela su drugog reda, pa za njih važe podijeljene upravne nadležnosti izmedju općina i države.

Zakon o vodama je mijenjao neka rješenja u zakonu o zaštiti okoliša. Najbitnija je svakako, promjena vlasništva vode (kao supstance odn. sirovine). Prije je vlasnik vode bila država, pa se često prigovaralo tom rješenju, jer, kako je poznato, vlasnik mora da odgovara i za štetu, koje njegov predmet (tj. voda) napravio drugima. Sada je usvojen pristup, da je državna uprava samo ovlaštena da raspolaga vodnim resursima (tzv. public trust doctrine), ali sa druge strane je i zadužena, da osigura vodoprivredne usluge državljanima. Iz toga proizilaze i oba izvora prihoda za novi oblik financiranja, tj. Vodni fond. U njega ulaze prihodi iz naslova vodnih prava, koje dodeljuje državna uprava (sa datim ovlaštenjima), te prihodi iz propisanih vodnih naknada, koja se plaćaju za svaki oblik korištenja voda, sedimenta, itd. Kako će prihodi biti objašnjeni kasnije, tu treba jasno istaći dvoje: vodna naknada NIJE porez, već se njome plaćaju troškovi vodnogospodarske javne službe, potrebnih vodnogospodarskih investicija na slivu, izrada vodnogospodarskih osnova i nacrti itd. I drugo, onaj, koji dobije vodno pravo (tj. pravo na korištenje voda) na ograničenim vodnim resursima, tu povlasticu mora dodatno platiti, jer se radi o monopolu na ograničenom resursu.

Zbog dinamike voda i vodom vezanih procesa na jednoj strani, i statičnosti krutih (fiksni) granicama nekretnina (parcela i zgrada) potrebno je bilo propisati procedure, kojima se rješavaju negativne posledice dejstvovanja vode. Tipičan je primjer uspostavljanja prijašnjeg stanja u slučajevima, kada se zbog prirodnih procesa preusmjere vodni tokovi u prostoru (prirodne promjene trase vodotoka, erozija morske obale isl.). U zakonu je usvojen pristup, da se prijašnje stanje može uspostaviti samo u četiri slučaja: ako je to potrebno zbog zaštite od voda, zbog očuvanja vodnog režima, zbog daljeg korištenja već podijeljenih vodnih prava ili zbog uobičajenog korištenja nekretnina. Iz tog nabrojanja vidi se, da je uspostavljanje prijašnjeg stanja moguće u mnogim slučajevima. No, takve se mjere finansiraju u omjeru 50:50 sa strane države odnosno vlasnika nekretnine (ili vodnog prava), osim u prva dva slučaja, kada to finansira država, jer se radi o dva slučaja u javnom interesu. U slučaju tzv. posebnog interesa, kada je izdato zanj vodno pravo, svi troškovi predju na nosioca tog prava, pa je moguće očekivati, da će se prijašnje stanje uspostavljati praktički samo u slučaju nužnosti (npr. za neometan rad HE), u uskom, ekonomsko jako opravdanom obimu. Ministarstvo u ostalim slučajevima mora odbiti zahtjev za uspostavljanje prijašnjeg stanja ali je tada država obavezana, da takva zemljišta otkupi. Vodoprivredni stručnjaci su upozoravali, da je takvo rješenje veliki izvor troškova za državni budžet a pogotovo i za vlasnike pogodjenih nekretnina. Zbog ograničenosti budžetskih fondova i ograničenih financija zasebnih subjekata rezultati usvojenog rješenja će se pokazati na daljem smanjenju već danas nedostatnog održavanja režima oticaja.

Zakon donosi širu definiciju «vodne infrastrukture» u koju se uključuju svi objekti, postrojenja ili uredjenja, koji su potrebni za izvođenje javne službe (državne ili općinske, jer su zadaci po zakonu o vodama dati na oba nivoja). Kao «uredjenja» se smatraju (npr. biotehničke) mjere, za

čije izvodjenje nisu usvojeni standardi, pa se izvode po pravilima struke (koja definira stanje uobičajene prakse). Kako se u praksi pokazalo, da dosadašnji pristup vlasništvu nad infrastrukturom (tzv. BOT – Built, Operate, Transfer), koji ne dozvoljava vlasništva koncesionara na infrastrukturi, što je dato zakonom o gospodarskim javnim službama, ograničava ulazak privatnih sredstava u gradnju infrastrukture. Umjesto da se popravi gore pomenuti zakon, u zakonu o vodama se posebice rješava taj problem tako, da mogu biti vlasnici ove infrastrukture i država i izvodjači javne službe, što zadnjima omogućava, da vrijednost takvih objekata prikažu u svojim bilancama i na toj osnovi steknu dodatne mogućnosti poslovanja (kredite isl.).

Kako su u svijetu sve jači trendovi za saradnju javnog i zasebnog sektora (PPP – Public Private Partnership), zakon u tom pravcu donosi kao dodatna rješenja i dozvoljeno korištenje vodne infrastrukture za druge namjene. Suglasjem ministarstva mora se prvo ustanoviti, da dodatne djelatnosti neće ometati primarnu funkciju infrastrukture (za javne interese), pa se dozvoljava i sekundarno korištenje (i/ili kofinanciranje). Ulazak civilnopravnih propisa u takvu saradnju ostvaruje se sklapanjem ugovora o pravima i (tome srazmernim) obavezama između vlasnika infrastrukture (npr. države) i korisnika dodatnih aktivnosti na infrastrukturi.

Kada je moguća gradnja vodne infrastrukture za smanjenje štetnog dejstvovanja voda iznad nivoja, kojeg osiguravaju država i lokalna zajednica, dodatni obim može financirati i zainteresovani subjekt (npr. tvornica, koja želi dodatno smanjiti poplavnu ugroženost svojih pogona). Zbog toga mora preuzeti i sve dalje troškove održavanja i funkcionisanja u cijelom životnom razdoblju, što se opet određuje sklapanjem ugovora. Kako će se nivo zaštite od vode određivati tek usvajanjem vodoprivrednih osnova i nacрта, u međuvremenu možemo očekivati viši stepen samozaštitnih mjera (ekonomsko jačih) subjekata, koji bi vjerojatno bili disperzni ali bi se mogli kasnije uključiti u sistemska rješenja odnosno mjere. Savjetovanje vodoprivrednih stručnjaka takvim subjektima već je počelo, jer su propisani vremenski rokovi, kada će biti pripremljeni (i usvojeni) osnove i nacrti, prilično pomereni u budućnost.

Osim uobičajenih obaveza nosioca vodnih prava, vezanih na održavanje odnosno funkcionisanje njihovih objekata i (dijelova) vodnih tijela, te vršenja obrtnog monitoringa (o utjecajima na vodni režim i okoliš), prema zakonu se takvim subjektima može dodati i obaveza izvodjenja monitoringa prirodnih pojava. Time će se dobijati dodatni podaci, uređeni prema uputama ministarstva, koji će dopunjavati (sve skućeniji) državni monitoring. I takvo rješenje predstavlja način, da se smanji pritisak na budžet i prenese obaveze na zasebni sektor. Dakako, zato treba da se opunomoći i stručno jaka institucija, koja će verificirati tako dobivene podatke.

Specifikacije (tehničke, financijske isl.) obaveza nosioca vodnog prava sabrane su u Pogonskom pravilniku, koji tako dobija izuzetni značaj (vrijednost). Na njemu će temeljiti provjeravanje dali su ispunjavani propisani uslovi za funkcionisanje, kontrola obima uloženi sredstava za održavanje, itd. U pravilniku mora biti definisano i ponašanje u slučaju «više sile», jer je određeno npr. i funkcionisanje u slučaju visokih voda (npr. prethodno praznjenje akumulacije, isl.). U zakonu o vodama je zato trebalo razgraničiti i obim obaveza koja trebaju biti propisana zakonom od obima obaveza koja se ugovaraju i unose u Pogonski pravilnik.

Zakonom je opširno razradjeno upravljanje (administriranje) na području voda, jer je država (državna uprava) preuzela velike nadležnosti. Iako je tek manji dio nadležnosti dodijeljen općinama i taj obim novih zadataka općina generiše brojna pitanja. Jedno od njih je, dali općine trebaju sada organizovati vlastitu vodoprivrednu javnu službu (npr. na manjim vodotocima)? Do kraja ove (budžetske) godine stanje još nije kritično, ali treba planirati i opštinske budžete za sledeću godinu, pa se užurbano traže odgovori od autora zakona. Vodoprivredni stručnjaci su upozoravali, da će dioba hidrografske mreže prema nadležnostima stvarati probleme ako se

unaprijed ne pripremi stručna (GIS) podloga za razgraničenje područja vodnih tijela (1 i 2 red) i razmotri, što takav pristup donosi. Ilustrativan je primjer bujice (opštinska nadležnost), direktnog pritoka Save (državna nadležnost), koja donesenim materialom smanjuje protočnu sposobnost Save – tko brine o eroziji odn. sedimentima na pritocima, gdje je povučena granicu isl.?

Za integralno upravljanje, na kojeg će uveliko utjecati međunarodne obaveze i organi (npr. Dunavske, Barcelonske konvencije) na teritoriju RS se osnivaju dva administrativna vodna područja, tj. Dunavsko i Jadransko, sa organizovanima nadležnim tijelima, jer će se moći na toj razini realizovati međunarodne obaveze. Jedan primjer takvih obaveza će biti npr. Dunavskom konvencijom preuzete obaveze retencije visokih voda na teritoriju RS, koje treba podijeliti na nižu upravnu razinu rečnih bazena Drave, Save, Mure, Soče i sliva direktnih pritoka Jadrana.

Značajni zadaci (npr. osiguranje novih vodnih resursa itd.), koji su u najvećem obimu zadatak državne uprave, tek će se definisati nacionalnim programom, koje usvaja Parlament. Nacionalni program izradit će se za period od 12 godina, pa je njegovo izvodjenje podijeljeno na dva 6 godišnja nacrta za oba vodna područja, koji se realizuju programima mjera. O realizaciji programa mjera Vlada u dvogodišnjim razmacima izvještava Parlament. Jedan od obimnih, bitnih sadržaja nacrta i programa obravnavać će područja sa pravnim režimima, među koje ubrajamo sva područja, za koja su pravnim aktom uvedena ograničenja i/ili obaveze vlasnicima nekretnina pa i pojedinim subjektima. Poznati su već tipovi zaštićenih područja, vezani na korišteni vodni vir (vodozaštitni pojasevi) ili na EU direktivu o kupalištima vezana područja kupališta (vodni i kopneni prostor). U coniranje prostora po tim pitanjima dodana su još ugrožena područja, koja su prema izvoru ugroženosti podijeljena na poplavno ili eroziono područje, te područja zemljanih klizišta ili snežnih lavinskih područja. Za svakog od njih propisana su pravila ponašanja (korištenja, gradnje, obradivanja itd.) i način, kako se mogu uspostaviti pojedini pravni režimi, koji donose procesima odgovarajuća ograničenja, ali i način plaćanja odšteta onim subjektima, kojima takva ograničenja bitno smanjuju vlasnička prava. Tu se uspostavlja jaka paralela sa prostornim planiranjem, jer se u oba slučaja i nacrta i programi odnose na ograničeni prirodni resurs (voda, prostor), pa je trebalo u isto vrijeme uspostaviti i međusobne relacije. Kako je u RS u parlamentarnoj proceduri i novi zakon o prostornom uređenju, taj odnos nije do kraja obradjen, pa se očekuju poteškoće u fazi usvajanja vodoprivrednih nacrta i progama, pogotovo ako ne budu usaglašeni sa novim pristupom (tipovima, nivojima) u prostornom planiranju.

Veliki broj članova novog zakona o vodama donosi sadržaje koji se odnose na uređivanje voda. U taj pojam svrstani su: očuvanje i izravnavanje vodnih količina, zaštita od štetnog dejstvovanja voda, održavanje vodnih i priobalnih zemljišta, te briga za hidromorfološko stanje režima voda. U prvu grupu su tako povezane mjere za vremensko i prostorno retenciju, kojom bi se obezbjedile količine vode, potrebne za opskrbu vodom, za opstanak vodnih i priobalnih ekosistema pa i za izvodjenje podijeljenih vodnih prava. Ovo zadnje je potrebno prije svega zato, što (još) nije uradjen adekvatan bilans voda, pa su u nekim slučajevima bile podijeljene veće količine od raspoloživih, te je potrebna sanacija stanja.

Kao primjer detaljnije će biti prikazano smanjenje štete zbog dejstvovanja voda, koje obuhvata mjere, koje se odnose na poplave, površinsko, dubinsko ili bočnu eroziju kontinentalnih voda te eroziju mora, na klizanje zemljišta uzrokovanog vodama, na snježne lavine i na led na vodama. Za ugrožena područja propisane su prvo preventivne, generelne zabrane, te uslovi za gradjenje ili za djelatosti, prilagodjene vrsti ugroženosti, pa i detaljnije zabrane vezane na tip ugroženosti. I tu zakon o vodama nije ostao u svojim okvirima, jer donosi uslove za oblast šumarstva, poljoprivrede i druge. Zbog toga znalo bi se desiti, da kod promjena npr. zakona o poljoprivredi i tamo budu usvojeni članovi, koji će utjecati na integralnost rješenja na području voda.

Dosadašnja praksa je pokazala, da podijeljene nadležnosti ne pokrivaju sve situacije u praksi, pa se pokušalo dodatno precizirati raspodelu nadležnosti i obaveza između države, općina i drugih subjekata. Posle dugih rasprava i kontradiktornih predloga zakon donosi rješenje koje to i nije. Naime, mjere i njima vezane obaveze će biti definisane tek prilikom usvajanja detaljnih nacrti. Kako prije njih treba usvojiti nacionalni program, 6 godišnji nacrt i program mjera za vodno područje, vrlo kasno će doći na red detaljni nacrti i izvodjenje mjera. Obim mjera odredit će se pomoću četiri kriterija: veličina šticeenog naselja, značaj šticeene infrastrukture ili zemljišta, onda prirodni i socialni uslovi šticeenog područja, karakteristike mjera, uključujući njihovu izvodivost, visinu ulaganja i posljedica za prirodu, te osjetljivost vodnog tijela na moguća iznenadna zagađjenja.

Obim zaštitnih mjera, koji je moguć iznad nivoa prihvaćenog u nacrtima, može dodatno izvoditi općina, sama ili sa drugim subjektima. Za oticaj padavinskih voda sa područja naselja zadužena je (kao i prije) općina, no precizirana je i obaveza općine za zaštitu od izlivanja iz kanalizacije zbog uspora (odn. visokih voda u recipientu). Na žalost, još uvijek je ostalo otvoreno pitanje zaobalnih voda, prije svega disperznog oticaja sa uzvišica u naseljena područja.

Briga o infrastrukturi za te namjene je sadržaj državne ili lokalne gospodarske javne službe. Monitoring prirodnih pojava (npr. praćenje i prognoza vanrednih hidroloških stanja itd.), monitoring visokih brana i vanredne mjere za vrijeme povećane ugroženosti i intervencijske mjere su takodje sadržaj državne gospodarske javne službe ali samo do obima propisanog zakonom. Sanacija posljedica se izvodi samo na osnovi sanacijskog programa, u kome se odrede sanacijske mjere i vlasnicima odnosno upraviteljima vodnih zgrada. Ako ih ovi ne realizuju, to obavi nadležno ministarstvo na njihov račun, što znači, da će takvi troškovi predstavljati nepredvidljiv trošak, pa će to biti za imetnike vodnih prava izvor dodatnih (finansijskih) rizika.

Uredjivanje, održavanje, čišćenje itd. vodnih i priobalnih zemljišta na vodnim tijelima prvog reda izvodi država, a na drugom redu samo određene zadatke osigurava država, a ostalo je podijeljeno na općine, imetnike vodnih prava (na koncesioniranom dijelu) odnosno vlasnika tih zemljišta, koji moraju vršiti npr. košnju trave, sečnju suvišne vegetacije, sakupljanje smjeća ili drugih bačenih ili napuštenih materiala na vodotocima drugog reda. Kako procenat zemljišta poraslog šumom ili žbunjem zbog napuštanja neprofitabilnog korištenja zemljišta u RS postaje sve veći, teško je očekivati, da bi briga za vegetaciju na kosinama vodotoka, kojom se osigurava protočnost, stabilnost kosina itd., bila sa strane vlasnika zemljišta dovoljna. Vodoprivrednici su upozoravali, da je potrebno osigurati kontinuitetu oticaja, koju sporadično održavanje različitih vlasnika na različitim lokacijama neće nuditi, pa će se problemi nagomilati nizvodno (i na državnim vodotocima prvog reda). Na kraju se i tu tražilo rješenje koje ne bi (previše) teretilo državni budžet, pa se i za taj slučaj usvojilo rješenje, da, ako propisane radove ne izvodi vlasnik zemljišta ili vodnog prava, na njegov će račun to napraviti izvodjač javne službe. Kako mora sakupljen material sa svog zemljišta (i onog što ga donijela voda) tangirani subjekat dostaviti komunalnoj javni službi ravnjanja sa otpadom, i njoj plaćati troškove deponiranja, obaveze vlasnika takvih zemljišta postaju nepredvidivo visoke. Zbog ovih troškova (za deponiranje, pa i za radove na vodnim i priobalnim zemljištima ako ih sam ne može izvoditi) vlasnici tih nekretnina bit će izloženi velikom finansijskom riziku (pa tim putem nekad i prisiljeni na prodaju tih zemljišta).

Pomenuto je već, da je za korištenje voda, sedimenata, podzemnih resursa itd. za one oblike, koji se ne smatraju kao opšte korištenje (svakoga u jednakom opsjegu) tih resursa, potrebno zatražiti za pravo na korištenje. Takozvano vodno pravo se prema zakonu o vodama dobija ili na osnovu izdate dozvole ili na osnovu dodijeljene koncesije. Dosada je zakon o zaštiti okoliša (kakva ironija?) određivao, na koji način se mogu iskorištavati elementi okoliša, pa su bila na području voda na snazi četiri isprepletana dokumenta: vodoprivredna saglasnost, vodoprivredna dozvola,

dozvola ministra za korištenje substanci okoliša i koncesijski akti. Zakon o zaštiti okoliša je prestao važiti u onim članovima, gdje je «ušao» u oblast voda. Zato je sada moguće steći vodno pravo samo sa «vodnom dozvolom» ili sa koncesijom. Novo ime (vodna dozvola) je bilo potrebno, da se napravi odstojanje od prepletenosti u prošlosti, a koncesija na vodama se od sada razpisuje u vrlo malo (samo 6) slučajeva. Takva promjena pristupa zahtijevala je mnoštvo članova u zakonu, kako bi se razradila transformacija mogućih kombinacija. Obim nužnih transformacija isto tako upozorava, kako treba zakone pisati tako, da ostaju u svojoj oblasti.

Za tzv. posebno korištenje voda prilikom dodijele vodnog prava nalažu se dva oblika plaćanja. Prvi oblik je «plaćanje za vodno pravo» a drugi «vodna naknada». Onaj, ko je dobio posebno pravo na korištenje ograničenog resursa, tu povlasticu mora plaćati. Visina tog plaćanja se određuje prema sledećim kriterijima: raspoloživosti vode, vrste, obima i namjene korištenja voda, obima potrebnih ulaganja u vodne zgrade i postrojenja, ekonomske pogodnosti stečene posebnim korištenjem, te dužina (vrijeme) trajanja posebnog korištenja. Plaćanje počinje od dana početka izvodjenja vodnog prava.

Dodatno svaki primaoc vodnog prava plaća i vodnu naknadu, kojom plaća srazmerni dio usluga odnosno troškova zbog izvodjenja javne službe i troškova infrastrukture po zakonu o vodama, nadalje cjelokupan obim odšteta (npr. zbog uvođenja zaštićenih područja isl.), pa i naknadu za korištenje državnih zemljišta itd. Znači, na nivou riječnih bazena i vodnih područja morat će se uraditi analiza postojećih troškova (za postizeni nivo uredjenosti), pa će se na temelju toga, srazmerno sa obimom posebnog korištenja, odrediti i visina pojedine vodne naknade. Vlada je nadležna za određivanje visine vodne naknade, pa će se princip plaćanja pune cijene (svih troškova) za vodu vjerovatno postepeno uvoditi. Ali vlada je ovlaštena i za to, da može kod određivanja vodne naknade uvažavati i socialne, privredne i geografske karakteristike pojedinih područja i time potsticati razvoj, poboljšati demografska kretanja isl.

ORGANIZOVANOST

Za postizanje ciljeva potrebno je razraditi i adekvatnu organizovanost. U dokumentima kojima je RS već prihvatila međunarodne obaveze, ne nalaže se joj unutrašnja organizovanost. Tako i EU direktiva o vodama traži od država članica samo, da se formira kompetentno tijelo na vodnom području, koje ima takva ovlaštenja, da može primati odluke i da ih može izvoditi. U tim aktivnostima se traži i učešće javnosti, od procesa planiranja i programiranja do implementacije i nadzora.

Za upravljanje (administriranje) vodama na nivou države nadležno je ministarstvo za okoliš, prostor i energiju (i drugo, npr. rudarstvo, seizmiku itd.), koje organizuje dvostepenu proceduru izdavanja suglasnosti, dozvola itd. Neke od stručnih zadataka moći će preuzeti ministarstva (i njihova struktura: upravne jedinice, agencije isl.), ali postoji mnoštvo drugih stručnih i razvojnih zadataka, koje će obavljati novo formirani Inštitut RS za vode. U procese privatizacije u prošlom desetljeću ušla su sva vodoprivredna poduzeća i (jedino) poduzeće za uredjenje bujica. Na sreću, u stopostotnom državnom vlasništvu je ostalo poduzeće Vodnogospodarski inštitut (VGI d.o.o), gdje su ostali i zaposleni stručnjaci i neki arhivi. Stoga se predvidjelo, da će se moći u kratkom periodu izvršiti transformacija VGI, d.o.o. u «Javni zavod Inštitut RS za vode».

Zakon o vodama raštrkano nabroja zadatke vodne gospodarske javne službe, koje osiguravaju ili država ili opštine. Kako zakon o gospodarskim javnim službama predvidja izvodjenje javne službe na pet načina, zakon o vodama samog načina izvodjenja ne propisuje. Do izbora načina (najvjerojatnije do sklapanja koncesijskih ugovora) za izvodjenje javne gospodarske službe produžava se dosadašnja organizovanost, gdje su (privatizirana, ali i sa državnim udiom kapitala)

vodoprivredna poduzeća do daljeg ovlaštena za izvođenje javne službe na 8 dosadašnjih vodnih područja. Stvaranjem uslova za javni natječaj, izbora najboljih kandidata i sklapanja koncesijskih ugovora vjerojatno će se smanjiti broj (današnjih) poduzeća ali će se vjerojatno pojaviti i nova poduzeća. Kako se koncesijski ugovor sklapa za poznati obim javne službe, u fazama primanja zakona je vodoprivredna struka tražila, da se program javne službe vezuje na 6 godišnji ciklus planiranja (i provjeravanja realizacije), a državna uprava je tražila godišnji program (vezan na obim sredstava u budžetu). Parlament je posle rasprave izbacio vremenska opredeljenja, pa se program javne službe sada vezuje na period (trenutno 2-godišnjeg) usvojenog državnog budžeta.

Nov je i posle nekoliko decenija ponovo formiran Vodni fond. Takvo namjensko udruživanje sredstava već je bilo poznato pa napušteno zbog uvođenja integralnog budžeta. Pogoršana situacija u oblasti voda, mali izgledi, da bi se u državnom budžetu povećao udio za vodno gospodarstvo i dodatni zadaci i troškovi proizlazeći iz novog zakona o vodama najzad su bili dostatni, pa se osniva namjenski, proračunski fond, gdje se udružuju iznosi vodnih naknada i sva plaćanja za vodna prava. Bile su i variante, da se tu sakupljaju i takse za zagađenje voda, jer je i zagađivanje voda oblik njihovog korištenja. Te takse je donio Zakon o zaštiti okoliša (1993) kao plaćanje zbog zagađenja, koja su veća od maksimalno dozvoljenih (koncentracija isl.). Takse su vezane na emisije iz izvora zagađenja a ne na vodna tijela, pa su ostavljene pod pravilima zakona o zaštiti okoliša i ne ulaze u Vodni fond, već se i dalje koriste kao državna subvencija zagađivačima, da smanje emisije ispod granice maksimalno dozvoljenih. Dakako bi bilo bolje, ako bi ta sredstva ušla u Vodni fond, jer bi se njima mogla rješavati i neka pitanja disperznog zagađenja ili/i izvoditi mjere prema imisijskim principima. No, stanje vodnih tijela će se uveliko poboljšati i ako se ubrzano smanjuju emisije samo iz tačkastih izvora. Kako se očekuje, da će se zbog smanjenja zagađenja iz najvećih izvora, obim taksa smanjivati, taksa i prema svojim karakteristikama nije dugoročno stabilan, sistemski izvor prihoda.

Na žalost rješenja, koja osiguravaju saradnju javnosti, odnosno upotrebu principa javno-privatnog partnerstva, nisu zadovoljavajuća. Razradjena je struktura obavještanja javnosti i njihovog angažiranja u aktivnosti novo formiranih Konferencija za vode i Savjeta za vode. Konferencija je sastavljena od delegata lokalne uprave, delegata nosioca vodnih prava i delegata nevladinih organizacija koje imaju registrovano sjedište na pojedinom području. Konferencija izabere članove Sveta za vode, koji operativno prati pripremanje i izvođenje programa i planova. Uredjenje je do nekog obima jednako kao kod nekadašnjih vodnih zajednica – ali sa bitnom razlikom. Ni Svet ni Konferencija nisu kompetentni organi odlučivanja o programu i planu na njihovom području, već su samo savjetodavni organ. Odabrano rješenje, gdje odluke prima vlada (osim nacionalnog programa, kojeg usvaja parlament), a ostali (Svet, Konferencija idr.) nemaju prava odlučivanja, donosi centralizaciju, što nije sukladno postulatu: Vodama se upravlja demokratski. Takva praksa se već pokazala neuspješnom, npr. u slučaju, kada je vlada odlučila, da postrojenje za pročišćavanje otpadne vode prijavi kao projekt za subvenciju iz programa ISPA, pa su morala već dobijena finansijska sredstva biti vraćena jer je lokalna samouprava, koja ima po ustavu izvorno pravo na planiranje prostora, odbila lokaciju za postrojenje (i nije mogla biti izdata građevinska dozvola). Iz tog primjera može se jasno zaključiti, da i tu predstoje promjene zakona o vodama kojima bi se uspostavio ravnopravan status države, općina i drugih tangiranih (stakeholdera) i time uspostavilo pravo partnerstvo.

Poštovanje propisa nadgleda i obezbeđuje se sa nekoliko instrumenata. Dodatno se inspektorima okoliša pridružuju i inspektori za vode, a neki zadaci su dati i zdravstvenom inspektoratu. Umjesto dosadašnjih nadzornika voda, koji su bili uključeni u javno vodoprivrednu službu, na novo su formirani «riječni i morski nadzornici». Data su jim posebna ovlaštenja, pa mogu kontrolisati poštivanje uslova, datih uz vodno pravo, ovlašteni su za ulazak u objekte gdje se izvodi posebno korištenje vode (da bi mogli pribavljati i dokaze), ovlašteni su i za legitimisanje

osoba (koji npr. ne poštuju zakon), pa i za naplatu mandatnih kazni. U težim slučajevima predaju dokaze i dalju proceduru nadležnom inspektoratu.

Vodnogospodarska infrastruktura je prešla u vlasništvo države već 1995. godine. Međutim, kao društveno vlasništvo su još ostala vodna zemljišta, a nedefinisan status su imali i objekti mješovite namjene (sa ulaganjima zasebnog sektora i proračuna). Neki su bili privatizirani kao dio imetka poduzeća, a da pri tome nisu bili (iz privatiziranja) izdvojeni oni elementi, koji su potrebni u javnom interesu, neki su napušteni, bez vlasnika itd. Kako je bilo već pomenuto, prostor mora nije imao svoje parcele, a kad se parcela odredila (do granica na moru), postavilo se pitanje, dali svakoj od 3 obalne općine pripada dio parcele mora, itd. Na kraju, usvojeno je rješenje, da postoji samo jedna parcela mora koja je u državnom vlasništvu. Zato se mogu sada rješavati i pitanja gradnje (npr. luke, marine, itd.) u more, gdje se javljaju i slučajevi, da su i zasebni investitori gradili na nepostojećoj, ničijoj a sada državnoj parceli. Kako prijedlog, da neki pojas mora uz obalu treba da pripada obalnim općinama, nije usvojen, već se javljaju problemi sa planiranjem djelatnosti na obalnom području, kao npr. neusklađenost dozvoljenih djelatnosti sa strane općine (npr. kupališta) i države (marikultura), jer područja tih djelatnosti prelaze vodnu liniju sa kopna na more i obrnuto. Usvajanjem rješenja koja imaju druge pomorske države, mogli bi se izbjeći sukobi oko nadležnosti i postići integralno gospodarenje na obalnom području.

Mješavina javnog i privatnog vlasništva na vodnim i priobalnim zemljištima te objektima, koji su (delomično) u javnom interesu, zahtijevalo je već pomenuto «inovativno» rješenje. Uvodjenjem pravnih statusa «prirodno javno dobro» i «gradjeno javno dobro» na nekretnine su se uvela ograničenja vlasničkih prava zbog javnih interesa. Do sada je javno dobro u RS bilo uvijek u vlasništvu osoba javnog prava (država, općina), ali se prema zakonu o vodama status javnog dobra (na kojeg imaju pravo svi u jednakom obimu) proširio i na nekretnine u zasebnom vlasništvu, što je svakako materija o kojoj će raspravu voditi pravna struka. Pozitivni rezultat je, da se takvim pravnim statusom (teoretski) obezbeđuje slobodan pristup do vode i još neki javni interesi. Ako je takvo rješenje efikasno i održivo, tek ćemo vidjeti. Rasprava o rješenjima, koja su bila potrebna zbog specifične situacije u RS, i razradjena su u zaglavlju o prelaznom obdoblju (npr. usaglašavanje sistema planiranja, konverzija starih i novih vodnih prava itd.) ovdje nije data.

DALJI RAD

Zanimljivo je, da je bilo potrebno zakonom o vodama staviti van snage članove iz nekoliko zakona. Ali, ostao je na snazi (prastari) Zakon o temeljima vodnog režima, značajnog za dve ali više republika odnosno avtonomnih pokrajina i o međudržavnim vodama (Službeni list SFRJ, št. 2/74 in 24/76) u onom dijelu, koji se odnosi na međudržavne vode. Istotako na snazi su ostali sadržaji Uredbe o klasifikaciji voda medjurepubličkih vodnih tokova, međudržavnih voda i voda obalnoga mora Jugoslavije (Službeni list SFRJ, št. 6/78), koji se odnose na vode, koje čine državnu granicu RS ili je prelaze. Najviše se zakonom o vodama popravljao upravo Zakon o zaštiti okoliša, za kojeg se dugo tvrdilo, da je krovni zakon (umbrella law) i kao takav će inkorporirati zakon o vodama, zakon o očuvanju prirode, itd. – sada je ta utvara nestala. Potrebno je bilo staviti van snage i koncesijske akte, koji su bili izdavani na osnovi zakona o zaštiti okoliša, kada za te slučajeve prema zakonu o vodama koncesija više nije potrebna, jer je zamjenjuje vodna dozvola. Time su se (konačno) okončali dugotrajni nepotrebni postupci izdavanja koncesije za sitna vodna prava.

Stupanjem zakona na snagu otvorila se Pandorina kutija, jer su potrebne mnoge aktivnosti na kreiranju mnogih podzakonskih akata (vlade, ministra) i sadržaja novih vodnih saglasnosti i

dozvola, koji su nužni, da bi se mogli izvoditi različiti upravni postupci, počela je reorganizacija, pripreme na korištenje Vodnog fonda itd. A u nastavku bit će potrebno ciklično pripremanje izmjena i dopuna vodoprivrednih osnova, programa i izvođenje mjera. Obim rada daje optimizam: lijepo je raditi u vodoprivredi – poslu nema nikad kraja.

Literatura:

Zakon o vodah, Uradni list SRS, št. 38/81.

Zakon o vodah (ZV-1), Uradni list RS št. 67/2002.

Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi okvirja za ukrepanje Skupnosti na področju politike do voda, prevod v slovenščino, UL, FGG, KMTe, Ljubljana, 2000.

BOŽO KNEŽEVIĆ,dipl.inž.grad.

ENTITETSKI ZAKONI O ZAŠTITI VODA ZAMUTILI VODE

... "U cilju usklađivanja upravljanja vodama sa potrebama, kao i radi smanjenja rizika od ozbiljnih pomanjkanja vode i ekoloških katastrofa u budućnosti, neophodni su jedinstvena i integralna vodoprivredna politika, zakonodavne i upravne smjernice.

Integralno planiranje u vodoprivredi treba smatrati stalnim poslom, sa urednim revidiranjem i dopunjavanjem dugoročnih planova.

Treba obezbjediti da se razvoj i upravljanje vodnim resursima odvija u sklopu nacionalnog planiranja i da postoji stalna koordinacija između svih tijela odgovornih za istraživanje, razvoj i upravljanje vodnim resursima.

Samo efikasni vodoprivredni organi mogu obezbjediti čvrstu koordinaciju ovih akcija".

Citat iz Izvještaja Konferencije OUN o vodama, MAR DEL PLATA. 1977

1. UVODNE NAPOMENE

Gornji citat sa Konferencije OUN o vodama održane još **davne 1977.** godine je izabran sa predumišljajem iako su, nakon toga, održani još mnogi značajni skupovi i donešeni novi zaključci i preporuke o vodama i resursima u vezi sa vodama. Na ovaj način se željelo, na najsažetiji način, ukazati da se, **još tada, zagovarao integralni koncept planiranja i zakonodavnog regulisanja oblasti voda** što je bilo uslovljeno ne samo međuzavisnošću procesa već i zabrinutošću od nekontrolisanog uvećanja rizika od **"... ozbiljnih pomanjkanja vode i ekoloških katastrofa u budućnosti..."**. Zbog toga je, kao što se vidi iz gornjeg citata, sugerisano da je to moguće ostvariti samo ukoliko se obezbjedi **"... jedinstvena i integralna vodoprivredna politika, zakonodavne i upravne smjernice"** i **"... stalna koordinacija između svih tijela odgovornih za istraživanje, razvoj i upravljanje vodnim resursima"** putem **"... efikasnih vodoprivrednih organa"**.

Ta ideja o potrebi provođenja jedinstvene i integralne vodoprivredne politike zakonodavnih i upravnih smjernica, a **"... u cilju usklađivanja upravljanja vodama sa potrebama, kao i**

radi smanjenja rizika od ozbiljnih pomanjkanja vode i ekoloških katastrofa u budućnosti ..." bila je i ostala osnova svih kasnijih razmatranja i usvojenih svjetskih i evropskih smjernica i direktiva koje su se odnosile na vode, bilo samostalno ili u sklopu razvojnih i ekoloških pristupa.

Ta ideja jedinstvenosti i integralnosti u usklađivanju razvojnih potreba, bilansnih mogućnosti, ekoloških zahtjeva i upravljačkih aktivnosti bila je i osnova da se u najnovijem konceptu razvoja – održivom razvoju – integralnom konceptu upravljanja vodnim resursima pristupi, u osnovi, na slijedeći način:

Integralno upravljanje vodnim resursima je proces koji unaprijeđuje koordinirani razvoj i upravljanje vodnim, zemljišnim i drugim za vodu vezanim resursima na način da se postigne maksimalna rezultanta ekonomskih i društvenih koristi na pravedan način i bez ugrožavanja održivosti vitalnih ekosistema.

Dakle, ekonomska komponenta razvojnog procesa je stavljena u čvršći i «uravnoteženiji» odnos sa **društvenom i okolišnom komponentom**, a integralnost upravljanja vodnim resursima ojačana i kroz uvođenje potrebe **čvršće upravljačke koordinacije sa drugim, za vodu vezanim resursima** (zemljišni, šumski,...).

Ovo je i razlog da su u bližem i daljem okruženju BiH počela, istina postupno i vrlo oprezno, prilagođavanja postojeće zakonodavne regulative u oblasti voda tim principima.

Osnovni «etalon» tim pristupima je Okvirna Direktiva o vodama, novembar 2000. godine. U skladu sa njim je urađen i potpisan i Ugovor o slivu Save (dat i komentaran u ovom broju časopisa), prilagođen Zakon o vodama Republike Slovenije (budući se radi o zemlji iz sliva Save njegov komentar je takođe dat u ovom broju) i dr.

Nažalost, u BiH se pošlo obrnutim putem. Umjesto da se donio **"krovni"** zakon o vodama na nivou BiH koji bi regulisao, ako ne cjelokupnu materiju, **koja je potpuno ista**, ono bar njene osnovne principe i značenje pojmova, pristupilo se izradi entitetskih zakona i to **samo za zaštitu voda**.

Oni su, nedavno, i usvojeni (u Federaciji ga nije još usvojio jedan Dom), a njihovi predlagači su bila entitetska ministarstva nadležna za okoliš **bez učešća nadležnih ministarstava za oblast voda** iako su ona, po postojećem Zakonu o vodama, nadležna za ovu oblast. No, to i nije važno za ovaj članak (neka o tome razmišlja nadležni ministar za vodoprivredu) koliko za potrebu da se tim zakonima posveti odgovarajuća, dobronamjerna, kritički intonirana pažnja. To tim prije što bi ti zakoni trebali da budu integralni dio cjelovitog koncepta upravljanja vodama, kako u BiH tako i šire (napr. sliv Save), makar onako kako to, nakon mnogo godina poslije Mar Del Plate, zahtijeva «Okvirna Direktiva o vodama» evropskog parlamenta i vijeća.

Kako je, za tu svrhu, potrebno, bar u osnovnim crtama, sagledati i realnu situaciju u ovoj oblasti koja utiče, ili može da utiče, na uspostavu realnih zakonskih rješenja to je u nastavku dat i kratak osvrt na tu problematiku.

2. OSNOVNI PRINCIPI RJEŠAVANJA PROBLEMA ZAŠTITE VODA U BiH ...

2.1. ... u prošlosti

Od perioda Mar Del Plate, kada je sektor voda (vodoprivreda) u Bosni i Hercegovini već bio razvijen do nivoa prilagođenog potrebama i mogućnostima tog perioda, pa sve do danas, dakle, kroz period od oko 25 godina, on je prolazio kroz razne faze razvoja. Određene refleksije na te faze njegovog razvoja su imale kako te tako i kasnije poruke svih značajnijih međunarodnih i domaćih skupova o vodi i okolišu. Naravno, da je pozitivan efekat tih refleksija bio nekad veći, a nekad manji zavisno od sposobnosti da ih promoviraju oni koji su bili odgovorni za sektor voda i podrške koju je tadašnji politički i ekonomski sistem davao sektoru voda. Ta podrška je, bez sumnje, **najmanja bila u segmentu zaštite voda**. Ne ulazeći dublje u unutrašnje razloge za što je to bilo tako potrebno je, radi objektivnijeg sagledavanja sadašnje situacije, napomenuti da je to, u manjoj ili većoj mjeri, **bio i opšti svjetski trend**. Autor ovog članka bi bio jako zadovoljan kad bi mogao napisati da je problem zaštite voda zapušten **samo u BiH** i da je to, isključivo, **krivica sektora voda** (u kojem je i on dugo radio) jer je direktno doprinio:

- **da je u BiH uglavnom uvožena prljava tehnologija** koja je, gotovo **bez ikakvih okolišnih i prostornih ograničenja**, locirana u izvorišne dijelove slivova (Sarajevski i Bugojanski industrijski bazeni, celuloza Drvar, ...);
- **da su neke fabrike sa tako uvezenom ili ranije ugrađenom prljavom tehnologijom radile (nije im zabranjen rad) i bez izgrađenih uređaja za prečišćavanje** iako su se, njihovom izgradnjom, problemi mogli efikasno riješiti; (celuloza Banja Luka, željezara Zenica, Ilijaš, Vareš, rudnici,...);
- **da industrija nije imala potrebnu svijest, volju, potrebnu produktivnost rada i materijalna sredstva** da zamjenom stare tehnologije problem zaštite voda počne rješavati na «izvoru», ne ostavljajući ga samo skupom uređaju za prečišćavanje (celuloze, kožare,...);
- **da, inače dobro urađeni, planovi zaštite od voda nisu brzo realizovani** (izgrađen je tek uređaj za prečišćavanje otpadnih voda grada Sarajeva i Trnova i nekoliko uređaja u području krša, ne računajući industrijske uređaje i predtretmane);
- **da je nivo svijesti javnog sektora, građanstva, nevladinih organizacija, lokalnih vlasti i dr. držan na niskom nivou koji je okolišne probleme stavljao na dno ljestvice društvenih i ekonomskih problema;**
- **da ...**

U tom slučaju problem bi se mogao **vrlo brzo** i jednostavno riješiti. **Eliminisao bi se sektor voda** iz ove oblasti, **doveli novi eksperti** i osnovale **nove institucije** koji će znati "**usmjeravati**" domaća (obezbjeđena po potpuno preuzetom prijašnjem sistemu prikupljanja) i međunarodna sredstva (pogotovu kad je u pitanju izrada "**novih**" studija i projekata) i sl. Osim toga druge, posebno razvijene evropske zemlje, **oslobodene ovih problema**, bi priskočile u pomoć i problem zaštite voda u BiH bi bio efikasno riješen.

I, naravno, autor ovog članka bi, ponovno i konačno, bio zadovoljan.

2.2. ... i u sadašnjosti

Nažalost, problem je daleko ozbiljniji i **nedozvoljava** ovakve ili bilo kakve druge improvizacije.

Naime, problem voda u BiH i, u okviru njega, problem zaštite voda je, sticajem nesretnih okolnosti (rat, razaranje i sporo obnavljanje industrije) sada (prividno) čak i manji nego što je to u većini evropskih i svjetskih država. No, to nikako nebi smjelo da umrtvi (a jest) aktivnosti, prije svega, organa i organizacija nadležnih za sektor voda i, na taj način, ohrabri druge organe i organizacije koje bi, najčešće iz parcijalnih interesa ili nerazumjevanja principa integralnog upravljanja vodama, da problem zaštite voda ne smatraju, vjerovali ili ne, **sastavnim dijelom upravljanja vodama** (vidi čl. 2 Federalnog Zakona o vodama). Umjesto toga, treba se osloboditi bilo kakvih predrasuda te shvatiti i prihvatiti činjenicu da treba pristupiti obnovi objekata koji su, za potrebe zaštite voda, izgrađeni prije rata i koji su danas uglavnom napušteni (uređaj grada Sarajeva, uređaj Trnova, svi predtretmani industrijskih otpadnih voda, ...) ili su u djelimičnoj (uređaji grada, Ljubuškog, Trebinja, ...) a vrlo rijetko u potpunoj funkciji (izgrađeni dio regionalnog kanalizacionog sistema. Neumsko-Mljetski kanal sa uređajem za prečišćavanje). Na taj način bi se, što bržim njihovim osposobljavanjem (oni su građani po određenim kriterijima) dao **konkretan** doprinos sistematskom rješavanju ovog problema tim prije što bi se startovalo tamo gdje su i najurgentnije potrebe (zaštita izvorišta voda za vodosnabdijevanje, podzemnih voda u kršu, gornjih tokova i dr.). Pogotovo ako bi se, paralelno sa tim, nastavile i već započete systemske mjere koje se odnose na redefinisanje Planova zaštite voda i njihovo prilagođavanje sadašnjim prioritnim potrebama u BiH i savremenim svjetskim i evropskim zahtjevima za uspostavom dugoročne koncepcije rješavanja ove, vrlo značajne, komponente integralnog upravljanja vodama.

Pozitivni primjeri u tom pravcu su: već navedeni "**Dogovor o slivu Save**" i njegov "**Akcioni plan upravljanja vodama**" (detaljnije informacije o tome su date u ovom broju časopisa) i redefinisani planovi zaštite voda i vodosnabdijevanja u Federaciji BiH (čija je **koordinirana izrada** u organizaciji vodoprivrede u toku).

Ovakav pristup ("**korak po korak**"), usmjeren ka postupnom postizanju, Okvirnom direktivom o vodama i drugim evropskim dokumentima, utvrđenog dugoročnog cilja, je **uslovljen** postojanjem realnih ograničenja koja, nažalost, stoje na putu njegovog brzog ostvarenja a, prije svega, onih u vezi sa:

- **činjenicom** da smo mi u BiH, "**preko noći**", ostali bez stručnih «poluga» u realizaciji ovog posla čiji su nosioci bili školovani i, uglavnom, opredjeljeni ka idejnom konceptu prilagođenom tadašnjim svjetskim i evropskim principima (još 1970-1980.god. uveden je, prvi na prostorima bivše Jugoslavije i među prvima u Evropi, princip **kategorizacije** i **klasifikacije** voda, princip "**zagađivač plaća**" i način njegove realizacije,...);

- **saznanjem** da se iz nekih, u ovom trenutku djelomično razumljivih (ekonomska situacija, slabo saglediva perspektiva zapošljavanja, želja mladih ljudi da što prije odu u inostranstvo i dr.) razloga i nekih, potpuno nerazumljivih, poteza doprinosi da što kasnije stanemo na stručno zdrave, multidisciplinarnе i evropskim standardima prilagođene «noge».

U arsenal ovih nerazumljivih poteza spada i jedno nerazumljivo ponašanje «naših» predstavnika u Dunavskoj Komisiji koje je doprinijelo da se ne prihvati donacija namijenjena za izgradnju centralne laboratorije u BiH (navodno se nisu mogli složiti u kojem entitetu). Dotle jedna moćna "**procesna**" vodoprivredna laboratorija, izgrađena uz uređaj za prečišćavanje otpadnih voda grada Sarajeva (gdje su se studenti i mladi stručnjaci na licu mjesta i na najdirektniji način upoznavali sa planiranjem, radom i praćenjem procesa prečišćavanja otpadnih voda) danas stoji ne obnovljena (kao, uostalom i uređaj za prečišćavanje).

I dok se u "**opravdavanju**" takvog postupka može "**zaklanjati**" za entitetske "**interese**", onda se postupak **onemogućavanja praktične edukacije** studenata Građevinskog fakulteta u Sarajevu u laboratorijama koje su izgrađene davne 1964 godine, i to isključivo za te svrhe (hidrotehničke laboratorije), ne može okarakterisati nikako drukčije nego postupak prizemnih interesa i to ljudi koji su, uglavnom, do juče u tim laboratorijama **besplatno** sticali znanje. Nažalost, izgleda da se, zbog odsustva odgovarajuće reakcije, takvi postupci direktno ili indirektno podržavaju i od za to nadležnih vlasti i međunarodnih organizacija zaduženih za institucionalno jačanje sektora voda.

- **postojanjem motiva** koji se, najmanje, odnose na iskrena nastojanja očuvanja integralnosti upravljanja vodama i koji stimulišu one koji bi da zaštitu voda odvoje od upravljanja vodama i stave je u isključivu nadležnost organa koji bi da vrši sve aktivnosti: od davanja saglasnosti, preko rješavanja u upravnom sporu do inspeksijske kontrole (vidi čl.6 i čl. 49 Federalnog zakona o zaštiti voda);
- **sve izraženijom tendencijom** da se vodoprivrednim koncepcijama i projektima koji tretiraju i oblast zaštite voda, a urađenim prije rata, unaprijed daje negativna kvalifikacija. I onda, umjesto da se oni kritički preispitaju i, kao vlastite inovacije, daju samo unesene izmjene oni se, uz neznatna "**dotjerivanja**", plasiraju kao vlastiti projekti i to za velika međunarodna sredstva (o tome drugom prilikom). Naravno, do tada se ne rješavaju ključni problemi ove oblasti;
- "**zaokupljenošću**" sektora voda "**vlastitim**" problemima u koje je "**upao**" tokom i iza rata, a odnose se na realizaciju lokalnih komunalnih problema. Naravno, da ovakav sektor voda, izolovan i ne povezan sa multidisciplinarnim timovima, prije svega onim iz segmenta očuvanja i zaštite ekosistema, **ne može računati** na uspješnost u realizaciji koncepta integralnog upravljanja vodnim resursima;
- **postojanje nerazvijene svijesti** i iskustva o potrebi i načinu uključivanja javnog sektora i građanstva u rješavanju svih ovih, a, prije svega, ekoloških pitanja;
- **nedostatkom materijalnih sredstava.**

3. KAKO ENTITETSKI ZAKONI O ZAŠTITI VODA VIDE RJEŠAVANJE OVOG PROBLEMA U BiH U BUDUĆNOSTI

Cilj ove Direktive je da se:

- a) spriječi dalje uništenje, zaštiti i unaprijedi status vodenih ekosistema i, u pogledu potreba za vodom, zemljišnih sistema i močvara koji su direktno zavisni od vodenih ekosistema;
- b) unapređuje održivo korišćenje vode na bazi dugoročne zaštite raspoloživih resursa vode;
- c) teži što boljoj zaštiti i unapređenju vodenih okruženja, između ostalog, putem specifičnih mjera koje treba da budu usmjerene ka progresivnoj redukciji ispuštanja, emisija i gubitaka prioriternih supstanci i prestanku ili postepenom ukidanju ispuštanja, emisija i nekontrolisanih gubitaka prioriternih opasnih supstanci;
- d) obezbijedi progresivnu redukciju zagađenja podzemne vode i spriječi njeno dalje zagađenje, i
- e) doprinese ublažavanju negativnih efekata poplava i suša.

Citat (čl.1) iz Okvirne direktive o vodama, 2000.g.

Ovaj citat je odabran, ponovo sa predumišljajem, da bi se, opet najsažetije, prikazala najnovija stremljenja u oblasti sektora voda izražena, ovaj put, i u obliku Direktive Evropskog Parlamenta i Savjeta. Već i letimičan pogled samo i na ovaj dio direktive pokazuje da je to, praktično, konkretnija razrada zaključaka iz Mar Del Plata koja, uz to, ima i veću obaveznost, posebno za zemlje članice EU.

Dakle, u centru pažnje su: zaštita kvaliteta i kvantiteta voda i, u okviru iste, zaštita vodnih ekosistema; korišćenje voda i zaštita od voda i suša (sektorska komponenta integralnog upravljanja vodama).

Ono što je bitno posebno istaći je dosljedno insistiranje Direktive na uspostavi hijerarhije u nivoima planiranja u okviru riječnog sliva, kao najveće planske jedinice (prostorna komponenta integralnog upravljanja).

Pri tome, da nebi bilo neprincipijelnosti kojoj smo mi, iz raznih razloga (kao što će se vidjeti kasnije) skloni, u Direktivi je (čl. 2 tč 13 – Definicije) definisano:

"Riječni sliv" znači površinu zemlje preko koje otiču svi površinski tokovi putem potoka, rijeka i, moguće je i jezera, u more preko jednog riječnog ušća, rukavca ili delte.

Po ovoj definiciji riječni slivovi, koji su od interesa za BiH jer se protežu i na njeno područje, su, samo, međunarodni sliv rijeke Dunav, međunarodni sliv rijeke Neretve, međunarodni sliv rijeke Cetine i međunarodni sliv rijeke Trebišnjice (svi ovi vodotoci nose atribut "sliv" jer se ulijevaju direktno u more – rijeka Trebišnjica djelimično). Atribut "međunarodni" im je dodat (saglasno čl. 3 tč. 3 Direktive) jer se protežu na području više država.

Izraditi plan na najvišem nivou (napr. sliv rijeke Dunav) nije moguće (teorija uzajamnog djelovanja sistema i podsistema) bez koordinirane izrade planova riječnih podslivova

(podsistema) koje čine pritoke (prvi niži red) rijeke Dunav. To su, kako je i publikovano od strane Dunavske komisije i dato u prilogu¹ ovog članka rijeke, odnosno podslivovi (posmatraju se u odnosu na Dunav) Save, Drave, Tise, ...

Ove rijeke (Sava, Drava,...) imaju svoje pritoke (Una, Vrbas,...), odnosno pod-podslivove za koje se, također, mogu raditi planovi ali koji moraju biti usklađeni sa planovima višeg reda (Sava) itd.

Za utvrđene slivove (Dunav, Neretva,...), odnosno njihove dijelove koji se nalaze na području raznih država (čl.3. tč.3. Direktive) te države su obavezne da uspostave nadležno tijelo odgovorno za provođenje Direktive.

Drugim riječima BiH je obavezna da kao država (bez obzira na njezine entitete) osnuje nadležnu slivovsku organizaciju za provođenje Direktive (čitaj za integralno upravljanje vodama) i to:

- na dijelu područja međunarodnog sliva rijeke Dunav koje se nalazi u BiH
- na dijelu područja međunarodnog sliva rijeke Neretve koje se nalazi u BiH
- na dijelu područja međunarodnog sliva rijeke Cetine koje se nalazi u BiH
- na dijelu područja međunarodnog sliva rijeke Trebišnjice koje se nalazi u BiH

Kako kompletan dio područja međunarodnog sliva rijeke Dunav koji se nalazi u BiH, istovremeno, pripada i nižoj planskoj jedinici – dijelu područja međunarodnog podsliva rijeke Save to se on, radi potrebe planskih usaglašavanja, mora tako i u Zakonu regulisati (nazvati).

Pa, to je i bio razlog da je Ugovorom o Savi formirana Međunarodna Komisija za podsliv² **rijeke Save** u kome je ustanovljena potreba formiranja tijela za **dio sliva rijeke Save** u svakoj državi. S druge strane Direktivom je omogućeno da se može i više slivova (dakle, **samo slivova**, da bi se sačuvala hijerarhija planiranja i upravljanja) udružiti u određeno područje (ekonomski razlozi) na koje bi se onda primjenjivali isti principi kao na sliv.

To je i bio razlog da su se već i ranije «spojili» sliv Neretve i Cetine u jedno područje (mogla bi mu se pripojiti i Trebišnjica) koje je nazvano područje Jadranskog sliva.

Dakle, definitivno, ukoliko hoćemo da poštujemo Evropsku Direktivu o vodama, mi u BiH moramo da uspostavimo područje za integralno upravljanje vodama i na njima odgovarajuća slivovska tijela za integralno upravljanje vodama koja treba (čl.3. tč.8. 8 Direktive) "prijaviti" Komisiji.

I, konačno, ta slivovska tijela (i područja) u BiH su:

- organizacija za područje riječnog podsliva (u daljnjem tekstu sliva) rijeke Save

¹ Autor članka se izvinjava čitaocima časopisa što ponovo daje u prilogu prilog koji je već davao u jednom od prijašnjih brojeva časopisa, a pogotovo što objašnjava neke stvari koje su toliko jasno predstavljene u Direktivi. Razlog je samo jedan. I nakon toga je u predloženim zakonima podsliv Save izjednačen, napr. sa pod-podslivom (slivom trećeg reda) Sane (v.Feder.zakon)

² U Ugovoru je, radi značaja dokumenta, umjesto riječi "podsliv" Save unijeta riječ "sliv" Save. Međutim, da nebi bilo hijerarhijske zabune u tekst Ugovora je unešeno da planovi i druge aktivnosti u slivu Save moraju biti u skladu sa planovima rijeke (sliva) Dunav. Bolje bi bilo da je kod prvog spominjana riječi podsliv Save u zagradi navedeno (u daljem tekstu "sliv Save"). Zbog ovog pomjeranja "za jedno mjesto u daljem tekstu će se i pod-podsliv pomjeriti na podsliv".

- organizacija za područje Jadranskog sliva

Drugo je sad pitanje kako će se "raspodjeliti" nadležnosti unutar entiteta. Međutim, nazivi slivnih područja i organizacija, njihov djelokrug rada, odgovornost i dr. trebaju biti isti (sa entitetskim prefiksom). Posebno se ne bi smjelo desiti, a što jest, da se za iste pojmove daju različite definicije (zakoni moraju biti precizni).

Eto, u uslovima takvih usmjerenja su navedene institucije (ministarstva nadležna za okoliš), uz svesrdnu pomoć Evropske Komisije, izradom entitetskih zakona o zaštiti voda, uz (istovremeno) njezino izuzimanje iz oblasti integralnog upravljanja vodama, započele zakonsku reformu sektora voda.

Čitajući ih (te zakone) pažljivije nameće se pitanje jesu li to zakoni iz nekih zemalja koje nemaju zajedničke probleme i interese u sektoru voda, potrebu koordinacije pa, čak, ni potrebu za potpunim i preciznim usaglašavanjem značenja pojedinih termina (međusobno i sa Evropskom Direktivom).

Da se ovo nebi shvatilo kao lična impresija u prilogu ovog teksta je dat uporedni pregled dijela dva entitetska zakona koji regulišu istu materiju (u članovima uglavnom različite numeracije).

Iz tog pregleda proizlazi:

- U čl. 2. Federalnog zakona je navedeno da je cilj zakona pored "... **obezbjeđivanja održivog korišćenja voda ...**" i "... **u saradnji sa organima nadležnim za upravljanje vodama očuvanje i reguliranje količine vode ...**".

Dakle, odmah u startu je jasno stavljeno do znanja da **zaštita voda** ne spada u domen **upravljanja vodama** odnosno, još konkretnije, da **upravljati vodama** ne znači i **upravljati i zaštitom voda**. Istovremeno požurilo se naglasiti da **nadležnost** za upravljanje zaštitom voda **ne može biti** u okviru istog organa koji bi **bio nadležan** i za upravljanje vodama.

Ostavljajući po strani stručne principe i činjenicu da je to u zakonu Republike Srpske regulisano potpuno drukčije (čl.10) ispada da je najmanje važno što ovakva jedna formulacija već međuentitetskim granicama podjeljene vode, dijeli i na ovaj način koji dodatno otežava međuentitetsku i komplikuje (blago rečeno) međunarodnu saradnju. Uzmimo samo u obzir Ugovor o slivu Save. Da ne spominjemo međusobnu gransku uslovljenost, te oskudicu u materijalnim i kadrovskim resursima.
- U čl. 1. obadva zakona je navedeno da "Zaštita voda obuhvata očuvanje i **regulisanje** potrebnih količina voda, dobrog stanja, **održavanje obale i vodnog zemljišta...**".

Ovakva odredba upravo pokazuje nemoć predlagača da izdvoji problem zaštite iz integralnog upravljanja vodama jer "regulisanje potrebnih količina voda" znači, između ostalog, i upravljanje sa akumulacijama, retenzijama, ustavama i dr., u cilju da se regulišu količine vode za potrebe plovidbe, odbrane od poplava, navodnjavanje i sl. Ovo, ukomponovano sa "**održavanjem obala i vodnog zemljišta**", znači obavljanje **najvećeg dijela** poslova sektora voda koji i ne spada (ne bar ovako kako je napisan) u zaštitu voda već u **zaštitu od voda**.

Održavanje obala vodotoka podrazumjeva, između ostalog, **izgradnju obaloutvrda i njihovo održavanje**, a vodnog zemljišta (dakle i korita vodotoka) **izvođenje i potrebnih regulacionih radova**.

Ukoliko se pogleda u članak koji je, u ovom broju časopisa, posvećen novom **Slovenačkom zakonu o vodama**, onda se može vidjeti sa koliko je **ozbiljnosti** pristupljeno upravo problemu **obala i vodnog zemljišta**.

- U članu 4. Zakona Republike Srpske je definisano da pored Ministarstva nadležnog za **zaštitu životne sredine** za **pojedina** pitanja zaštite voda su nadležni i **drugi republički** organi i organizacije, **organi i organizacije riječnog sliva**,... Nasuprot tome u čl.4. Federalnog zakona je ta nadležnost zadržana **samo** u "Federalnom ministarstvu prostornog uređenja i okoliša».

I tu tek počinju "**pravi**" entitetski pristupi u "**uspostavi**", "**jedinstvene i integralne zakonodavne regulative**".

Tako se, već u čl.4 Federalnog zakona (odgovara čl.8 Zakona Republike Srpske), reguliše da u cilju obezbjeđenja "integrirane" (u RS je, s pravom, integralne) i dosljedne zaštite voda... "područje riječnog sliva Dunava i područje riječnog sliva Jadranskog mora smatraju se osnovnim područjima riječnih slivova na teritoriji Federacije BiH". Ne uzimajući u obzir što je umjesto riječi "područje" trebalo unijeti riječi "dio područja", ostaje činjenica da je iz već navedenih razloga (hijerarhija) to trebalo definisati, uz manje dorade, na način kako je to urađeno u Zakonu R.S. u čl. 8 i 9. U tom slučaju se nebi desilo da se već u čl. 5 Federalnog zakona unosi **nevjerovatna zbrka** po kojoj, podslivove (dakle, isti rang planiranja i upravljanja) rijeke Dunav istovremeno čine **podsliv rijeke Save** (u R.S. to je osnovna jedinica planiranja), "**podsliv**" rijeke **Une** (koji je pod podsliv rijeke Dunav) i "**podsliv**" rijeke **Sane** (pod-pod podsliv rijeke Dunav).

S druge strane, u istom članu 5. Federalnog zakona je navedeno da područje riječnog sliva Jadranskog mora čine **dijelovi** riječnih slivova Trebišnjice, Neretve, Cetine i Krke (vjerovatno zbog činjenice da su to međudržavne vode), a da riječ **dijelovi** nije upotrebljena i za podslivove Save, Une i Drine koji su **isto međudržavni vodotoci**. Isti "štos" se želi ubaciti u Zakon o vodama kod izjednačavanja podslivova Bosne i Vrbasa (domaći podslivovi) sa podslivovima Une i Drine (međunarodni podslivovi koji zahtjevaju međunarodnu koordinaciju u okviru sliva Save).

- Navedena "**jedinstvenost i integralnost**" je, posebno, došla do izražaja u definicijama čl.10 R.S. i čl.6. Federalnog zakona. Tako je u zakonu RS definisano:
  - Da je "**zaštita voda** na području riječnog **sliva** (čitaj sliva rijeke Save i sliva rijeke Trebišnjice), u dijelu koji se nalazi na teritoriji Republike Srpske u nadležnosti je **organizacije riječnog sliva**".
  - Da se poslovi **upravljanja** zaštitom voda uređuju ovim zakonom (zakonom o zaštiti voda R.S.).
  - Da se sva ostala pitanja od značaja za **nadležnu organizaciju** riječnog sliva (naziv, sjedište, osnivanja, **poslovi upravljanja vodama** i dr.) utvrđuju **posebnim zakonom** kojim se **uređuje upravljanje vodama** na teritoriji Republike Srpske.

Dakle, u Republici Srpskoj je, na određeni način, **prihvaćeno** da se poslovi upravljanja vodama i zaštitom voda **ne mogu dijeliti** te da se moraju obavljati u "**nadležnoj organizaciji riječnog sliva koja se osniva posebnim zakonom** kojim se uređuje **upravljanje vodama** na teritoriji Republike Srpske".

Takođe su regulisane potrebe osnivanja **Upravnog odbora** te organizacije (čl.52), njegove nadležnosti (kada je u pitanju zaštita voda), potreba osnivanja **nadzornog odbora** (čl.55) i dr.

Strategija Federalnog ministarstva nadležnog za okoliš (predlagač zakona) bila je "sofisticiranija". Što bi se oni mučili sa kojekakvim tijelima riječnih slivova, njihovim upravnim i nadzornim odborima, integralnim upravljanjem vodama i dr. kada oni zaštitu voda mogu potpuno "integrirati" (valjda je zbog toga i nazvano integrirano upravljanje) u Federalno ministarstvo nadležno za okoliš i, u okviru istog, formirati Federalne uprave područja riječnih slivova (čl.6). Tim upravama bi rukovodili direktori koje bi, pak, predložio ministar. Uprave bi radile sve: od izdavanja vodnih saglasnosti do inspeksijske kontrole (čl.49).

I tako bi, konačno, radi harmonizacije odnosa, dobre međuentitetske saradnje i izvršavanja međudržavnih obaveza imali:

u Republici Srpskoj	u Federaciji
Organizaciju riječnog sliva rijeke Save	Federalnu upravu područja riječnog sliva Dunav
Organizaciju riječnog sliva rijeke Trebišnjice	Federalnu upravu područja riječnih slivova Jadranskog mora
(nadležne za upravljanje vodama i zaštitu od voda)	(nadležne za upravljanje zaštitom voda)

Da bi međuentitetska saradnja bila potpuno harmonizirana (da nije ozbiljno bilo bi smiješno) pobrinuo se čl. 54. Zakona R.S. u kome, doslovno stoji da, zbog ..."utvrđivanja planova zaštite voda riječnog sliva u oba entiteta"... "Upravni odbor zasjeda sa **upravnim odborom** odgovarajuće organizacije istog riječnog sliva **iz Federacije BiH**, svakog drugog mjeseca..."

Ovakav «nesporazum» može se tumačiti ili potpunom neozbiljnošću predlagača ili odsustvom bilo kakve koordinacije u usklađivanju tih zakona.

Nažalost, slični "nesporazumi" kao onaj da "...zagađivač nadoknađuje **štetu** prouzrokovanu vodama" (čl.3 Zakona R.S.) odnosno da zagađivač nadoknađuje **troškove** zagađivanja voda (čl.3 Fed.zakona), da se Plan zaštite područja u R.S. "ponovo razmatra svakih **šest** godina (čl.16 Zakona R.S.) odnosno "svakih **pet** godina" u Federaciji (čl. 15) i sl. potvrđuje i jedno i drugo. Treba li ovome dodati i "nesporazume" u različitim definicijama jednog te istog pojma i to kako međusobno tako i sa Direktivom.

Možda je vrhunac toga što je u Zakonu R.S. "otkriveno" da postoji čak i VJEŠTAČKA VODA tvrdeći da "vode označavaju sve prirodne i VJEŠTAČKE vode" (čl. 7 alineja 3) ili da je eutrofično područje ono područje u kojem je moguće očekivati "saturaciju vode hranljivim materijama ... **koje posebno ubrzavaju rast algi** ..." (čl.7 alineja 8 Zakona R.S.), odnosno da je autrofično područje sve to isto s tim što "saturacija vode hranljivim materijama ... **ne ubrzava rast algi** (čl. 9 tč. 21 Feder.zakona), ili ...

I na kraju ostaje nejasno da ni u jedan Zakon o zaštiti voda nije unešen jedan od prioriternih zadataka Evropske Direktive (vidi napr. čl. 4 tačka III Direktive) koji se odnosi na identifikaciju, zaštitu i unaprijeđenje ekološkog potencijala i hemijskog statusa "**svih vještačkih i jako modifikovanih vodnih tijela**" (kod nas je češće u upotrebi naziv "zapremina vode u vještački izgrađenim akumulacijama").

U Direktivi, odnosno zajedničkoj strategiji za implementaciju Direktive je **tom problemu** posvećena **posebna faza** rada (koordinatori Njemačka i Engleska). Za našu zakonsku regulativu je to posebno važno s obzirom na **postojanje** velikog broja akumulacija na rijeci Neretvi, Drini, Trebišnjici,... Možda se i "pobjeglo" od ovog jer bi se, u protivnom, **na najneposredniji način dokazalo** da je upravljanje zaštitom voda neodvojivi dio integralnog upravljanja vodnim resursima.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Za nadati se da će nadležni organi i organizacije za sektor voda snagom, prije svega, stručnih argumenata i, najmanje, odgovornog informisanja nadležnih vladinih i skupštinskih tijela, uspjeti se "izboriti" da se zaustavi započeti proces, donese "krovni" zakon o vodama (ili, bar međuentitetski ugovor) i, na adekvatan način, regulišu sve mjere neophodne za realizaciju integralnog koncepta upravljanja vodnim resursima zasnovanog na naučnim principima i principima Okvirne Direktive o vodama.

P.S.

Čitajući nedavno materijal "Ekonomska reforma i javni vodoprivredni sektor u FBiH: prestrukturiranje vodoindustrije" pripremljen od strane Stuarta Thompsona, savjetnika za prirodne resurse u Uredu visokog predstavnika za BiH (OHR), koji (taj materijal), usput rečeno, nisam dobro razumio, pročitao sam i uvodni citat u smislu stare bosanske poslovice: "**Voda i novac uvijek nađu put**". Znajući suštinsko značenje ove poslovice, pokušao sam dokučiti zašto je upotrijebljena baš uz taj materijal. Učinilo mi se da sam shvatio.

Pišući prethodni članak, odnosno analizirajući entitetske zakone o zaštiti voda, sjetio sam se te poslovice i vjerujem, ovaj put, je zaista razumio.

Stoga mi se čini, da bi, i uz ovaj članak mogla da stoji navedena poslovica, ali u kombinaciji sa još jednom starom bosanskom poslovicom: "**U mutnom se najlakše lovi**". Ovo ne bi trebalo da ima nikakve veze sa naslovom ovog članka. Nadajmo se! Uostalom, vidjećemo.

P R I L O G

UPOREDNI PREGLED DIJELA ODREDBI ENTITETSKIH ZAKONA O ZAŠTITI VODA

ODREDBE ZAKONA REPUBLIKE SRPSKE	ODGOVARAJUĆE ODREDBE FEDERALNOG ZAKONA
Član 1. Ovim zakonom uređuje se zaštita voda od zagađivanja i neracionalnog i nerazumnog korišćenja Zaštita voda obuhvata očuvanje i regulisanje potrebnih količina voda, dobrog stanja, održavanje obale i vodnog zemljišta i donošenje odluka o postizanju racionalno-održivog korišćenja	Član 1. Ovim zakonom uređuje se zaštita voda, obale i vodnog zemljišta, planiranje i programiranje zaštite voda, organizacija zaštite voda, nadzor, finansiranje i kazne za prekršaje za pravne i fizičke osobe. Zaštita voda, obale i vodnog zemljišta obuhvata očuvanje i reguliranje količine vode, održavanje obale i vodnog zemljišta i donošenje odluka o upotrebi i opterećenju voda.
Član 2. Zaštitom voda obezbjeđuje se održivo korišćenje voda radi očuvanja i poboljšanja njihovog kvaliteta, očuvanja prirodnih procesa i prirodne ravnoteže voda, biljnih i životinjskih vrsta i njihovih staništa koja zavise o vodama (u daljem tekstu: vodni ekosistemi), te obezbjeđivanje potrebnih količina voda za razne namjene.	Član 2. Cilj ovog zakona je obezbjeđivanje održivog korištenja voda u cilju očuvanja poboljšanja njihovog kvaliteta, obezbjeđivanje očuvanja prirodnih procesa i prirodne ravnoteže voda, akvatičnih i semi-akvatičnih ekosistema i pejzažnih karakteristika voda i u saradnji sa organima nadležnim za upravljanje vodama očuvanje i reguliranje količine voda za razne vrste korištenja u cilju sprovođenja njihovih ekonomskih, društvenih i ekoloških funkcija.
Član 3. Polazeći od osnovnih načela zaštite životne sredine, zaštita voda zasniva se na: ..... - ekonomskom pristupu vodama, sprovođenjem politike da korisnik plaća realnu nadoknadu za korišćenje voda, a zagađivač nadoknađuje štetu prouzrokovanu vodama; ..... - sprečavanju prekomjernog opterećivanja voda i unapređivanje održivog korišćenja voda.	Član 3. Načela zaštite voda, obale i vodnog zemljišta zasnivaju se na: ..... - ekonomskoj procjeni voda i sprovođenju načela nadoknade troškova korištenja i zagađivanja voda; ..... - sprječavanju prekomjernog opterećenja voda i unapređivanju održivog korištenja voda, obale i vodnog zemljišta;

Član 4.

Za **pojedina** pitanja zaštite voda nadležni su: Ministarstvo za urbanizam, stambeno-komunalne djelatnosti, građevinarstvo i ekologiju (u daljem tekstu: Ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine) **i drugi republički organi i organizacije, organi i organizacije riječnog sliva, lokalni i drugi organi, organizacije i institucije, utvrđeni ovim zakonom, svaki u okviru svojih nadležnosti.**

Sa organima i organizacijama nadležnim za zaštitu voda saraduju udruženja i druge grupe građana, na način utvrđen ovim zakonom.

Član 8.

Radi obezbjeđivanja **integralne** i dosljedne zaštite voda, uzimajući u obzir hidrografske karakteristike, jedinstvenost i koherentnost vodnog režima Republike Srpske, ovim zakonom utvrđuju se **riječni slivovi, podslivovi i dijelovi podslivova, kao teritorijalna osnova planiranja i ostvarivanja zaštite voda na teritoriji Republike Srpske.**

Član 9.

Na teritoriji Republike Srpske utvrđuju se **riječni slivovi Save i Trebišnjice, koji se dijele na riječne podslivove Une, Sane, Drine, Bosne i Vrbasa.**

Član 12.

... Republička strategija zaštite voda sadrži naročito:

- ekonomski proračun zaštite voda;
- **način primjene** međunarodnih obaveza države vezanih **za oblast zaštite voda** na teritoriji Republike Srpske;

Član 4.

Poslove zaštite voda iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine **vrši Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša** (u daljem tekstu: federalno ministarstvo).

Član 4.

U cilju obezbjeđivanja **integrirane** i dosljedne zaštite voda, uzimajući u obzir hidrografske karakteristike, jedinstvenost i koherentnost vodnog režima, područje riječnog sliva Dunava i **područje riječnog sliva Jadranskog mora smatraju se osnovnim područjima riječnih slivova na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.**

Član 5.

Područja riječnog sliva iz člana 4. ovog zakona **obuhvataju riječne podslivove Une, Sane, Save, Vrbasa, Bosne, Drine i dijelove rječnih slivova Trebišnjice, Neretve, Cetine i Krke.**

Područja riječnih slivova, riječni podslivovi i dijelovi riječnih podslivova smatraju se teritorijalnom osnovom za programiranje i planiranje zaštite voda.

Član 11.

Federalna strategija zaštite voda zasniva se na:

- ekonomski proračun zaštite i **korištenja voda;**
- **primjenu** međunarodnih obaveza države vezanih **za oblast voda;**

Član 13.

Republičku strategiju zaštite voda donosi Narodna skupština Republike Srpske na prijedlog Vlade Republike Srpske, za period od najmanje deset godina.

Strategija iz stava 1. ovog člana **može biti** dio Strategije zaštite životne **sredine BiH**.

Član 16.

Plan zaštite područja riječnog sliva donosi Vlada Republike Srpske na prijedlog **nadležne organizacije područja riječnog sliva**. Plan zaštite riječnog sliva mora biti u skladu sa Republičkom strategijom zaštite voda.

Plan iz stava 1. ovog člana ponovno se razmatra svakih **šest godina** i ukoliko je potrebno, mijenja ili dopunjuje po postupku po kojem je donesen.

Član 51.

Zaštitom voda riječnog sliva upravlja **nadležna organizacija područja riječnog sliva**, na način i pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Član 48.

Vodozaštitnu saglasnost izdaje **nadležna organizacija područja riječnog sliva...**

Član 58.

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenim na osnovu njega vrši **ministarstvo** nadležno za zaštitu životne sredine putem inspektora za zaštitu životne sredine (u daljem tekstu: inspektor).

Član 12.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlament Federacije) na prijedlog Vlade Federacije donosi Federalnu strategiju za period od najmanje deset godina.

Strategija iz stava 1. ovog člana **je dio Federalne** strategije zaštite okoliša.

Član 15.

Plan zaštite za područje riječnog sliva usvaja Vlada FBiH, na prijedlog **federalnog ministarstva**. Plan zaštite područja riječnog sliva **priprema Federalna uprava područja** riječnog sliva u skladu sa Federalnom strategijom zaštite voda.

Plan iz stava 1. ovog člana ponovo se razmatra svakih **pet godina** i ukoliko je potrebno mijenja ili dopunjuje.

Član 48.

U sastavu Federalnog ministarstva osnivaju se federalne uprave i to:

- **Federalna uprava područje riječnog sliva Dunava**
- **Federalna uprava područja rječnih slivova Jadranskog mora**

Federalnom upravom rukovodi direktor Federalne uprave.

Direktora Federalne uprave postavlja i smjenjuje Vlada Federacije BiH, **na prijedlog federalnog ministra**.

Član 49.

Za obavljanje **upravnih i stručnih poslova u zaštiti voda** u sastavu Federalnih uprava uspostavljaju se najmanje dvije organizacione jedinice:

- **organizaciona jedinica za izdavanje vodnih saglasnosti i**

- **organizaciona jedinica za inspeksijski nadzor.**

Unutarnja organizacija Federalne uprave utvrđuje se kao, poseban dio, pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Federalnog ministarstva.

Federalno ministarstvo rješava žalbe na prvostepena rješenja Federalne uprave kao drugostepeni organ.

Rješenje po žalbi je konačno, na isto se ne može uložiti žalba ali se može pokrenuti upravni spor pred Vrhovnim sudom Federacije.

Član 52.

Upravni odbor nadležne organizacije područja riječnog sliva sastoji se od članova koje imenuju:

- jednog člana, Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine;
- po jednog člana svaki grad ili opština, koja ima sjedište na području riječnog sliva u dijelu koji pripada Republici, iz reda uvaženih stručnjaka u oblasti zaštite voda i životne sredine;
- jednog člana iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS;
- jednog člana iz preduzeća nadležnog za gazdovanje vodama;
- jednog člana iz osnovnog komunalnog preduzeća iz područja riječnog sliva;
- jednog člana iz nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine.

U slučaju da neka institucija ili grupacija iz stava 1. ovog člana ne imenuje člana Upravnog odbora, imenovanje vrši ministar nadležan za zaštitu životne sredine.

Član 53.

Upravni odbor:

1. donosi Plan zaštite voda riječnog sliva;
2. donosi statut i akt o organizaciji rada i sistematizaciji radnih mesta nadležne organizacije riječnog sliva uz saglasnost Vlade;
3. donosi godišnji program rada i finansijski plan, te usvaja izvještaje o radu i godišnje obračune;
4. odlučuje o drugim pitanjima utvrđenim statutom i drugim opštim aktima.

U Zakonu Federacije **nema organizacije riječnog sliva pa, prema tome, ni upravnog odbora.**

U Zakonu Federacije nema organizacije riječnog sliva, pa prema tome, ni upravnog odbora.

Upravni odbor radi na sjednicama koje se održavaju najmanje jednom mjesečno. Sjednica Upravnog odbora može se održati ako sjednici prisustvuje većina od ukupnog broja članova, a odluke na sjednici donose se većinom glasova prisutnih članova, ako statutom ili drugim opštim aktom nadležne organizacije riječnog sliva nije za donošenje pojedinih odluka propisana posebna većina glasova.

Način rada Upravnog odbora utvrđuje se poslovníkom.

Član 54.

Upravni odbor zasjeda **zajedno sa upravnim odborom odgovarajuće organizacije istog riječnog sliva iz Federacije BiH**, svakog drugog mjeseca, radi:

- utvrđivanja elemenata, pokazatelja u metodologiji za izradu, pripremanje i utvrđivanje planova zaštite voda riječnog sliva u oba entiteta;
- uspostavljanja saradnje i koordinacije u procesu izvršavanja planova zaštite voda riječnog sliva;
- utvrđivanja programa zajedničkog monitoringa, procjena stanja voda, istraživanja, razvoja i drugih zajedničkih aktivnosti;
- razmjene informacija, konsultacija, pružanja uzajamne pomoći, koordiniranja sistema komunikacije, upozoravanja i izbjunjivanja u kritičnim situacijama, informisanja javnosti i drugih pitanja od zajedničkog interesa.

Član 55.

Nadzor nad radom Upravnog odbora vrši **Nadzorni odbor**, vodeći računa o specifičnosti sliva.

Nadzorni odbor nadležne organizacije riječnog sliva sastoji se od tri člana koje imenuju:

- jednog člana, Ministarstvo nadležno za zaštitu životne sredine;
- jednog člana, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
- jednog člana iz nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine.

Način rada Nadzornog odbora utvrđuje se poslovníkom.

Apsurd. Kako će **zajedno** zasjedati kad u Federaciji nema organizacije riječnog sliva pa, prema tome, ni upravnog odbora.

U Zakonu Federacije nema organizacije riječnog sliva, pa prema tome, **ni nadzornog odbora.**

II - DEFINICIJE

Član 7.

1. voda za piće označava vodu koja ispunjava propisane standarde kvaliteta i koja se može koristiti za piće i proizvodnju i pripremu hrane.

3. vode označavaju sve prirodne i **vještačke** površinske i podzemne vode.

8. eutrofsko područje označava područje u kojem je moguće odrediti ili očekivati saturaciju voda hranjivim materijama, posebno jedinjenjima azota i fosfora koje **posebno ubrzavaju** rast algi i viših oblika vodenih biljaka i na taj način prouzrokuju neželjeni poremećaj ravnoteže organizama koji su prisutni u vodi i poremećaj kvaliteta vode

11. ispiranje se odnosi na čvrste mineralne čestice koje su isprane od strane površinskih voda i koje se prenose duž korita vodnih tokova ili koje flotiraju vodenom strujom.

12. ispitivanje podzemnih voda označava određivanje geološke structure hidroloških osobina prisutnih stijena i hidrodinamičkih parametara vodnih tokova, primjena mjerenja i uzimanje uzoraka vode za analizu hemijskih, fizičko-hemijskih i mikrobioloških svojstava vode

16. najbolje raspoložive tehnike označavaju najefikasniju i najnapredniju fazu u razvoju djelatnosti i metoda rada koje su naznaka praktične pogodnosti određenih tehnika za obezbjeđivanje osnove za granične vrijednosti emisije, određene da bi se spriječile i gdje to nije praktično moguće smanjile emisije i uticaj na životnu sredinu u cjelini

17. opasne supstance označavaju sustance ili grupe supstanci koje su toksične, postoje i podložne bioakumulaciji, i ostale supstance i grupe supstanci koje prouzrokuju isti nivo **zabrinutosti**

21. površinske vode označavaju unutrašnje vode, izuzev podzemnih voda

II - DEFINICIJE

Član 9.

13. voda za piće je voda koja ispunjava propisane standarde kvaliteta i koja se može koristiti za piće i proizvodnju i pripremu hrane i **snabdijevanje**.

1. vode su sve površinske i podzemne vode.

21. eutrofsko područje je područje u kojem je moguće odrediti ili očekivati zasićenost voda hranjivim materijama posebno jedinjenjima azota i fosfora koje **ne ubrzavaju** rast algi i viših oblika vodenih biljaka i na taj način prouzrokuju neželjeni poremećaj ravnoteža organizama koji su prisutni u vodi i poremećaj kvaliteta vode

22. isprana materija je čvrsta mineralna čestica koju more ili unutrašnje tekuće vode ispiraju sa površina i nose ih duž korita **vodnih izvora** ili koje plutaju vodenom strujom.

20. ispitivanje podzemnih voda je određivanje geološke structure i hidrodinamičnih parametara vodnih konvejera, primjena mjera i uzimanje uzoraka vode za analizu hemijskih, fizičko-hemijskih i mikrobioloških svojstava vode

33. najbolje raspoložive tehnike su najefektivnije napredne tehnike koje se koriste u cilju zadovoljavanja graničnih vrijednosti emisija

28. opasne supstance su supstance ili grupe supstanci koje su toksične, postoje i podložne bio-akumulaciji, i ostale supstance i grupe supstanci koje prouzrokuju isti nivo rizičnosti

2. površinske vode **su mora** i unutrašnje vode, izuzev podzemnih voda

23. područje riječnog sliva označava područje kopna koje se sastoji od jednog ili više susjednih riječnih slivova zajedno sa njihovim podzemnim i obalnim vodama

26. riječni sliv označava područje zemljišta **sa koga** sve površinske vode otiču pojedinačnim tokovima malih vodotoka, rijeka i/ili jezera u more preko jednog riječnog ušća, rukavca ili delte

29. tekuće vode označavaju prirodne vodotokove kao što su bujice, potoci i rijeke sa stalnim ili periodičnim tokom i vodotokovi koji se formiraju kao rezultat **transfera** nekog prirodnog vodotoka ili njegovog geografskog položaja

30. termalna voda označava podzemne vode iz bunara, vodnih izvora ili slivova koje ispunjavaju propisane kriterijume **i imaju temperaturu veću od srednje godišnje temperature područja**

32. unutrašnje vode označavaju tekuće i stajaće vode na površini zemljišta i sve podzemne vode na strani okrenutoj kopnu, osnovne linije od koje se mjeri širina teritorijalnih voda

33. **upotreba ili korišćenje** vode označava aktivnost koja izaziva promjene vode, korišćenje vode kao prirodnog resursa ili emitovanje supstanci ili energije u vodu

34. hemijsko stanje vode je definisano koncentracijom supstanci i drugih **vodnih fenomena**

11. područje riječnog sliva je područje kopna **ili mora** koje se sastoji od jednog ili više susjednih riječnih slivova zajedno sa njihovim podzemnim i obalnim vodama

9. riječni sliv je područje zemljišta **iz koga** sve površinske vode polaze u serijama tokova, struja, rijeka i moguće jezera u more u jednom riječnom ušću, rukavcu ili delti

5. tekuće vode su prirodni vodotokovi kao što su bujice, potoci i rijeke sa stalnim ili periodičnim tokom i vodotokovi koji se formiraju kao rezultat **transfera** nekog prirodnog vodotoka ili njegovog geografskog položaja

15. termalna voda je podzmnna voda iz bunara, vodnih izvora ili slivova koja ispunjava propisane kriterije

4. unutrašnje vode su tekuće i stajaće vode na površini zemljišta i sve podzemne vode na strani okrenutoj kopnu od osnovne linije od koje se mjeri širina teritorijalnih voda

35. **korišćenje** vode je aktivnost koja izaziva promjene vode, korišćenje vode kao prirodnog resursa ili emitovanje supstanci ili energije u vodu

18. hemijsko stanje vode je definisano koncentracijom supstanci i drugih **vodnih fenomena**

INSTITUCIONALNO JAČANJE SEKTORA VODA (DRUGA RADIONICA)

U okviru projekta «Institucionalno jačanje u sektoru voda u BiH», a u organizaciji Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS, Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Federacije BiH, Konsultanta Haskoning (Holandija) održana je druga radionica za obuku u Banji Laktaši, Republika Srpska od ponedjeljka 16. do petka 20. septembra 2002. godine.

Radionica je održana u hotelu «San» u prisustvu više od 50 učesnika. Pored predstavnika Konsultanta radionici su prisustvovali predstavnici: resornih ministarstava iz Federacije i Republike Srpske, Javnih preduzeća za vodna područja iz Federacije BiH i Direkcije za vode RS, najznačajnijih privrednih subjekata sa slivnih područja rijeke Bosne i Vrbasa, ureda za upravljanje slivnim područjima rijeka Bosne i Vrbasa, IBG programskog ureda iz Bihaća, te Evropske komisije i OHR-a.

Glavni ciljevi ove radionice bili su:

- Detaljnije objasniti sistem, metodologiju i instrumente za integralno upravljanje vodama te dati sugestije za zadatke sa prve radionice (opis riječnih slivova, prikupljanje podataka, analiza podataka, klasifikacije stakeholder-a):
- Upoznati glavne stakeholder-e sa prijedlogom Zakona o vodama koje je pripremio Konsultant;
- Pomoći Uredima za upravljanje vodama i institucijama višeg nivoa upravljanja vodama da se napravi značajniji korak naprijed u razumijevanju koncepta, metodologije i instrumenata za moderno integralno upravljanje vodama;
- Stvoriti osnovu i opšti konsenzus vezano za način na koji reforme sektora upravljanja vodama mogu biti najbolje preduzete;

Teme radionice, vezano za aktivnosti i rezultate prve radionice, fokusirane su na:

- Strateško planiranje, upravljanje bazama podataka, monitoring i učešće javnosti
- Institucionalno ustrojstvo, pokrivanje troškova i finansiranje i izdavanje dozvola
- Nacrt politike / planova riječnih slivova za slivove rijeka Vrbas i Bosna
- Podrška osoblju Projekta Una – Sana u prenošenju znanja vezano za Integralno upravljanje vodama / Upravljanje riječnim slivom
- Diskusiju / konsultacije vezano za nacrt Zakona o vodama (radni dokumenti)

U sklopu radionice organizovan je obilazak zaštićene zone «Bardača» i objekata za zaštitu od poplava (dio Savskog nasipa, pumpne stanice i stanice za obavještanje u Gradišci).

Učesnici Radionice uzeli su aktivno učešće u radu kroz djelovanje u radnim grupama. Grupe su formirane prema interesu učesnika za naprijed navedene teme.

Zaključci:

- Konstatovano je da je institucionalno ustrojstvo sektora voda predloženo od strane konsultanta (HASKONING) uglavnom u skladu sa zahtjevima EU i Okvirne direktive o vodama, te je, kao takvo generalno i prihvaćeno. (Prijedlog šeme organizacije je dat u prilogu 1.).

- Sugerisano je konsultantu da je u prijedlogu zakonskih rješenja potrebno preciznije definisati raspodjelu odgovornosti između različitih nivoa organizacije (uprava riječnog sliva – agencija za vode – komisija za vodne resurse). S tim u vezi je, takođe sugerisano da opis poslova i zadataka mora biti više usklađen sa zahtjevima i terminologijom Okvirne direktive o vodama.

- Na prijedlog predstavnika Evropske Komisije dogovoreno je i formiranje radnih grupa koje bi analizirale i doradile predloženi zakonski tekst.

- Prvi konsultantski sastanak je dogovoren za početak novembra 2002. Prije tog formalnog sastanka treba organizovati nekoliko manjih konsultacija u okviru oformljenih radnih grupa.

- Nacrti teksta Zakona moraju biti temeljito pregledani i odobreni od EC prije distribucije svim zainteresovanim institucijama.

- Uredi za upravljanje za slivove rijeka Bosne i Vrbasa trebaju dalje elaborirati sadržaj Plana upravljanje riječnim slivom u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama, sa posebnim osvrtom na značajne pritiske i uticaje ljudskih aktivnosti.